

Sastamalan

2012

Joulu

25-vuotis juhlalehti

Hyvää Joulua!

Aldot 100% TITAN-kehukset eivät sisällä lainkaan nikkeliä.

Anna lahja,
josta on hyötyä pitkään!

NYYSSÖNEN
www.nyyssonen.fi

LUOTETTAVA, LAADUKAS, KOTIMAINEN.
www.fennooptikka.fi

Hyvän joulun toivotus

Lumiset oksat vihreän
puun, kimmeltää valossa
jouluisen kuun.

Katselen tähtien hopeista
nauhaa, toivotan jouluusi
lämpöä ja rauhaa.

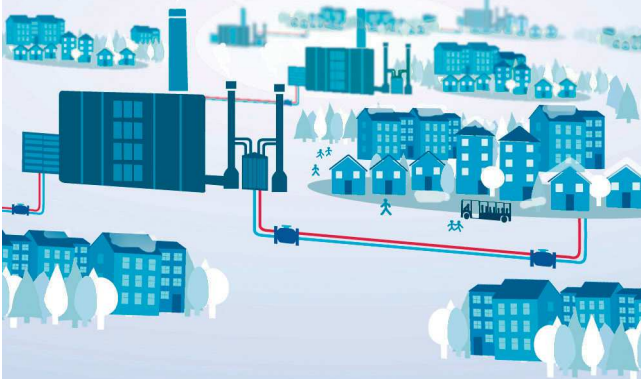

Huittisten
Säästöpankki
Eläköön elämän rikkaus.

VEXVE

VESI NIEMINEN

 RAUTIA
SASTAMALA

Rauhallista Joulua

Jokinen

Vammala Tampere Turku Helsinki Espoo

Hyvää Joulua ja Onnea Vuodelle 2013

Toivoo:

Sastamalan Joulu 2012

nro 25

Kustantaja:
Lions Club
Sastamala/Vammala ry

Lehtitoimikunta 2012:
Satu Rantala
Ritva Tuominen
Erkki Vainio
Tapio Riutta
Pekka Maaranen
Kalevi Harmaala

Kannen valokuvat:
Asko Laiho
Kuvan kohde
Vammaskosken silta

Ulkoasu ja taitto:
Vammaspaino

Paino: Vammaspaino 2012

Kiitämme

lehtemme kirjoittajia
ja tuki-ilmoittajia.

Lehden tuotto käytetään
nuoris- ja vanhustyöhön.

Sastamalan Joulu on LC
Sastamala/Vammala ry:n
rekisteröimä tavaramerkki.

Sisältö

Sastamalan Joulu -lehti 25 vuotta , Pauli Nuutila	4
Sastamalan Joulu 25 vuotta , Pentti Hannula	5
Perhejoulu , Ari Paavilainen	6
Kristus-lapsen katselemisesta , Timo Kökkö	7
Suomi, kirjastojen maa - Sastamala, kirjastojen kaupunki Mikko Lahtinen	8-10
Sastamalan alkutaival - työllä menestykseen , Jari Andersson	13
Arkienkelit liikkeellä , Marjatta Karimäki	15
Mikael Wanonius , Henrik Impola	17
Nimi ei ollut enne: Retuperällä asiat olivat hyvin , Erkki Petman	18-20
Karl Abiel Heikel Tyrvään kirkkoherrana 1904-1919 , Jari Nurmi	22-25
Isovanhemmuus - uusi mahdollisuus , Sami Mahkonen	27
Vammalan Lentopallo - lentopallon Suomen Mestari 2012 Mauri Esko	28
VaLePa ja me fanit , Marja Savola	29
Herman Oskar Mäkelä Hakahuhdanmaasta , Armi Hohko	30
Aatelissukujen solmuja , Tuomas Rantala	32-33
Onnellisten ihmisten kylä , Leena Virri-Hanhijärvi	34-35
Festivaali syntyy sulosävelistä ja taistelutarmosta , Leena Rantala	36-37
Kun asestentti tuli taloon , Paula Syrjäjä	39-40
Yrittäjäksi ajava hulluus periytyy , Heidi Pesonen	42-43
Savituotantoa Tyrväässä , Esko Pietilä	44-46
Rahtilaivan kohtalonhetket , Jorma Bäckman	48-49
Viiden maakuntalaulun Satakunta , Matti Valtteri Lehtinen	50-51
Sammaljoelta evästystä ja muistoja elämän tarpeiksi Matti Juti	53-54
Sarkian Jouluja , Marja Koukku	56-57
Vaihto-oppilaana Michiganissa , Eveliina Katajisto	58-59
Vammala v. 1980	60-61
Jos ei joulunakaan, Tuutulaulu , Mikko Siekkinen, Toni Tuominen	63
Mitä oli tarjolla Vammalan torilla vaikkapa 70-80 vuotta sitten Maria Mustalahti	67
Lapsille ja lapsenmielisille , Tarmo Tuusa	69
Sanapydamideja , E.V.	71
Muukalainen Tyrvällä , Jukka Valli	73
Sanapyramidien ratkaisut	74

Sastamalan Joulu -lehti *25 vuotta*

Hyvä lukija, jo 25 vuoden ajan on Sastamalan Joulua julkaistu. Se on ajan saatossa saanut lisää väriä sivuilleen ja sitä on pyritty kehittämään edelleen. Pohjana on kuitenkin koko ajan ollut paikallinen työ ja oman alueen tarinat, niin uutta kuin vanhaakin. Suuret kiitokset lehden perustajille. Lehdestä saatu tuotto käytetään yhdessä muista aktiviteeteista saatujen varojen kanssa nuorten ja vanhusten hyväksi.

We serve - me palvelemme. Lionien perusarvojen mukaan pyrimme auttamaan ja pitämään huolta kanssaihmisistä. Tänäkin vuonna vakiintuneeseen tapaan veteraaneille viedään hiekoitussoraa kotiin, Sastamalakodin asukkaat saavat kyydityksiä asioiden, koululaiset tukea harrastuksiinsa, unohtamatta yksittäisiä avuntarvitsijoita. Kulmalan Viljokin sai katon vajaan.

Pienillä teoilla edetään kohti unelmaa – tavoitetta. Ilman tavoitetta edistystä ei tapahdu. Unelma ei välttämättä toteudu kokonaan, mutta eteenpäin päästään. Usko tulevaisuuteen ja rauhalliseen Jouluihin säilyy tavoitteissa.

Tämän lehden tekeminen on iso ponnistus koko yhdistykselle ja eri toimikunnille. Lämmin kiitos kuuluu myös tukijoillemme; Ilmoituksen antajille sekä Teille, lukijoillemme.

Rauhallista Joulua ja onnea vuodelle 2013

Pauli Nuutila
Presidentti

Eija Nuutila
First Lady

KAUNISTA • KODIKASTA • KESTÄVÄÄ

Vammalan Kaluste Ky

Itsenäisyydentie 10, Vammala, puh. 03-514 1077

Sastamalan Joulu

25 vuotta

■ Pentti Hannula

Vuonna 1988 Vammalassa, nykyisessä Sastamalassa, syntyi paikallinen joulujulkaisu. Sen synthyistoria juontaa alkunsa siitä, että sinä vuonna valtioneuvosto sääti tietosuojalain, joka kielsi verotietojen julkaisemisen eli verokalenterin. Sen myynnillä oli Lions Club Vammala ry rahoittanut toimintaansa vanhusten ja nuorten hyväksi vuosikausia. Nyt laki kielsi sen julkaisemisen. Veljien oli keksittävä joku muu korvaava tulolähde.

Lehti syntyy

Syyskuussa 1988 Lions-klubin kokouksessa ja sen jälkikeskustelussa olivat mukana silloinen klubin presidentti Kalevi Harmaala, Pentti Hannula, Pentti Karhu, Jussi Lehtinen, Rauno Jalkanen ja Asko Laiho.

Pentti Hannula esitti, voitaisiinko ryhtyä julkaisemaan kotiseutuaiheista joululehteä, ja lehdestä saaduilla tuloilla korvattaisiin verokalenteri. Pentti Hannula oli toimensa ohella ollut 27 vuotta kotiseutulehden päätoimittaja edellisellä toimipaikkakunnalla, joten kokemusta lehden toimittamiseen hänellä oli.

Vammalassa kotiseutulehteä aikaisempina vuosina oli toimittanut kotiseutuyhdistys, päätoimittajana olivat olleet Hannes ja Antti Prusi.

Klubin pääaktiviteetti syntyy

Lokakuussa 1988 presidentti Kalevi Harmaala esitti Lions-Clubin kokouksessa, että pääaktiviteetiksi Lions-Clubin hallitus esittää kotiseutulehden toimittamista. Klubikokous suhtautui asiaan myönteisesti ja klubin presidentti nimitti hanketta varten toimikunnan, jonka tuli ryhtyä teh-

tävään välittömästi. Lehden päätoimittajaksi lupautui Pentti Hannula ja jäseniksi: Kalevi Harmaala, Jussi Lehtinen, Pekka Kauko, Osmo Paulasto. Ilmoitustoimikuntaa valittiin: Heikki Aho, Eero Hietamo, Raimo Savolainen ja Kurt Boedeker.

Toimikunnat toimivat ripeästi

Vuosi oli kulunut jo pitkälle, aika alkoi käydä vähiin. Toimikunta onnistui saamaan kirjoituksia. Tyrvään Seudun Kotiseutuyhdistys ja Antti Prusi suhtautuivat hankkeeseen erittäin myönteisesti. Kotiseutuyhdistys luovutti kaikki eri vuosien kirjoituskilpailujen kirjoitukset toimikunnalle.

Sastamalan joulu

Lehden nimestä kokouksessa äänestettiin. Yksimielisesti päätettiin Sastamalan Joulu. Painosmäärä oli heti alkuun suuri, 3000 kpl. Lehti meni erinomaisesti kaupaksi. Se levisi

koko Sastamalan alueelle, siis ulkopuolelle Vammalaa. Kansikuvan teki Pentti O. Hannula aiheena Sastamalan kirkko.

25 vuotta

Sastamalan Joulu on hyvin kysytty, moni löytää sen sivuilta vanhaa ja uutta Sastamalaa. Paljon lehteä on sidottu kirjaksi. Moni ulkomailla asuva tältä alueelta lähtenyt haluaa lehden joka joulua. Lehden ilmoituskin kertoo siellä asuvalle kotiseudun elämästä. Lehden sivuilta löytyy sellaista muistitietoa ja ajankuvaa, joka muutoin ajan myötä tulisi painumaan unohdukseen.

Lehden alkuperäisiä toimikuntalaisia: vas. Jussi Lehtinen, Pentti Hannula, Kalevi Harmaala ja Pekka Kauko.

Perhejoulu

Sastamalan kirkkoherra
Ari Paavilainen

Jouluna perhe kokoontuu yhteen.

Mutta perheenä ei tarvitse ajatella sellaista perhettä, joka meille ensimmäisenä tulee mieleen. Perhe on muutakin kuin isä, äiti kaksi lasta, kultainen noutaja ja isoäiti. Perhe merkitsee eri asioita eri elinkaaren vaiheissa. Tuo ydinperheen joulu voi olla elämän parasta aikaa. Kaikki muuttuu pian, kun lapset kasvavat. Yhtäkkiä joulunvietto perheen kanssa on jotain sellaista, mistä pitää päästä pian pois jonnekin muualle. Sitten tulevat ne joulut, jolloin onkin melkein ainut vuodenaika jälkikasvun näkemiseen. Ehkä edessä on myös yksinäisiä jouluja.

Kenen kanssa vietän joulun?

Tämän päivän perheissä joulua voidaan viettää hyvinkin monimutkaisissa kokoonpanoissa. Ehkä perheen yhteinen jouluhetki ei ole itsestään selvää. Toiveet ja odotukset voivat olla ristiriitaisia. Joulunainen perheidylyi voi olla myös siellä, missä kukaan ei ole sukua toisilleen. Ehkä perhe on itse kullekin kuitenkin juuri siellä, missä sitä joulua lopulta vietetään.

Joulu näkyy lapsen katseessa

Lapsuuden joulut jättävät jälkensä meihin kaikkiin. Lapsuuden muistoista meille muodostuvat kaikkein rakkaimmat ja herkimät muistot. Joskus joulunvietosta aiheutuvat kaikkein suurimmat pettymyksetkin, jotka voivat varjostaa elämäämme ja muistojamme vielä vuosikymmenten jälkeen. Koen lasten joulunvieton äärimmäisen herkkänä ja kauniina asiana. Silloin lapset ovat herkimmillään. Lasten sydän on rehellinen ja avoin: Onko maailmassa todella olemassa hyvää tahtoa ja aitoa rakkautta? Tuo lasten silmistä näkyvä kysymys saa minulle palan kurkkuun.

Ensimmäinen joulu

Perhe, hyvä tahto ja rakkaus kuuluvat jouluun. Jo ensimmäisenä jouluna Betlehemin kedolla kaikuivat nuo sanat enkelten suulla. Meillä on lupa odottaa paljon enemmän kuin osaamme. On kysymys koko maailman Luojan hyvästä tahdosta. Jumala on tullut Jeesuksessa meidän kanssamme. Saamme jouluna lahjaksi rakkauden, joka kuuluu jokaiselle. Rakkauden, joka on kaikkea ihmisen ymmärrystä suurempi ja syvempi. Rakkauden, joka ei

meistä koskaan hellitä. Joulu antaa meille lahjaksi Jumalan, joka on rakkaus. Kaiken takana on rakkaus. Ja joulu antaa meille lahjaksi myös perheen.

Olemme kaikki Jumalan lapsia

Jumalan meille lahjoittama perhe on paljon suurempi kokonaisuus kuin voimme käsittää. Se käsittää kaikki Jumalan lapset. Me kaikki olemme yhtä suurta perhettä. Raamatun kertoma kuva, millaista on taivaassa, on kuin perheen yhteinen jouluateria. Sinne tulee ihmisiä kaikkialta maailmasta. Ja he kaikki tulevat kotiin yhteisen pöydän ääreen. Raamatun kuva taivaasta on hyvien ystävien tai perheen välinen ateria. Se on yhteinen hyvä hetki, joka ei koskaan pääty.

Yhteisellä jouluaterialla taivaassa, jonne kaikki joskus Jeesuksen tähden toivottavasti pääsemme, ei taida muistuttaa ollenkaan sitä, mitä me käsitämme "perhejouluilla". Se ei ole suljettu vain oman perheen hetki. Ehkä se muistuttaakin joulua siellä jossain, missä joukko ydinperheensä kadottaneita ihmisiä viettää hetken yhdessä, missä satunnainen joukko ihmisiä kokee hetken veljeyttä ja sisaruutta ventovieraiden kanssa. Ehkä siellä voidaan kokea, että me kaikki ihmiset olemmekin yhtä, että kaikki olemme veljiä ja siskoja keskenämme, että me kaikki olemme ihmisiä. Jouluna siellä jossain, ventovieraiden parissa, taivas astuu hetkeksi keskellemme. Olemme kaukana poissa, mutta silti kotona.

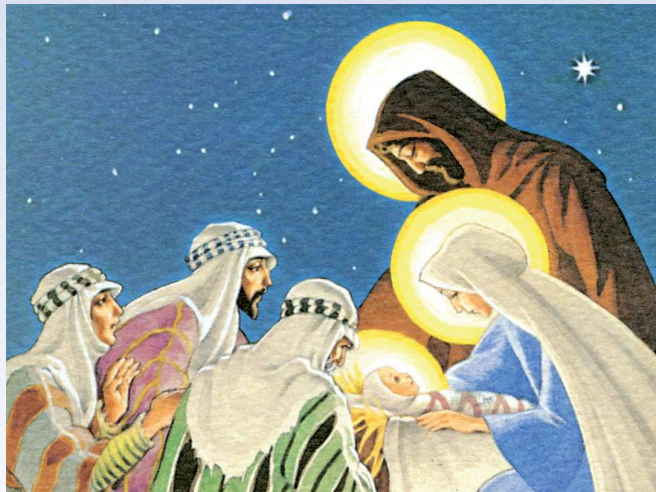
Kaikki elämäni joulut

Olen viettänyt jo aika monta joulua. Olen viettänyt niitä monenlaisissa kokoonpanoissa. Välillä perhe on pitänyt määritellä uudelleen. Täällä maan päällä en saa kasaan sitä kokoonpanoa, joka on minun perheeni. Osa heistä viettää jouluaan jo oman perheensä kanssa. Osa viettää jo sitä oikeaa joulua taivaallisella juhla-aterialla. Täydellisyyttä en omassa joulunvietossani tavoita. Vielä saan kuitenkin nauttia myös siitä pienen lapsen katseesta, joka saa palan kurkkuun. Itse en vaihtaisi vapaaehtoisesti perinteistä perheen yhteistä jouluhetkeä mihinkään.

Saamme kaikki olla onnellisia, jos vierellämme on jouluna ihmisen. Saamme olla onnellisia perheenjäsenistämme ja läheisistämme. Jostain syystä mieleni askartelee niiden ihmisten joulun vietossa, jotka viettävät joulua toisin. Joku on töissä, joku yksin, joku baareissa, majataloissa ja hotelleissa satunnaisessa joukossa. Ehkä mieleni askartelee tällaisessa, koska ei-perinteistä joulua vietetään myös kirkon töissä. Ja majatalossa, tai pikemminkin sen eläinsuojassa, tuli Joulun Lapsi tähän maailmaan ja oli ensimmäinen joulu.

Joulu saapuu sinne, missä joulua vietämme. Saamme iloita ihmisistä ympärillämme, hyvästä tahdosta maan päällä ja Jumalan kaiken kestävästä rakkaudesta, kun hän lahjoitti meille Jeesuksen. Siitä on oikea joulu tehty.

Siunattua Joulun aikaa!

Kuva tyrvääläisjuurisen taiteilija Rudolf Koivun kuvittamasta Jeesus-lapsi kirjasta.

Kristus-lapsen katselemisesta

■ Timo Kökkö

”- kapaloi hänet ja pani hänet seimeen, koska heille ei ollut sijaa majatalossa.”

Jouluevankeliumin ja koko joulun ydin ja keskus on tässä. Kristus syntyy. Jumala tulee ihmiseksi. Maria synnyttää esikoisensa ja panee hänet seimeen. Kaikki katsovat häntä. Kaikki katsovat lasta, joka makaa seimessä. Paimenet tulevat ja katsovat. Idän viisaat tulevat, koko maailma tulee ja katsoo lasta.

Mikä tuona yönä ihmisiä säikäyttää, on pimeän jouluyön valaiseva enkeliparvi ennen näkemätön taivaallinen kirkkaus. Mutta evankeliumissa jouluyön kirkkauskkin on vain kehällinen asia. Kaikkein kirkkaimpana joulun keskuksessa säteilee seimessä makaava lapsi. Hänestä Luukas kertoo. Jouluevankeliumissa tullaan katsomaan lasta. Yhä vielä kristikunnalle, jossain mielessä koko ihmiskunnan kaipaukselle, tämä seimeen pantu on se, mitä me joulusta etsimme ja odotamme. Jumala tulee ihmisten keskelle.

Oman aikamme joulun tulo on markkinoita, kiirettä ja touhuaamista. Kuitenkin luulen, että myös nyt ihmiset hiljaisessa mielessään ovat sittenkin tulossa jouluun, niin kuin ne, jotka pyrkivät pimeästä valoon, sielunsa pitkästä arjesta heidän sieluaan hoitavaan juhlaan, löytämiseen, vastauksen saamiseen. Ei mikään toinen vuotuinen kalenterin päivä tai juhla, kosketa samassa määrin ihmisen sisintä, kuin joulun tuleminen. Siinä on mukana kaipausta, joka saa sisällystensä ja voimaansa menneestä, lapsuuden elämyksistä, siitä sielullisesta kokemuksesta, johon koko elämän ajaksi oli jäänyt tallelle joulun kosketuksen jälki. Jossakin joulun tulon kohdassa ihminen vieläkin huomaa itsessään hiljaisesti kyselevän mielen. Sillä on aivan erityinen merkitys, ja hän tietää, mitä se tarkoittaa, kun hän mielessään sanoo: kun tulisi taas hyvä joulu. Meissä on monenlaisia jouluun tullijoita, mutta ei koskaan muulloin vuoden aikana ole samalla kertaa yhtä monta miljoonaa ihmistä, jotka juuri joulun alla miettivät muutakin, kuin näitä jokapäiväisiä ja joiden sisimmässä jotakin liikahdaa kysymään ja kaipaamaan.

Jouluevankeliumi ei liene herätyskokousten saarnatekstejä, enkä tiedä kuka olisi sanonut, kuten sanotaan, tulleen uskoon juuri jouluevankeliumin kuulossa, vaikka voi joku ollakin. Siitä huolimatta jouluevankeliumi on varmasti enemmän, kuin mikään muu raamatunpaikka, kutsunut ja pysäyttännyt ja avannut ihmisyydämiä kyselemään, kuuntelemaan ja näkemään, mitkä ovat Raamatun evankeliumissa meille ilmoitettuja Jumalan ajatuksia.

Meidän ei ole tarpeen ruveta selittämään ja arvaamaan, mitä silloin Betlehemin seimellä tapahtui kussakin ihmisessä, Mariassa, Joosefissa, paimenissa, taikka Matteuksen kertomissa itämaan tietäjissä. Heistä sanotaan vain, että he tulivat katsomaan lasta ja että he palasivat iloiten ja ylistäen Jumalaa. Jumalan ajatukset loistivat seimestä heitä vastaan.

Kristillisestä uskosta sanotaan, että pitää tietää oikea oppi ja väärä oppi ja pitää osata olla oikeassa. Joulu ei ole tätä parempaa tietämistä taikka parempaa ymmärtämistä. Se ei ole uskon asioissa itsensä epävarmaksi tuntevan ihmisen pönkäkseen etsimää oikeassa olemisen tuntoa. Joulu on katselemista, Jumalan ihmeen katselemista. Siinä hän on, meidän tykömme taivaasta tullut Ihmisen Poika, ihmisten Vapahtaja. Joulu on ihmettelemistä ja uskomista. Emme lähde seimeltä sellaisen tiedon saaneina, että voisimme sen kanssa seistä vaikka koko maailmaa vastaan. Palaamme seimeltä yhtä kyselevinä, mutta kuitenkin kuin ihmeen kokeneina. Olemme saaneet nähdä ja katsella. Olemme saaneet uskoa, että meillä on Vapahtaja. Jumala on syntynyt maailmaan.

Luther sanoo jossakin joulusaarnassaan, että kun kuuntelemme jouluevankeliumia, jouluevankeliumi itse kantaa Kristuksen ihmisten keskelle heidän katseltavakseen. Jouluevankeliumissa on jotakin sakramentaalista. Joulukirkko ei ole vain perinteeseen palaamista taikka meidän tunneliamme. Jouluevankeliumissa Jumala itse saapuu kirkossa koolla olevan seurakuntansa keskelle. ”Teille on tänä yönä syntynyt Vapahtaja.” Ja kaukaa pimeästä tulla ihmissydän katselee Kristus-lastaa, taivaallista kirkkautta, puhtautta, Jumalan armon täyteyttä, anteeksiantamusta ja rohkaistuu paimenten ilolla veisaamaan:

*Oi kuinka olen iloinen,
Kun pyhä Jeesus-lapsonen
On minun rakkahani.
Hän varmaan viimein vievä on
Mun paratiisin ilohon,
Oi suurta autuuttani.
Amen, Amen
Luona Herran
Saan mä kerran
Armostansa
Veisata vain kiitostansa.*

Suomi, kirjastojen maa – Sas

■ Mikko Lahtinen

"Kirjastojen mies"

Loviisan kaupunginkirjasto on eräs Suomen kauneimmista kirjastoista. Se toimii paikkakunnan entisen seurahuoneen pieteteillä saneeratuissa saleissa ja kamareissa. Heinäkuisena aamuna vuonna 2008 pieni seurueemme – Kirjastojen mies, tämän puoliso (valokuvaaja) ja tytär (diginatiivi) – odotti jännittyneenä ovien aukenemista. Loviisan kaunottaresta käynnistyisivät tutkimusmatkamme suomalaisiin yleisiin kirjastoihin.

Toukokuussa 2010 poistuimme nuhjuiseen entiseen liikekiinteistöön sijoitetusta Juupajoen kirjastosta – jälleen yhtä kirjastokokemusta rikkaampana. Tällä välin kirjastomatkamme olivat kerryttäneet automme mittariin 15.000 ajokilometriä, valokuvaajan kameran muistiin oli tallentunut 7.000 kirjastokuvaa, ja kokemuksiamme oli kartuttanut yli 250 yleistä kirjastoa. Niistä eteläisin on Hangossa, pohjoisin Norjan Vesisaari suomenkielisen kirjallisuuden kokoelmineen, läntisin Ahvenanmaan Eckerö ja itäisin Ilomantsin kirjasto. Kirjastokiertueidemme tuloksena syntyi matkakirja nimeltä Kirjastojen maa (2010).

Kirjastojen maa muuttuu

Kirjastomatkojemme alkaessa Suomessa oli 415 kuntaa, kaksi vuotta myöhemmin enää 342, eikä kuntaliitoksille näy loppua. Kuntaluvun laskiessa vähenee myös pääkirjastojen määrä, sillä muuttuuhan moni entinen pääkirjasto uuden kunnan sivukirjastoksi eli lähikirjastoksi. Suomen kirjastokartalta myös katoaa suuri joukko kirjastoja, kun uuden kunnan palvelurakennetta "järkiperaistetaan". Lyhyesti sanoen, kuntien lukumäärän laskiessa kirjastojen määrä vähenee, kirjastopalvelut keskittyvät, ja monen kirjastomatka pitenee, semminkin kun myös kirjastoautokantaa ajetaan alas.

Kirjastopalvelut tulevat muutenkin muuttumaan, eivätkä vähiten siksi, että digitaalinen media uudensuomalaisten julkaisemisen muotoineen haastaa painetun sanan ja levyllä tallennetut kuva- ja ääniformaatit. Tiedostot eivät vie kuin muistitilaa, eikä niitä käyttäköseen ole pakko mennä kirjastoksi kutsuttuun rakennukseen, ellei

Sastamalan pääkirjaston lainaussali.

Mouhijärven kirjasto.

sitten lisensoitu aineisto ole käytettävissä vain kirjastotilaan sijoitetuilla päätteillä. Ehkä käy niin, että suuria aineistomassoja varten rakennettujen kirjastojen tilalle tulee harvaksen ripoteltuja pieniä kirjastoja, joissa lainataan sellaista "harvinaista" materiaalia, jota ei ole olemassa verkossa digitaalisena tallenteena. On myös esitetty mielenkiintoisia visioita uudensuomalaisten kirjastoista, joissa lainaustoiminnan sijasta korostuu ihmisten välinen kohtaaminen ja vuorovaikutus, mediakasvatus ja opastustoiminta tiedon lähteille.

Kävi miten kävi, vääjäämätöntä on itse muutos. Parin kolmen vuosikymmenen päästä Suomen kirjastokartta on varsin toisennäköinen kuin nykyään. Halusim-

mekin tallentaa Suomen, kirjastojen maan näkymät sellaisina kuin ne vielä olivat sen monien vuosikymmenten kehityksen jäljiltä, jonka ansiosta Suomi on edelleen kansainvälisesti katsoen maailman kärkimaa yleisten kirjastojen määrän, laadun ja myös asiakaslukujen valossa arvioituna.

Miksikään painuvan päivän kuvaajiksi emme kuitenkaan itseämme mieltäneet. Halusimme tuoda kirjastojen maan esille kaikessa rikkaudessaan, jotta mahdollisimman moni havahtuisi huomaamaan tämän itsestään selvydessään sittenkin melko näkymättömän ja uhanalaisen kulttuuri-instituution täyden merkityksen.

Sastamala, kirjastojen kaupunki

Kiikan kirjasto.

Suodenniemen kirjasto.

Kirjasto ei ole vain kirjasto

Yleiset kirjastot eivät ole vain kirjastoja, saati lainastoja. Ne ovat paljon enemmän, suomalaisen sivistyksen, kansanvallan ja kulttuurin perustekijä. Matkat kirjastoihin ovatkin matkoja suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan ylipäänsä. Kirjastojen maan ei olekaan tarkoitus olla vain kirjastoalan teos, vaan kenelle tahansa suomalaisesta kulttuurista ja yhteiskunnasta kiinnostuneelle kirjoitettu matkakirja kirjastoista kulttuurissa, kulttuurista kirjastoissa.

Hyvin nopeasti meille kävi selväksi, että kirjastoon astuessaan voi aistia sen yle-

sen hengen, joka kullakin paikkakunnalla vallitsee. Löysimme hienoja kirjastoja kaikilta ilmansuunnilta, kaikenkokoisilta paikkakunnilta, suurista ja pienistä kaupungeista, mutta myös pitkien korpitai-paleiden takaa syrjäseuduilta. Toisinaan ahtaisiin oloihinkin oli onnistuttu loihtimaan kelpo kirjasto, paikallisen elämän "hyvinvointikeskus", mutta joskus taas saimme hämmästellä vauraan kasvukunnan ankeita kirjasto-oloja ja niiden henkimään paikallisen kulttuuritahdon heikkoutta.

Yksi on varmaa, kirjastojen maahan kannattaa tutustua! Kirjastoja kiertämällä Suomi avautuu maana ja yhteiskuntana, josta voi löytää rikasta elämää ja moni-

puolista kulttuuria muualtakin kuin suurista taajamista ja eteläisimmän Suomen kasvukeskuksista!

Sastamala, kirjastojen kunta

Moni kirjastomatkoistamme kiinnostunut on halunnut tietää, missä sijaitsee Suomen kaunein kirjasto. Sellaista on mahdoton nimetä, sillä kirjastojen tyylikirjo on moninainen, ja muutaman nimeäminen tuntuu vääryydeltä muita kohtaan. Entä miten on Sastamalan kirjastojen laita? Niitähän täällä on enemmän kuin ehkä missään muussa saman kokoluokan kunnassa: Kiikoisten liittymisen myötä peräti kahdeksan ja lisäksi kirjastoauto Herra Hakkarainen. Vammalassa sijaitsevan pääkirjaston lisäksi kotiseutumatkaja voi nauttia kirjaston tunnelmasta ja palveluista Karkussa, Mouhijärvellä, Suodenniemellä, Keikyässä, Kiikassa, Stormissa ja pian siis myös Kiikoisissa.

Voin lämpimästi suositella kotiseutukierrosta paikkakuntamme kirjastoihin. Seuraavassa siitä vähän esimakua. Aloitetaan vaikka pääkirjastostamme Koskensillan kupeessa Rautaveden kansallismaisemassa. Mikäli pääkirjasto (valmistunut 1988) olisi tehty muutama vuosi myöhemmin, lainaussalin järvenpuoleisena seinänä varmastikin toimisi panoraamalaasi, joka avaisi hienon näkymän kulttuurihistoriallisesti merkittävään maisemaan. Valitettavasti vielä 1980-luvun kirjastoarkkitehtuurissa kirjaston seinien tehtävänä oli pitää kaukana kavala maailma, eikä suinkaan avata kirjastoa ympäröivään maisemaan. Siksi pääkirjaston lainaussalin järvenpuoleisellakin sivulla on lähes ikkunaton kiviseinä. Vähemmän onnistunut arkkitehtuuri ei onneksi estä pääkirjaston palveluiden kehittämistä. Poikkeuksellisen kauniissa maisemassa kirjaston esteettinen vaatimattomuus valitettavasti korostuu.

Karkun kirjasto on saanut sijaintipaikkakseen vanhahkon hirsitalon. Kulman sisäänkäynti on viehättävä, varsinkin kun nykyinen omistaja on ryhtynyt kohentamaan nukkavieruksi käyneen rakennuksen ulkoasua. Sisätiloissa on aistittavissa vanhan hirsitalon levollinen tunnelma, vaikka monien halvalla tehtyjen pintaremonttien seurauksena "maalarinvalkoiset" pinnat peittävät vanhan huoneiston

monet kauniit piirteet. Tunnelmansa puolesta Karkun kirjasto ansaitsee kuitenkin kiitettävän arvosanan.

Ainakin tämän kirjoittajan mielestä Sastamalan kaunein kirjasto sijaitsee Mouhijärvellä. Rakennushanke alkoi Mouhijärven kunnan ja Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehtiosaston yhteistyönä järjestetystä opiskelijakilpailusta. Talo valmistui vuonna 2007. Silloin oli vierähtynyt lähes 40 vuotta siitä, kun kunnassa alettiin hankkia omaa taloa kirjastolle. Koko hanke meni siis täpärälle, sillä tuskinpa Sastamalassa olisi ensimmäiseksi ryhdytty rakentamaan uutta kirjastoa Mouhijärvelle.

Puusta ja lasista rakennettu, kantavan puurungon varaan pystytetty talo on kuin koru – varsinkin kun sitä katselee ilta-aikaan lasiseinän puoleiselta viereisen koulun pihamaalta. Valaistu lainaussali hehkuu lämpimänä ja kiehtovana kirjojen maailmana, jonka kutsusta ei luulisi kenenkään voivan kieltäytyä. Korkea lainaussali on rakennuksen päätila, jolla on leveyttä suunnilleen 20 metriä ja korkeutta viidestä kuuteen metriin. Kauniin taitekaton ansiosta talo tuo mieleen aukaistun kirjan. Mouhijärven kirjasto on modernia suomalaista puuarkkitehtuuria parhaasta päästä.

Suodenniemen kirjasto sijaitsee Sastamalan kolmanneksi kauneimmaksi rakennukseksi äänestetyssä entisessä Suodenniemen kunnantalossa. Punaiseksi maalattu jykevä hirsirakennus kohoaa arvokkaana mutta helposti lähestyttävänä kirkonmäen kupeessa. Kirjaston tilat ovat melko väljät ja valoisa. Valitettavasti tässäkin vanhassa rakennuksessa suoritettuja korjaustoimet ovat tehokkaasti hävittäneet huoneista vanhan talon hengen. Ilmastointiputket, seinälevyt ja muovimatot laskevat ulkoa elegantin kirjastotalon kauneuspisteet kiitettävän alapuolelle. Mikäli haluaa nähdä kirjaston todella tyy-

likkäästi peruskorjatussa vanhassa rakennuksessa, kannattaa poiketa esimerkiksi Ypäjällä tai Vanhan Paukun kulttuurikeskuksessa entisissä patruunatehtaan punatiilirakennuksissa.

Kiikoisten kirjasto on sijoitettu tuiki tavallisen rivitalon alakertaan. Tilaa on niukasti ja kirjastoeloa tapahtuu kesälläkin pelkän keinovalon varassa. Pieneen tilaan on kuitenkin saatu sopimaan monipuolinen kirjakokoelma, josta riittää luettavaa joka kuntalaiselle. Nähtäväksi jää, jatkaako Kiikoisten kirjasto samoissa tiloissa myös Sastamalassa vai olisiko Kiikoisiin nyt mahdollista saada entistä väljempi ja valoisa kirjasto – ehkäpä vastikään peruskorjattuun kunnantalon. Sen katon alle voisi luontevasti sijoittaa kirjastopalveluiden lisäksi alueen muita peruspalveluita.

Keikyän kirjastokin sijaitsee aiemmin kunnantalona toimineessa rakennuksessa. Neliöistä ei ole puutetta, mutta mitenkään viihtyisänä tätä kovien lattiapintojen ja kolkon valkoisten seinien rajaamaa kirjastotilaa ei voi pitää. Onneksi tässäkin kirjastossa viihtyisyyttä lisäävät pienet kirjallisuusnäyttelyt ja aineistojen esilepanot. Aina kannattaa piipahtaa myös lastenosastolla, sillä siellähän ei yleensä värejä säästellä – ja nuoren asiakaskunnan ilomieli tarttuu helposti varttuneempaankin kävijään. Parasta Keikyän lähikirjastossa on kuitenkin se mikä on parasta kaikissa lähikirjastoissa: ne ovat lähellä!

Kiikan kirjasto kuuluu niiden pikkukirjastojen joukkoon, joista poistuu hyvillä mielin ja uudistunein voimin. Se sijaitsee viehättävän kaksikerroksisen puurakennuksen, (ammoisen kansakoulun) alakerrassa, viistoon vastapäätä uimahallia. Neliöitä ei ole montaa, mutta tunnelmaa sitäkin enemmän. Sitä eivät häiritse edes katosta roikkuvat kolhot loisteputkilamput. Tunnelmaa lisäävät suuresti lukuisat kirjat. Kiikan kirjasto suorastaan pursuaa

kirjoja. Asiakas todella tuntee olevansa kirjastossa. Takasalissa on lasivitriini, johon on sijoitettu lähes alastonta Kaarlo Sarkiaa esittävä, luonnollista kokoa oleva kiviveistos. Luonnollisestikin myös hänen teoksiaan on esillä ja lainattavissa. Kirjaston perähuoneesta löytää idyllisen lukusopin, jossa arkipäivän huolet ja murheet on helppo unohtaa. Kiikan kirjastossa ollessaan ei lainkaan kaipaa panoraamaikkunoita tai muita arkkitehtuurin huippuluomuksia, vaan nauttii suuresti siitä levollisesta olotilasta, jonka pienen kirjaston uumenissa voi saavuttaa.

Stormin monitoimikeskuksen valmistuksen myötä (syksyllä 2011) myös Stormin kirjasto pääsi uusiin tiloihin, sisääntuloaulan välittömään läheisyyteen. Valitettavasti Stormissa ei ryhdytty toteuttamaan koulunkäynnin ja kirjastotoiminnan likeiseen vuorovaikutukseen perustuvaa kombikirjastoa. Opetus- ja kulttuuriministeriössä olisi ollut tukea tarjolla tällaisen uudenlaisen kirjastoajattelun käytännön toteutukseen. Nyt kirjasto vain siirtyi monitoimikeskuksen tiloihin, mutta kirjastosta ei ainakaan toistaiseksi ole tehty koulunkäynnin keskeistä osatekijää. Niin tai näin, Stormin monitoimikeskus ympäristöineen on mainio paikka, jossa kirjastonkin kehittämiselle voi avautua monenlaisia mahdollisuuksia. Tarvitaan vain luovia ja innostuneita ihmisiä keksimään hyviä perusteluja kehittämistoimien edellyttämien varojen saamiseksi.

Sastamalassa on kauniita ja vähemmän kauniita kirjastoja, mutta jokainen niistä tarjoaa viihtyisän oleskelupaikan ja korkeatasoista kirjastopalvelua tasapuolisesti joka ihmiselle. Vaikka ei edes olisi kiinnostunut kirjoista ja lukemisesta kirjastossa kannattaa poiketa. Sieltä löytää aina rauhallisen sopin tai pehmeän lepotuolin, jossa voi viettää leppoisan tovin jos toisenkin.

Haapaniemen juhla- ja pitopalvelu käytettävissänne!

Haapaniemen Pidot Ky

Haapaniementie, 38140 Sastamala
SASTAMALA, p. 03-515 4121

- * perhejuhlalat
- * yritys-tilaisuudet
- * mukava retkikohde; tilauksesta lounas/kahvi
- * viihtyisä rantasauna

TERVETULOA TUTUSTUMAAN!

VAMMALAN MOOTTORISAHA

Pesurinkatu 4, 38200 VAMMALA
puh. 03-514 1260, 0400 130 654
www.vammalanmoottorisaha.fi

HUSQVARNA • STIHL • VIKING

FINNMIRROR Studio

INARIA®
LIUKUOVIIKAAPISTOT
- UNELMIESI KOKOINEN -

FINNMIRROR®
KYLPUHUONEKALUSTEET

FINNMIRROR®
SISUSTUSPEILIT

inaria.fi - finnmirror.fi - peilikauppa.fi

FINNMIRROR Studio

Avoinna maanantaisin klo 10 - 17 | Puh. (03) 511 61
Asemakatu 10, 38210 Sastamala

UUSI YARIS.

TOYOTA

ALWAYS A
BETTER WAY

Koeaja nautinnoistaan
luokkaansa suurempi
uusi Yaris nyt meillä.

Mukana ainutlaatuinen Toyota Touch & Go -multimediajärjestelmä, jossa on suuressa kosketusnäytössä peruutuskamera, navigaattori sekä monia uusia hyöty- ja viihdeominaisuuksia. Valittavissasi myös taloudellinen Multidrive-S portaaton automaattivaihteisto. **Tervetuloa.**

Uusi Yaris Linea Sol -mallisto alkaen: autoveroton suositushinta 14.170 e, arvioitu autovero 3.409,11, tk. 600 e, arvioitu kokonaishinta 18.179 e.

EU-yhdistetty kulutus 3,9-5,5 l/100 km, CO₂-päästöt 104-127 g/km. Takuu 3 vuotta/100.000 km, korin puhkiuostamattomuustakuu 12 vuotta. Kuvan auto Style-varustetasolla.

- Myynti
- Huolto
- Varaosat
- Peltikorjaamo

**AUTOTALO
PELTTARI**

Loimijoen tie 55, Huittinen • Puh. 02-560 5300 • www.autotalopelttari.fi

Tampereen Kirjanpito Oy

- Kirjanpidot
- Tilinpäätökset
- Veroasiat
- Yritysneuvonta
- Yritysten perustaminen
- ATK-palvelut ja palkanlaskenta

TAMPERE

Häkiläpolku 3 A
puh. (03) 254 2200, fax (03) 254 2255

KANGASALA

Kuohunharjuntie 26
puh. (03) 377 4433, fax (03) 377 4466

Heikki Punkka HTM, KLT

www.tampereenkirjanpitoimisto.fi

AUKTORISOITU KIRJANPITOTOIMISTO
TALOUSHALLINTOLIITON JÄSEN

Laiska raha on kallista

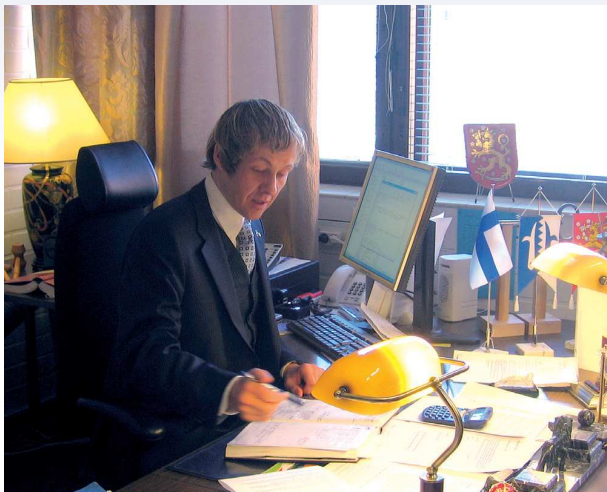

Ota yhteyttä, niin kerromme miten voimme
vauhdittaa yrityksesi kasvua!

SVEA
RAHOITUS & PERINTÄ

Helsinki • Sastamala • Oulu
Puh. (09) 4242 3080
myynti@svea.fi • www.svea.fi

Sastamalan alkutaival - työllä menestyks

■ Jari Andersson

Sastamalan kaupunki syntyi vuoden 2009 alussa. Vain kolme vuotta perustamisensa jälkeen Sastamalaan liitettiin Kiiikoisten kunta. Valtiovallan taholta on ilmoitettu, että Sastamala on lunastanut paikkansa tulevaisuuden kuntakartalla. Kartalla, joka muuttunee vielä tulevina vuosina mahdollisesti jopa vielä Sastamalankin osalta.

Kaupunkimme on nyt ohittanut konntausiän ja noussut jaloilleen, ensimmäiset askeleet on otettu. Moni epäili uuden kunnan syntyhetkillä, että tulevat vuodet ovat riitaisia ja täynnä eripuraa. Epäiltiin, että uuden kaupungin normaalia suuremmaksi valittu 59 henkinen valtuusto olisi erimielisyyksien temmelyskenttänä ja hajaannuksen tilassa eikä pystyisi osoittamaan suuntaviivoja tulevan suunnitteluun.

Myös hallituksesta tuli normaalia suurempi, lähes pienten kuntien valtuuston kokoinen. Arveltiin hallituksen jäsenten syyllistyvän kyläpolitiikointiin ja hallitustyöskentelystä tulevan todella hankalaa.

Jo vuoden 2009 aikana epäilijät saattoivat huomata arvelunsa vääräksi. Kokouksille toki tuli melkoisesti mittaa ajallisesti, keskustelevia jäseniä oli melkoisesti. Siirtyminen uudenaikaiseen organisaatiomalliin ja muut tehdyt toimet osoittautuivat oikeiksi.

Viiden vuoden irtisanomiskieltoa hämmästeltiin. Pian kuitenkin havaittiin, että samalla, kun jotkut hakeutuivat muihin teh-

täviin, oli eläköityminen kiihtynyt. Hoitohenkilökuntaa väestön nopean ikääntymisen vuoksi tarvittiin ja tarvitaan jopa lisää.

Tiukan taloudenpidon ja pienten kuntaliitosporokkanarahojen turvin on ensimmäisinä vuosina saavutettu ylijäämäisiä tilinpäätöslukuja. Jos Euroopan tilanne ei olisi niin dramaattisesti muuttunut negatiiviseen suuntaan, olisi Sastamalan alku ollut taloudellisesti paljon positiivisempi.

Vuoden 2013 alussa on kuntakarttamme varsin eheä, onhan kaupunkimme perusta luotu jo vanhan Sastamalan emäpitäjän aikoina, jolloin lännessä Sastamalan kalastusalueet ulottuivat Merikarvian rannoille ja itäiset osat olivat nykyistä Tampereen Messukylän aluetta.

Menestyksemme kuntaliitostoiminnassa on perustunut muutamii ihmiselämässäkiiin tärkeisiin seikkoihin.

1. kaikki neuvottelut käytiin ns. pyöreissä pöydissä, tasaveroisten neuvottelukumppaneiden kesken. Pienempää kuunneltiin hyvin herkällä korvalla ja erilaiset toiveet kohtuuden rajoissa pyrittiin huomioimaan, jos ne vain oli suinkin mahdollista huomioon ottaa. Erityisesti muistan jo Suodenniemen kunnan kanssa vuonna 2006 käydyistä neuvotteluista, että lähestulkoon kaikkiin toiveisiin, joita Suodenniemen edustajat esittivät, oli helppo yhtyä ja hyväksyä. Neuvotteluissa oli yhteinen sävel eivätkä toiveet olleet mahdottomia toteuttaa. Tilanne oli sama myös silloisen Vammalan esittämiin toiveisiin. Turhaa ei pyydetty, silti kaikki tarpeellinen saatiin.

2. Alusta alkaen pyrittiin rakentamaan uutta yhteistä, yhtenäistä kaupunkia. Tähän yhteisen uuden rakentamiseen sitoutuivat lähes kaikki valtuutetut ja hallituksen kaikki jäsenet hyvin ansiokkaasti. Nähtiin metsä puilta. Kyläpolitiikointia on esiintynyt todella vähän ja eri alueiden välistä kissanhännänvetoa ei juuri ole ollut. Tuleville sukupolville ei ole merkitystä sillä, mistä entisistä kunnista Sastamala on muodostunut vaan sillä, että jokainen saa tarvitsemansa laadukkaat palvelut silloin, kun kyseistä palvelua tarvitsee.

3. Kuntarakenneuudistuksessa on oltu aktiivisten toimijoiden joukossa. Tunnetusti muutosta pyritään edistämään ensin suosituksin ja porkkanoin, sitten velvoittein ja mahdollisen kepin turvin. On parempi olla aktiivisena osapuolena airojen varressa, kuin tulla perässä veneessä, jossa ei ole airoja eikä välttämättä edes peräsiintä. Huutaisi vain veneessä virran vietävänä, ettei halua kulkea virran mukana ja syyttäisi virtaa siitä, että vene lipuu vinhaa vauhtia holtittomasti.

een!

4. Sastamalassa on onnistuttu tekemään ns. aito kuntauudistus. Uusi kaupunki on erilainen ja myös parempi, kuin edeltävät kunnat yhteensä. On ollut rohkeutta ottaa askel turvallisesta tuntemattomaan ja hypätä mukavuusalueelta uuteen ja erilaiseen. Riskinotto on kannattanut. Hyvistä toimintamalleista ei ollut luopuminen. Parhaat käytännöt otettiin käyttöön ja niitä jalostetaan edelleen.

Ei myöskään tehty sitä virhettä, että olisi rakennettu moninkertainen palvelumalli vanhat hallinnot ja toiminnot yhdistämällä. Yksi, kokonaan uusi herkästi muutoksiin reagoiva konsepti on tuonut menestyksen.

5. Sastamalalla on ollut kyky reagoida muutokseen nopeasti. Kaupunkimme on tarpeeksi suuri, jotta erilaisia vaihtoehtoja on päätöksen alaiseksi mahdollista saada. Toisaalta Sastamala on riittävän pieni ja muutokset voidaan läpiviedä riittävän tehokkaasti.

Lisäksi Sastamalassa on ymmärretty seuraava seikka; Jos kaupungilla on hyvinvoiva, vahva keskus, ympärillä oleva alue voi hyvin ja menestyy. Jos kaupungin keskusta on näivettynyt, ei ympärillä olevilla alueilla ole juurikaan mahdollisuutta kehittyä. Tällä en tarkoita nyt yksittäisen vireän kylän elinvoimaisuutta, niistä Sastamalassa on hyviä esimerkkejä. Elinvoimaisia kyliä tarvitaan jatkossakin. Tarkoitan tällä suurempia linjoja, yritysten ja asukkaiden muuttohalukkuutta kuntaamme ja tätä kautta jatkuvan menestyksen positiivista kierrettä. Hyvinvoiva, terve sydän pumppaa kauas ja voimakkaasti elintärkeää hapekasta verta.

Yhteisöllisyyden merkitys ihmiselle on erittäin suuri. Se, että me koemme kuuluvamme johonkin yhteisöön, olemme osallisia, on erittäin tärkeää. Juurettomuuden ja osattomuuden tunne kulkevat käsi kädessä. Jos ei koe kuuluvansa mihinkään, ei ympärillä tapahtuvilla asioilla ole juurikaan merkitystä.

Välittäminen alkaa itsestä ja lähipiiristä. Meillä on merkitystä toisillemme. Me muodostamme hyvin toimivan yhteisöllisen verkoston, jossa vielä välitetään aidosti! Olkaamme jatkossakin toisista välittäviä kuntalaisia, muuttuvatpa kuntarajat millaisiksi tahansa.

Kirjoittaja on Sylvään yläkoulun rehtori ja toiminut Vammalan kaupunginvaltuuston puheenjohtajana vuosina 2005-2009 sekä Sastamalan kaupunginhallituksen puheenjohtajana vuosina 2009-2012

FINNPELTI "kattaa kaiken"

- * Metallin alihankinta
- * Jauhemaalaus
- * Kokonaisuudet
- * Peltisepäntyöt

Heinoontie 7, 38210 SASTAMALA
Gsm 0503733113 / finnpelti@finnpelti.fi
Seppo 0500731173 / seppo.karimaki@finnpelti.fi

Rauhallista Joulua ja kasvurikasta vuotta 2013

PUUTARHA
JOHANNA & ROBERT KESKUMÄKI

jps-mainos.fi

Hotelli
Ravintola
Pub
Yökerho

Toivomme kaikille oikein
hyvää Joulunodotusta!

Puistokatu 4 * puh. 03- 519 41 * www.vammalanseurahuone.fi

HYVÄÄ RUOKAHALUA!
MARENKI
Puistokatu 5, puh. 511 4999

SILKKIPAINO

silkkeri

tarrat
teipit
kilvet
kyltit
laserkaiverrus
tekstiilipaino

Painopalveluja jo yli 30 vuotta

Silkkeri Oy
Kiertokatu 6
38210 Sastamala

puh: 03 - 5114 901
fax: 03 - 5114 902
www.silkkeri.fi

**KIINTEISTÖNVÄLITYSPALVELUA
TURVALLISESTI 25 V KOKEMUKSELLA**

Vankalla paikallistuntemuksella ja ammattitaidolla hankittu asiakkaiden luottamus yksityistalouksista aina rakennusliikkeiden uudistuotantoon saakka.

**Kiitokset teille kuluneesta vuodesta
Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta 2013.**

Kiinteistöalo

ARTO VORMISTO LKV
arto.vormisto@kiinteistotalo.fi, Puh. 0445 654 773
Välityspalkkio 2,8-3,2 % + alv minimi 2.200 + alv.

**Rudolfin
Keidas**

Elämyksiä ja tunnelmaa luonnon rauhassa. Yksilöllistä palvelua haluaville ryfimille ikimuistoiset hetket puron solinassa lammen rannalla. Keidas sijaitsee Rudolf Koivun lapsuuden maisemissa. Palvelemme teitä kaikkina vuodenaikoina.

- savusauna • kota • laavu • hirsimökki
- ruokailuhetket terassilla, kodassa tai mökissä
- luontoaktiiviteetteja • uutuutena suuri lämminvesipalju

Tervetuloa
Pekka Tilli 050-596 0704
Maila Tilli 0500-998 328
www.rudolfinkeidas.fi
info@rudolfinkeidas.fi

Arkienkelit liikkeellä

■ Marjatta Karimäki

Johtava diakoniatyöntekijä
Sastamalan seurakunta

Diakonia on yksi kirkon perustehtävistä. Diakoniatyön tehtävänä on kristilliseen rakkauteen perustuen etsiä, lievittää ja poistaa ihmisten hätää ja kärsimystä sekä rohkaista ja tukea ihmisiä toisten kohtaamisessa.

Sastamalan seurakunnan diakoniatyössä on tätä kirjoitettaessa seitsemän (7) työntekijää sekä diakoniapappi. Kappeliseurakuntiin on nimetty oma työntekijä, ja lisäksi jokaisella on oma vastuualansa ajatellen koko laajaa seurakuntaa.

Työntekijöiden tehtäväkuva on muuttunut viime vuosien aikana. Perinteisen kotikäyntityön ohkeen on noussut uusia haasteita. Asiakaskontaktien toimenpiteistä suuri osa liittyy hengelliseen keskusteluun ja sielunhoitoon. Kasvamassa ovat olleet myös taloudelliseen avustamiseen liittyvät asiat.

Kotikäyntejä diakoniatyöntekijät tekevät pyynnöstä. Sen voi tehdä diakoniatuomiston numeroon tai suoraan jollekin työntekijöistä. Kun seurakunnan jäsen täyttää 85 vuotta, tervehdyskäynnille tulee diakoniatyöntekijä, mikäli päivänsankari niin haluaa.

Vapaaehtoiset

Suuren ja tärkeän osan diakoniatyötä muodostavat vapaaehtoiset. Ilman tätä joukkoa työ ei onnistu. Arkienkeleitä tarvitaan erilaisissa työryhmissä, tapahtumissa, talkoopuna, lähimmäisinä, lehden lukijoina, diakoniakahvilan pyörittäjinä, piirien vastuuhenkilöinä, yhteisvastuukerääjinä jne.

Muutamana vuonna on joulun alla tarjottu mahdollisuus osallistua Enkelikeräykseen. Ajatuksena oli, että yksinäisiä ja vähävaraisia muistettaisiin joulutervehdyksellä. Ihmisten anteliaisuus ja myötäeläminen sekä mukaantulo yllättivät. Yksityiset, yhdistykset, yrittäjät, järjestöt ja työporukat halusivat osallistua jouluilon välittämiseen. Seurakunnan alueella toimivat taiteilijat, kuorot ja musiikkiryhmät ovat antaneet panoksensa myös hyväntekeväisyyskonserteissa.

Yhteisvastuukeräys toteutetaan vuosittain. Eri tehtävissä ja tempauksissa on seurakunnassamme tässä kirkon suurimmassa keräyksessä kymmenittäin vapaaehtoisia toimijoita.

Yhteisöllisyyden tuki

Yksittäisten kohtaamisten lisäksi yhteisöllisyyttä tukeva toiminta on tärkeä osa diakoniaa. Tuon tässä esille muutaman asian. Diakoniakahvila on avoinna Vammalan seurakuntatalon alakerran kahviossa. Tarjolla on kahvia ja puuroa tiistaisin klo 9 - 11.30. Kahvila on kaikenikäisten kohtaamispaikka. Karkun Kamari on pyörinyt jo vuosia.

Uusi Toivo -lounaita järjestetään Keikyässä ja Kiikassa sekä Vammalassa noin kerran kuussa.

Erilaiset kerhot ja piirit sekä retket seurakunnan alueella kutsuvat mukaan virkistymään ja tapaamaan tuttuja. Ovet ovat avoimia myös uusille osallistujille.

Yhteiskunnallinen työ, sisältäen myös monikulttuurisen työn, sekä sielunhoito ja sairaalasielunhoito kuuluvat hallinnollisesti diakoniatyön alle. Johtokunta on asettanut muutamia työryhmiä hoitamaan näitä osa-alueita.

Uusia haasteita

Diakonia on aina luonteeltaan etsivää. Ydintehtävä on auttaa niitä, joita kukaan muu ei auta. Avoimin silmin ja herkin korvin olemme toivottavasti kuulemassa, missä on suurin hätä ja onko resursseja auttaa ja vastata haasteisiin.

Kirkko toimii myös verkossa kohdaten, keskustellen, kysyen, auttaen ja palvellen ihmisten elämässä keskellä arkea. Sastamalan seurakunta tekee työtä myös verkossa.

”Verkko on helppo tapa olla yhteydessä ihmisiin, mutta sosiaalinen media ja kasvokkain kohtaaminen eivät ole toisiaan pois sulkevia vaihtoehtoja. Ne ovat saman asian kääntöpuolia ja toinen toistaan täydentäviä asioita”, kertoo verkossa päivystävä työntekijä.

Kaiken mitä tarvitset sähköstä saat ELEKTRIA-sähköammattilaiselta

Rakennatko uutta vai korjaatko vanhaa? Tule ensin meille. Saat asiantuntevan suunnittelun, alan korkealaatuisimmat tuotteet ja ammattitaitoisen asennustyön. Ja voit olla varma: Huolto pelaa.

- Teollisuuden ja toimistojen sähkötyöt
- Uudisrakennusten sähköasennukset
- Kiinteistöjen sähkösaneeraukset
- Huolto- ja korjaustyöt

SÄHKÖLIKE

Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. (03) 514 1311, 0500 631 380
www.sahkoliikerantala.fi

Paikallista yritystoimintaa yli 90 vuoden ajan.

LOJER OY, Putajantie 42, 38210 Sastamala • www.lojer.com • Puh. 010-830 6700

Rauhallista Joulua ja Hyvää Uutta Vuotta

Sastamalan kaupunki

Kuva: Hannu Moilanen

Mikael Wanonius

■ Henrik Impola

Heinäkuun 28 päivänä 1707 syntyi Tyrvään Liuhalan Impolassa talollisen Simo Sigfridinpojan ja hänen vaimonsa Katariina Mikaelintyttären toiseksi vanhin poika. Kun Katariina-äidin sisar, Lousajan Härmän emäntä Margareeta Mikaelintytär kantoi vastasyntyneen kasteelle elokuun 2 päivänä, hän sai nimen Mikael äidinisänsä, Keikyän Potilan Suutarin isännän mukaan.

Mikael- eli Mikko-pojan elämänsä muodon tavallisuudesta poikkeavaksi. Opilliseen säätyyn siihen mennessä siirtyneet tyrvääläiset talollisenpojat ovat laskettavissa yhden käden sormilla. Mikaelin lahjakkuus huomattiin varhain ja hänet lähetettiin 10-12-vuotiaana triviaalikouluun Raumalle, missä koulu toimi Porin suuren palon (1698) jälkeen. Vuonna 1722 koulu siirtyi takaisin Poriin ja ensimmäiset oppilasluettelot ovat samalta vuodelta. Mikael oli silloin konrehtorin luokalla ja asui Kupilahden talossa yhdessä huittislaisen luokkatoverinsa Henrik Lithanuksen kanssa. Hänet kirjoitettiin Turun yliopistoon 22.7.1728 nimellä Wanonius, joka on johdettu Liuhalan kylän alapuolella virtaavan Vaunujoen nimestä (Wagnonius-Wanonius) samalla tavoin kuin naapuritalon Knuutilan poikien omaksuma nimi Wanochius (Wagnjochius-Wanochius).

Erään toverin onnittelurunon mukaan Mikael ”yöt päivät yhtenänsä kilvoitteli kirjoissansa”. Utterana opiskelu johti hyvin tuloksiin. Hän valmistui maisteriksi 11.7.1735 puolustettuaan väitöskirjoja *Convictio Logica* (Looginen toteenäyttäminen, 1734) ja *De Lingvis Igneis* (Tulisista kielistä, 1735). Edellinen on filosofian ja jälkimmäinen filologian alalta. Nämä väitöskirjat liittyvät valistusfilosofian läpimurtoon Suomessa. Mikael Wanonius tunnustautui niissä, eräänä ensimmäisistä suomalaisista, saksalaisen Christian Wolffin filosofian kannattajaksi. Hän on siten saanut nimensä Suomen tieteen historiaan.

Hänet tunnetaan myös runoilijana. Hänen ruotsin- ja latinankieliset tilapäisrunonsa poikkeavat yleisestä tasosta edukseen sekä runotekniikan että sisällön puolesta. Kiitosruno *Convictio Logicassa* kruununvodeille Johan Forss ja Henrik Ström sekä akatemianvouti Johan Lundvikille on kauneimpia tämän runoudenlajin tuotteita mitä olen lukenut. Kirjoittaja toivoo suosijoileen kaikkea maallista hyvää ja että Jumala ”er lede sen från tærdal, till Ängla-fröjd i Himmels sal” (johdattakoon teidät kyynelten laaksosta enkelien iloon taivaan salissa).

Kirjallisuudentutkimuksessa on kiinnitetty huomiota Wanoniuksen ”Cunnia- ja Muisto-Lauluun silloin cuin Kirckoherra Matthias Riman haudattin” (1737), jolla on katsottu olevan todellisen taiderunouden arvo. Siinä on nähty antiikin runouden, erityisesti Ovidiuksen, vaikutusta. Herää kysymys, mistä Mikael Wanonius olisi Isonvihan jälkeisissä oloissa saanut tällaisia kulttuurivirikkeitä. Huomio kiintyy siihen sukupiiriin, johon hän liittyi avioliittonsa kautta. Hän oli jo ylioppilasaikanaan tutustunut Marttilan kirkkoherran Matias Rimanin tyttäreeseen Kristinaan ja todennäköisesti kihlautunutkin hänen kanssaan. Ylioppilastoverin Kristian Welinin häärunon mukaan he olivat ”uskollisesti rakastaneet toisiaan monta vuotta”.

Kristina Rimanin äiti Magdalena Paulinus oli Kokemäen kirkkoherran Henrik Paulinuksen tytär. Mikael Wanonius mainitsee toisessa väitöskirjassaan suosijoinaan ja suojelijoinaan anoppin-

sa veljen, asessori Simon Lindheimin (myöhemmin hovioikeudenneuvos) ja serkun, kanneviskaali Johan Lagerflychtin (myöhemmin vapaaherra ja Turun hovioikeuden presidentti). Nämä molemmat olivat Suomen oppineimpia miehiä ja – kuten koko Paulinus-suku – tunnettuja kulttuuriharrastuksistaan. Suvun tunnetuin jäsen oli Magdalena Paulinuksen setä, valtaneuvos ja presidentti, kreivi Johan Lillienstedt, jolla on huomattava sija sekä valtiollisessa historiassa että kirjallisuuden alalla. Juuri hänen runoudellaan, jota vaalittiin Suomessa eläneiden sukulaisten keskuudessa, on ilmeisesti ollut vaikutusta Mikael Wanoniuksen runousharrastuksiin.

Varsinaisen elämäntyönsä Mikael Wanonius suoritti pappisuralla. Jo opiskeluaikana hän avusti kotipitäjän pappeja. Muun muassa hän toimi Tyrvään kirkkoherran, lääninrovasti Johan Hornborgin apulaisena rovastintarkastuksissa. Hänen näillä seu-duilla nauttimaansa arvostusta osoittaa, että Vampulan asukkaat halusivat 1730, useita vuosia ennen pappisvihkimystä, varata hänet kappalaisekseen. Hänet vihittiin papiksi 1735 ja määrättiin Marttilan pitäjänapulaiseksi. Hän oli vuodesta 1737 appensa Matias Rimanin seuraaja Marttilan vt. kirkkoherrana. Vuonna 1740 hänet nimitettiin Kiikalan kirkkoherraksi. Hän tuli kirkkoherraksi hyvin nuorena, 30-vuotiaana, ja olisi voinut suorittaa mittavan elämäntyön pappina ja ehkä tiedemiehenäkin, jos hänelle olisi suotu enemmän elinvuosia. Hän kuoli syksyllä 1743 36-vuotiaana ja haudattiin rakennuttamaansa muurihautaan Kiikalan kirkon kuoriin 22.11.

Avioliitto Kristina Rimanin kanssa solmittiin Marttilassa 13.11.1735. Kristina-vaimo oli syntynyt 1712 ja kuoli Kiikalassa yli 40 vuotta kestäneen leskeyden jälkeen 11.5.1787. Avioliitossa syntyi kolme tytärtä. Vanhin, Kristina Margareta (1737-1813), oli naimaton. Hän hoiti useiden vuosikymmenien ajan kirkollista lastenopetusta Kiikalassa. Vuonna 1742 syntyneistä kaksosista toinen, Katarina Elisabet (k. 1791), oli naimisissa Marttilan kappalaisen Carl Gustaf Wendelinin kanssa tämän 1. aviossa. Toinen, Magdalena Sofia, kuoli kolmen kuukauden ikäisenä.

Opiskeluaikana lomillaan Mikael luultavasti asui ainakin ajoittain kotonaan Impolassa. Hänen äitinsä kuoli 1733, siis hänen elässään, mutta isä eli yli 20 vuotta poikansa jälkeen ja kuoli 89-vuotiaana vuonna 1765. Mikaelilla oli kolme täysveljeä, Antti (Impolan seuraava isäntä), Tuomas (Tyrvään jahtivouti, myöh. sotilas Ljung) ja Jaakko, joka kuoli nuorena, sekä velipuoli Juha (Kallialan Pirasen isäntä). Sisaria oli kaksi: Anna, naimisissa rakuuna Tuomas Pihlmanin kanssa Kaukolassa, ja Valborg, Mouhijärven Tupurlan Tomin emäntä. Kontaktit Tyrvälle jäivät tietenkin vähäisemmiksi sen jälkeen kun hän ryhtyi hoitamaan vakinaisia papinvirkoja. Hän piti kuitenkin yhteyttä ainakin Tuomas-veljeensä. Muun muassa hän valtuutti Tuomaan hakemaan hänenkin puolestaan heidän äidinäitinsä Agneta Mikaelintyttären perintöä Keikyän Potilan Mälläsen talosta.

Mikael Wanoniuksen veljenpojan Antti Antinpoika Impolan poika, Messukylän kappalainen Johan Wanonius (1769-1810) muistuttaa monessa suhteessa tässä kuvattua isosetäänsä. Hänenkin oli poikkeuksellisen lahjakas ja hänenkin lyhyellä elämäntyöllään on jonkin verran yleistä merkitystä.

Nimi ei ollut enne: Retuperällä asiat olivat hyvin

Kamera on käynyt parakkikylässä. Eturivissä vasemmalta Erkki Petman, Valma Laukkanen, Marja-Liisa Petman ja Seppo Rantanen, heidän takanaan Olavi Rantanen, Marja Pentikäinen, Anja Pentikäinen ja Teuvo Laukkanen. Lasten takana seisoo Valde Rantanen, Rantasen poikien isä.

Erkki Petman

Tyrvään kuntaan nousi sodan jälkeen muutamassa vuodessa kylä, jota ei kuitenkaan enää ole ollut aikoihin. Edes sen olemassaoloa ei monikaan muista. - Mikä se oli?

Se oli Pl. Vammaskosken tehtaan taakse, lähes sen kylkeen rakennettu parakkikylä, Retuperäksikin kutsuttu. Se koostui yhdeksästä kahden perheen asuinparakista sekä parakista, jossa kylän yhteinen sauna ja pesutupa sijaitsivat.

Puolustuslaitoksen Vammaskosken tehdas, sittemmin Vammass ja Patria saivat osaavan ydinjoukkonsa kahdesta erillisestä aseenkorjauskompaniasta, jotka olivat Vaasasta Tyrvälle siirretty Aseenkorjauskomppania 16 ja Äänislinnasta eli Petroskoista siirretty Aseenkorjauskomppania 15. Kun muistetaan, että Suomi asutti samaan aikaan kotinsa jättämään joutuneet karjalaiset, asuntopula täälläkin oli huutava.

Vaasasta tulleen komppanian päällikkö oli kapteeni Yrjö Haavisto, josta tuli Vammaskosken tehtaan isännöitsijä eli johtaja. Äänislinnan komppanian päällikkö oli kapteeni Lauri Salakari.

- Viidestoista aseenkorjauskomppania evakuoitiin junalla Petroskoista koneineen juhannuksella alla 1944, ja Tyrvään asemalle saavuimme 4. elokuuta kello 16.40, kertoo toinen Vammalassa asuvista veteraaneista, Martti Seppälä. Toinen tätä haastattelua tehtäessä kuultu vammalainen on Eino Kaalikoski. Miehet täyttivät kumpikin marraskuussa 92 vuotta. Seppälä on syntynyt Hollolasta, mutta lähti sotaan Tampereelta Tampellan konepajalta. Kaalikoski on syntynyt Uuraasta läheltä Viipuria. Miehet ovat olleet eläkkeellä Vammakselta jo 28 vuotta. Seppälä oli tehtaan työsuunnittelupäällikkö, Kaalikoski tarkastamon päällikkö.

Muutamia muitakin veteraaneja on olossa, mutta he asuvat eri puolilla maata.

Veteraanit kokoontuivat viimeisen kerran yhteiseen kesätapaamiseensa Virroille pari vuotta sitten.

Komppanian sodanaikaiset vaiheet on yksityiskohtaisesti kirjattu sotapäiväkirjaan. Komppania koottiin koulutuspaikassaan Kuusjärvellä Outokummussa ja hyökkäysvaiheen jälkeen sen asemapaikaksi tuli Petroskoi ja siellä Onegan eli Äänisen traktoritehtaan tehdasalue noin kolmen vuoden ajaksi. Komppania huolehti rintaman raskaiden aseiden korjauksista ja huolloista, samoin jalkaväen kevyestä aseistuksesta.

Tyrvälle nousi junasta siis melkoinen määrä osaamista ja myös kalustoa. Sitä oli täällä jo entuudestaan, sillä Asevarikko 1 oli siirretty tänne Talvisodan alla Santa-haminasta. Sen henkilökuntaa oli asutettu niinikään muutamaa parakkeihin, jo varhemmin sodan alkuaikana rakennettiin. Näitten parakkien ja uuden parakkikylän väliin rakennettiin myöhemmin sodan jälkeen vielä kaksikerroksinen puutalo, jossa oli kahdeksan asuntoa, neljä vammasmaisten, neljä varikkolaisien. Tämäkin talo on purettu ajat sitten. Samanlainen saattaa olla vielä pystyssä Niinisalon Varuskunnassa, missä sitä kutsuttiin "susitaloksi".

Vammaksen ja varikon, sittemmin Asevarikko 3:n, asuinaluetta täydensi erinomaaisesti yhteiseen käyttöön rakennettu, yhä pystyssä oleva Kerhotalo.

Komppanian sotapäiväkirja kertoo, että aseseppien junan tuomiset saatiin puretuiksi 9. elokuuta ja että seuraavana päivänä komppania alistettiin työsuhteeseen AV 1:n alaisuuteen. Marraskuun 12. päivänä alkoi reserviläisten kotiuttaminen. Samana päivänä vapautuivat kaikki ne reserviläiset, jotka jäivät edelleen AV 1:n palvelukseen. Komppanianpäällikkö Salakari kirjaa sotapäiväkirjaan 27. marraskuuta, että silloin vapautuivat viimeiset reserviläiset ja että 3. joulukuuta vapautuivat kaikki virkaatekevinä komppanian palveluksessa olevat aliupseerit.

Salakari päättää päiväkirjan 4. 12. 1944: "Komppaniasta enää jäljellä kompp.pääll. kapt. Lauri Salakari, taloudenhoitaja vänr. Lauri Santtila, asemestari Sassa Back ja vääpeli Niilo Saks. Tällä päivämäärällä voidaan katsoa komppanian toiminta päättyneeksi."

Sota sulatti heimorajat

Asesepät ja muut armeijan palveluksessa olevat olivat kotoisin eri puolilta Suomea. Sota pani kansan uudelleen valinkauhaan, niin pohjalaiset, savolaiset, karjalaiset, uusimaalaiset kuin muualtakin tulleet. Sota toi tänne myös ruotsinkielisiä, lähinnä Pohjanmaalta. Suuri osa uudisasukkaista oli naimisissa, monilla jo lapsiakin, mutta mihin heidät kaikki asumaan tilanteessa jossa Vammaskosken tehtaalla kipeästi tarvittava työvoima oli liukumassa muualle toivottoman asuntopulan vuoksi?

Tuntemattomaksi jääneen puolustusministeriön virkamiehen kynä kertoo rauhaan siirtymisestä Vammaskosken tehtaalla osalta näin: - Tavallisessa siviilityöpäikässä tehtaalla toimihenkilöt ja työntekijät palasivat takaisin työpaikoilleen rauhan palattua ja reserviläisten tultua kotiutetuiksi. Tilanne oli (Vammaskosken) tehtaalla osittain päinvastainen. Tietysti osa reserviläisistä jäi tehtaalla palvelukseen, mutta vaikeutena oli löytää halukkaillekin asuntoja. Tehtaalla itsellään ei ollut minkäänlaista asuntoa tarjottavanaan. Kotiuttamisen yhteydessä tehdas menetti suuren määrän ammattityövoimaa, joka oli vaikeasti korjattavissa. Tietysti osa paikkakunnan kotiutetusta työvoimasta oli pyrkimässä työhön. Tämä määrä ja ammattipätevyys ei ollut kuitenkaan sopu-soinnussa tehtaalla tarpeiden kanssa. Vasta syksyllä 1945 tehtaalla johto sai luvan aloittaa tilapäisasuntojen rakentamisen, jolloin syntyi n.s. parakkikylä.

Tuntematon kirjoittaja päättää kappaleen toteamalla, että tämä ratkaisu takasi sen, että asunnoista osalliseksi pääsyt ammattityövoima ei hakeutunut muualle.

Minä itse olen parakkikylän lapsia, kuten moni muukin vielä Sastamalassa, mutta parakkikylä ei ollut se paikka missä silmäni avasin. Esimerkiksi me ja Martti Seppälän perhe asuimme ensi ajat Tyrvällä Kallialassa Kampilla. Vanhempani olivat syntyisin Lieksasta ja Nurmeksista. Eino Kaalikoski ja hänen nuorikkonsa Eevi olivat kylän ensimmäisiä asukkaita ja asettuivat vuonna 1946 valmistuneen parakin toiseen päähän. Toiseen muuttivat Olof Näse ja Viola.

- Tarvikkeista oli kova pula, kertoo Eino Kaalikoski. - Ei meinattu saada mistään kahta puuhellaa uuteen parakkiin, mutta lopulta ne saatiin vaihdettua 500 kuorimaraudalla Vaasan Teräs Oy:ltä!

Parakeissa oli kaksi pientä asuntoa, jotka olivat toistensa peilikuvia. Kummassakin oli pieni eteinen, keittiö ja huone. Porin Matti lämmitti huonetta, puuhella keittiötä muulloinkin kuin ruokaa laittaessa.

Talvikylmiä karkoitettiin myös luomalla lunta seinustoille melkein ikkunoita myöten. Pihalla oli liiteri ja puusee, kummallekin asunnolle omansa.

Kylän yhteinen kaivo, joka lie vieläkin tallella, oli varsinkin emäntien kohtauspaikka. Ja lapsia, meitä oli paljon.

Viimeinen parakkikylän asumus valmistui 1950. Kun tuo em. kaksikerroksinen talo valmistui, siihen muutti mm. Näsen perhe. Samoin myöhemmin Seppälät ja Kaalikosket.

Kaikki kylän asukkaat eivät olleet perheellisiä. Viimeisessä parakissa, kylän pohjoisessa päässä oli kaksi edellä kuvatun laista asuntoa. Toisessa asuivat poikamiehet Toivo Eskelinen ja Leo Virtanen, toisessa Ajosmäen sisarukset Aino ja Helvi.

Puutetta ei tunnettu, harrastuksia oli

Kasvaminen sodanjälkeisessä pula-ajassa merkitsi meidän lasten kannalta, yllättävää kyllä sitä, ettei meiltä tuntunut puuttuvan mitään. Meillä kun ei yksinkertaisesti ollut vertailukohteita, ei ajallisesti eikä aineellisesti. Kaikkeaa mitä tunsimme tarvitsevamme, me myös saimme. Äidit ompelivat vaattemme, usein aikuisten vanhoista. Lelut me pojat teimme paljolti itse, tosin isien avustuksella. Näälkälänmäen puolelta löytyi hyviä kavereita, joihin tutustuttiin kouluun mentyä.

Vanhempien haikailu esimerkiksi hedelmien perään joutui lasten mielissä outoon valoon, kun Laimion Väiski toi Vammalan Mieskuoron matkalta Skövden ja Ringstediin vaneriaskissa kylän

lapsille muutaman banaanin ja siivutti niistä palasia kyläkaivon kannella.

- Ei ollut kovin kummoista herkkua, tuumimme me. Väiskin tuliaiset kun olivat mustuneet ja pehminneet pitkän matkan aikana.

Kaalikosken Eka oli samalla matkalla noihin ystävyyskaupunkeihin. Merimatka tehtiin historiallisella höyrylaivalla Oihonnalla. Muuten, Stalin ja Lenin olivat olleet mukana aluksella kun se ajoi karille Turun ja Tukholman välillä 1906. Jos alus olisi upponut, yksi kuulu vallankumous olisi saattanut mennä pahasti persielleen.

Kerhotalo valmistui 1951. Se oli merkittävä paikka. Siellä pidettiin erilaisia juhlia, pikkujouluja, lastenjuhlia ja konsertteja. Vanhoista kuvista näkyy, miten kaikki olivat pukeutuneet parhaimpiinsa.

Ja kävi siellä silloisia julkiksiakin esiintymässä: Kipperikvartetti, Tapio Rautavaara ja Yrjö Saarnio yhteineen muiden muassa. Ja Esa Pakarinen tietysti.

Ajosmäen sisarukset pitivät halullisille pyhäkouluja, Olof Näse ja Haavisto toimitusjohtajana seurannut DI Reino Halme postimerkkikerhoa. Avoimna oli myös Päivän Nuoret, sosialidemokraattien nuorisoyhdistys, jota ohjasivat Ojalan sisarukset Vieno ja Vappu Tappilassa eli Muistolalan alakoulussa, missä nykyisin toimii päiväkotina. Tyrvään Kisa järjesti Raivion työväentalolla jumppaa Tarmo Kulmalan johdolla. Raivio oli vielä 1950-luvun alussa sosialidemokraattien, mutta sittemmin valta siirtyi kommunisteille. Aika oli sisäpoliittisesti kireätä, mutta sitä me lapset emme aistineet.

Pöytä oli juhlissa aina koreana. Oikealta vasemmalle istuvat Olof Näse, Vesa Vallas, Eino Kaalikoski, Johan Henrikson, Esko Jalonen ja Martti Kekki.

Elokuvissakin käytiin. Mentiin letkana isompien lasten, vaikkapa Pentikäisen Villen tai Seppälän Jorman perässä Nälkälänmäen läpi Kino Tyrvääseen tai jopa Biolle saakka katsomaan sunnuntaisin nonareita.

Sieltä Tappilasta, Muistolan alakoulusta me kaikki siihen aikaan otimme alun opintielle. Kahden vuoden jälkeen sieltä siirryttiin Muistolaan, siihen vanhaan puurakennukseen, missä nyt on rakennusliikkeen varasto.

Minä kuuluin siihen ikäluokkaan, joka siirtyi sieltä kesken neljättä lukuvuotta joulun jälkeen uuteen Muistolaan, nyt jo vuosikymmeniä vanhaan.

Kylässä kasvoi kirjailija, tuleva ministerikin

Kyllä varikonkin puolella kulttuuria harrastettiin. Mieleeni muistuu erityisesti toimiupseeri Usko Armas Lemmitty Moilanen, joka kirjoitti peräti 16 nuorten seikkailuromaanin, joista suurimman osan julkaisi Karisto.

Sortavalassa 1912 syntynyt Moilanen menehtyi auto-onnettomuudessa Pertunmaalla 1972. Karisto julkaisi postuumisti Moilasan viimeisen teoksen vuonna 1975. Sen nimi oli "Neljän tuulen kerho". Lapinkävijän viimeinen käsikirjoitus lie syntynyt Savonlinnassa, missä hän viime vuotensa asui.

Parakkikyläläisille tuttu mies oli myös lieksalaissyntyinen Valde Nevalainen. Hän ei ollut kylän asukas, mutta oli töissä Asepajan palveluksessa. Valde oli naimisissa Emilia Ijäksen tyttären Aunen kanssa.

Nevalainen lähti 40-luvun lopulla opis-

Kylän naiset esittävät hupisaa ohjelmaa illanvietossa. Vasemalla ovat Eevi Kaalikoski ja Raakel Kallio. Ryhmää säestää taustalla "Putte" eli Unto Mäkinen.

kelemaan Työväen Akatemiaan eikä pällannut pysyvästi Tyrvälle. Osasy oli se, että isännöitsijä Haavisto piti häntä tämän jälkeen ehkä liian poliittisena, ja toisekseen Nevalaiselle aukesi merkittävä ja näkyvä ura sosialidemokraattisessa puolueessa. Hänestä tuli lopulta kansanedustaja ja kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeri. Eläkkeelle hän jäi Outokumpu Oy:n sosiaalijohtajan tehtävästä. Hänen edeltäjänsä tässä oli ollut Väinö Leskinen.

Aika muuttui, tehdas myös

Parakkikylän asujamisto alkoi uusiutua 50-luvulla kun Vanhan pappilan pelloille eli nykyisen Sastamalankadun pohjoispuolelle, rautatien, Urheilukadun ja Kar-

jalankadun rajaamalle alueelle alkoi nousta rintamamiestaloja. Sinne muutimme me, sinne muuttivat Seppälät monien muiden tavoin. Rakennustyöt tehtiin itse suureksi osaksi, ja talkoot olivat kunniaa. Rintamamiestaloja nousi myös Kukkuriin. Sinne rakensivat mm. Väinö Laimio, Veikko Koivu ja Toivo Lotsari.

Parakkikylän asukkaat nuoruivat. Martti Seppälä, jonka vanhin poika Jorma nuorikkosa Helenan kanssa muutti kylään, tuumii, että asunnot olivat haluttuja, koska ne sijaitsivat työpaikan vieressä eikä työmatkakuluja ollut. Vuokrakin oli edullinen.

Tehdas kävi läpi rajun muutoksen. Aseiden tilalle tulivat mm. legendaariset Vammaskaivurit, myös tiehöylät ja lentokenttien

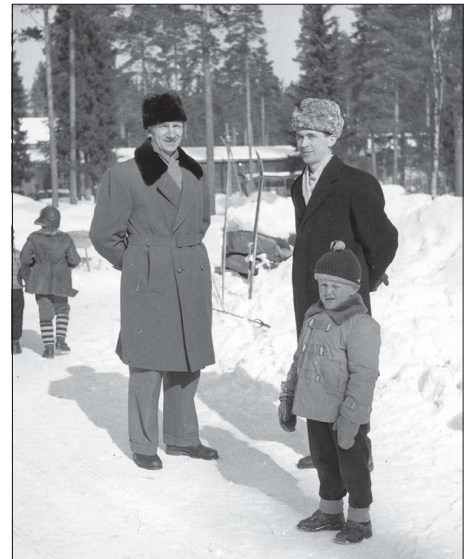
kunnossapitokoneet viimeksi. Kaivureitten valmistus alkoi Santahaminassa, mutta siirtyi siellä sattuneen tulipalon jälkeen Vammakselle 50-luvun puolivälissä. Uuden Vammaskaivurin pääsuunnittelija oli DI Reino Halme. Etsiessään suuntaa tuotannolle rauhan ajassa tehdas valmisti paljon myös pienempiä siviilituotteita, mm. "vintilänvarsia". Isoja pylväsporakoneitakin tehtiin. Amo -merkki tunnetaan vieläkin.

Nyt tehdasalue käy taas läpi muutosta, kuten tiedetään.

Parakeissa ei nykyinen väki enää asuisi. Eikä voisikaan, koska ne purettiin lopulta uusien teollisuustilojen ja Häijääntien alta. Parakkikylä on tallella enää meidän siellä eläneiden mielissä.

Kahvikutsut Kaalikoskien kuistilla. Edessä oikealta Harry Näse, Eevi Kaalikoski, Savisen sisarukset Maritta ja Marja-Liisa, Viola Näse ja Kai Näse.

Martti Seppälä ja Esko Jalonen poikansa Jyrin kanssa kylän luistinradalla.

Rauhaisaa
Joulunaikaa!

ISÄNNÖINTI JA
KIINTEISTÖ-
TEKNIikka OY

ISKITEK OY Puistokatu 7 B, 38200 SASTAMALA

*Hyvää Joulua
ja
turvallista autoiluvuotta 2012*

Vammalan *se*
Autokatsastus *yksityinen...*

Trakinkatu 2, 38200 Sastamala
Puh. (03) 511 9040

www.vammalanautokatsastus.fi

HARTELA

Seminaarinkatu 5, 26100 Rauma
010 561 2700

www.lauhamo.fi

*Tilausmatkalle,
soita*

(03) 513 0412

**LINJA-AUTOLIIKENNE
ANTTI LAUHAMO OY**

SASTAMALA, Telefax (03) 513 0411 toimisto@lauhamo.fi

Ihastuttava tyyli ja toiminnallisuus
uusi Ford B-MAX

FORD TAKUU
3v/100 000 km

Uusi **Ford B-MAX** 1.4i Duratec 90 hv, alk. 19.260,41 e + tk 600 e

Levorannan Autoliike Oy

Kauppakaari 10,
Vammala, Sastamala
www.levorannanauto.fi
Puh. (03) 512 7710

Automyynti avoinna
ma-pe 9-18,30, la 10-15
Huolto p. (03) 512 7720
Varaosat p. (03) 512 7730

Levorannan Autoliike, vankka Pirkanmaalainen vuodesta 1929! www.levorannanauto.fi

Sastamalan Jouluku 2012

Karl Abiel Heikel Tyrvään kirkkoherrana

■ Jari Nurmi

Tyrvään kirkkoherra K.A. Heikelin hauta. Muistokivessä ovat sanat: Rovasti K.A. Heikel * 4/11 1846 + 27/8 1919. Dan. 12:3. Samaan hautaan on haudattu paitsi aviopuoliso myös kaksi lapsista.

Kirkkoherra K.A. Heikel oli isäni kotitontin vuokraisäntä, lähinaapuri, jonka kävelypolku kulki kotitalon ohi. Isoisäni oli rakentanut talonsa pappilan maista vuonna 1910 vuokratulle tontille. Isäni oli syntynyt vuonna 1911 "pappilan portin pielessä", kuten hän itse asian ilmaisi. Kerran poika oli seissyt pihakivellä ja matkinut kirkossa kuulemaansa saarnaa. Rovasti oli sattunut juuri silloin kulkemaan ohi, pysähtynyt hetkeksi, mutta jatkanut sitten matkaansa. Äiti oli huomannut tilanteen, kauhistunut ja antanut pojalle selkäsauvan – tämän hyvämuistisuuden johdosta.

Noina vuosina elettiin tsaarin vallan viimeisiä aikoja. Ensimmäisen maailmansodan syttyessä vuonna 1914 Suomeenkin julistettiin sotatila, ja venäläisiä sotavoimia vahvistettiin. Isäni näki lapsen silmin, miten venäläinen sotaväki otti käyttöönsä pappilan rakennuksia, rippikoulutuvan pakareineen ja suulin. Myös muut tämän ajan tapahtumat enteilivät levottomia aikoja.

Pohjoisesta kohti etelää

Karl Abiel Heikel syntyi Venäjän vallan alkupuolella 4.11.1846 Oulussa pohjoispohjalaiseen pappis- ja virkamiessukuun. Hänen isänsä oli tuomiokunnan tuomarin poika, lopulta Ylitornion kirkkoherra Albert Heikel (1812-1880) ja äitinsä kihlakunnan henkikirjoittajan tytär Albertina Kristina Levón (1814-1889). Sukunimi oli johdettu aikoinaan Heikkilästä.

Karl Abiel oli neljäs perheen 10 lapsesta (1842-1857). Kolme kuoli jo pienenä. Lapsuutensa hän vietti Ylitorniolla. Kotinsa ja kotiseutunsa perinteen mukaan hän kasvoi lestadiolaiseen herätysliikkeeseen. Hän pääsi ylioppilaaksi vuonna 1864 17-vuotiaana ja lähti yliopistoon opiskellen papin uralle aikana, jolloin elettiin suuria katovuosia.

K.A. Heikel valmistui erinomaisin arvosainoin ja niin nuorena, että joutui odottamaan papiksi vihkimistä 22-vuotispäiväänsä vuonna 1868. Hän toimi aluksi kotiseurakunnassaan Ylitorniolla kirkkoherran apulaisena.

Vuonna 1870 hän solmi avioliiton Augusta Hellmanin (s. 1851 Ylitornio) kanssa, jonka isä oli kruununjyvästönhoitaja. Avioliitosta syntyi vuosina 1871-1895 11 lasta: Kaarlo Albert, Oskari Fredrik, Sven (Veli) Abiel, Johannes (Hannes) Immanuel, Helmi Maria, Aili Augusta, Yrjö Henrik, Hilja Johanna, Väinö Aleksanteri, Jalo Veikko ja Elsa Henriikka.

Heikel siirtyi vuonna 1870 kappalaisen armovuoden saarnaajaksi Kittilään, vuonna 1872 vt. kirkkoherraksi Sodankylään ja sitten takaisin Kittilään. Suoritettuaan pastoraalitutkinnon hän tuli vuonna 1874 Kittilän vakinaiseksi kirkkoherraksi. Näihin aikoihin hän julkaisi ensimmäisen kirjansa. Hänen on arvioitu olleen 1870-luvulla lestadiolaisen liikkeen tunnetuin pappi. Hän toimitti myös lehteä.

Heikel siirtyi vuonna 1883 Pudasjärven kirkkoherraksi ja vuonna 1889 Jyväskylän maaseurakunnan kirkkoherraksi.

1904-1919

Muutto Jyväskylään merkitsi sitä, että hän alkoi etäännyä lestadiolaisuudesta.

1880-luvulta alkaen lähipiirissä koettiin kuoleman surua. Heikel menetti vanhempansa, kaksi sisartaan sekä 7- ja 23-vuotiaat poikansa.

Tyrvään kirkkoherraksi

Tyrvään kirkkoherran Johannes Bäckin kuoltua vuonna 1901 50-vuotiaana virka julistettiin haettavaksi. Hakijoita oli 15. Vaalisijoille asetettiin kirkkoherrat A.R.M. Creutlein, K.A. Heikel ja Josua Johansson. Tyrvällä yritettiin nyt toistaa menettely, jolla oli saatu Bäck kirkkoherraksi ohi virallisten ehdokkaiden. Ns. kysymyspäivänä pyydettiin neljännelle vaalisijalle Hannes Bäckä, joka toimi Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen yliasiamiehenä isänsä tavoin. Äänet eivät kuitenkaan riittäneet neljännen ehdokkaan asettamiseen. Syyskuussa 1901 toimituksessa vaalissa enimmäkseen äänet sai Heikel.

Vt. kirkkoherrana toimi ensin Edvard Vihervaara, sitten kappalaiset Emil Törnvall ja Oskar Brander. Kirkkoherran armovuoden saarnaajana toimi entisen kirkkoherran nuorempi poika Manne Bäck.

Heikel astui virkaan vasta 1.5.1904. Hän oli tuolloin jo 57-vuotias. Edessä oli kuitenkin vielä 15 virkavuotta. Eläkeikää ei vielä tunnettu.

Kun Heikelit muuttivat Tyrvälle, perheessä oli 9 lasta, osa jo maailmalla, vanhin 30-vuotias, nuorin vasta 8-vuotias.

Vaikka kunnallisasetuksen myötä Tyrvään kirkkoherrakunnasta sekä Kiikan ja Kiiikoisten kappeliseurakunnista oli muodostettu jo itsenäiset kunnat, seurakuntajakoasia oli yhä kesken. Vuonna 1904 Tyrvään väkiluku oli noin 8 600, Kiikan 3 800 ja Kiiikoisten 2 500, yhteensä noin 15 000. Vasta vuonna 1904 senaatti päätti Kiiikoisten erottamisesta omaksi kirkkoherrakunnaksi ja Kiikan vuonna 1906. Päätökset saatettiin panna täytäntöön vasta vuonna 1922. Lisäksi Tyrvään kirkonkylästä tuli Vammalan kauppala – tosin kirkko jäi kunnan puolelle. Keisari allekirjoitti perustamisasiakirjan vuonna 1907, ja kauppala erotettiin kunnasta vuonna 1915. Samana vuonna rajalle

valmistui uusi kivisilta. Seurakunnallisesti kauppala jäi Tyrvään seurakuntaan.

Kokoontumistiloja olivat Tyrvään kirkon lisäksi Vanha kirkko, joka tosin poissa käytöstä, Sammaljoen saarnahuone, Roismalan siunauskappeli sekä Kiikan ja Kiiikoisten kirkot. Muita tiloja olivat pappilat.

Peruseurakuntatyössä

K.A. Heikelin aikana Tyrvään kappalaisena toimi Emil Törnvall, sitten O.A. Palletvuori ja Heikki Salokangas. Kirkkoherran apulaisina toimivat jonkin aikaa oma poika V.A. Heikel ja Aukusti Oravala. Kiikan kappalaisena oli Oskar Brander (Paloheimo). Kiiikoisten kappalaisena toimi Emanuel Antila, vt. kappalaisina K.F. Ahlman ja K.F. Vihtinen. Muuta virkakuntaa olivat lukkari-urkurit.

Pyhäpäivien jumalanpalvelukset kirkkoissa olivat seurakuntaelämän keskus. Sammaljoella niitä oli harvemmin. Kirkonkäynti väheni näinä aikoina johtuen vuosisadan alun yhteiskunnallisesta murroksesta. Jonkin verran jumalanpalveluksen muotoon vaikutti vuonna 1915 kirkossa käyttöön otettu uusi käsikirja.

Peruseurakuntatyötä olivat kirkolliset toimitukset, rippikoulu, lukukinkerit ja pyhäkoulu. Oli raamatunselityksiä, hartauksia kodeissa ja sairaskäyntejä. Elettiin myös yhdistysten aloittaman uudenikäisen seurakuntayön, nuoriso-, diakonia-, lähetys- ja muun vapaan seurakuntayön, syntyäikoja.

Arkkipiispa Gustaf Johansson piti seurakunnassa piispantarkastuksen kesäkuussa 1907, ja vasta tuolloin hän toimitti myös Heikelin virkaanasettamisen. Kirkkoherranviran ohella Heikel hoiti myös lääninrovastin tehtäviä ja julkaisi raamattuteoksen.

Kirkollisen suunnan mies

Tyrvällä K.A. Heikel kohtasi voimakkaan evankelisen liikkeen. Evankeliumijuhlia, lähetysjuhlia ja ompeluseuroja pidettiin. Tosin 1890-luvulla oli tapahtunut jakautuminen ns. kirkollisiin ja evankelisiin. Heikel halusi asettua jakautuneisuuden yläpuolelle. Siitä huolimatta hän joutui evankelisten kanssa vastakkain osoittautuen siten ns. kirkollisen suunnan mieheksi.

Elettiin lähetystyön laajenemisen aikaa.

Tyrvään kirkkoherra Karl Abiel Heikel.

Tyrvällä se kanavoitui Johannes Bäckin perintönä erityisesti Evankeliumiyhdistyksen Japanin-lähetykseen, mutta vahva oli myös Suomen Lähetysseuraan ja Tyrvällä asuneeseen lähetysseuraaja Frans Hannulaan sitoutunut piiri. Tähän myös Heikel liittyi. Hän oli Lähetysseuran asiamies, juhlapuhuja ja vuonna 1905 perustetun paikallisen Turun lähetysyhdistyksen jäsen. Myös Tyrvälle perustettiin lähetysyhdistys, pappilassa kokoontui lähetyspiiri ja kaksi lapsista – Hannes Heikinheimo ja Helmi Heikinheimo – lähti jopa lähetystyöhön uudelle työalueelle, Kiinaan, Suomen lähetyshistorian ensimmäisiin kuuluneina lähetyslääkäreinä.

Vuodesta 1906 alettiin perustaa Evankeliumiyhdistyksen Nuorisoliitto-osastoja, myös Tyrvälle: Illoon, Tyrväänykyään, Sammaljoelle, Vammalaan, Ekojärvelle ja Kaukolaan. Myös rukoushuoneita hankittiin, Vammalan rukoushuone vuonna 1906. Heikelin suhtautuminen siihen oli varauksellinen, kun se vielä sijaitsikin ”ihan kirkon juurella”. Ehkäpä siksi sen vihikkin kappalainen Emil Törnvall. Jo seuraavana vuonna vihittiin Illoon rukoushuone.

Seurakuntakertomuksessaan vuoden 1907 piispantarkastusta varten Heikel arvioi evankelisuutta kriittisesti. Myöhemmän kertomuksen sävy oli jo maltillisempi. Vuoden 1918 tapahtumat tasoittivat edelleen asenteita. Rukoushuoneesta tuli sodan keskellä suorastaan korvaava jumalanpalveluspaikka. Rukoushuoneista tuli myös uudenikäisen seurakuntatyön mahdollistajia ennen seurakuntatalojen aikaa.

Tyrvään vaikuttaja

Pääasiallinen kansansivistyksen antaja oli yhä kirkollinen kiertokoulujärjestelmä.

Vammalan rukoushuoneeksi hankittu talo vihittiin kirkolliseen käyttöön vuonna 1906.

Tyrväällä kiertokoulut olivat poikkeuksellisesti kunnan ylläpitämiä, seurakunnalla oli vain tarkastusoikeus. Kun kirkon kiertokouluille 1910-luvulla tuli mahdollisuus saada valtionapua, K.A. Heikel yritti kahteenkin kertaan seurakunnallistaa ne kirkkolaikiin vedoten, mutta ei onnistunut. Kansakoulujen määrä kasvoi 11:een. Näin kuljettiin kohti vuoden 1921 oppivelvollisuuslakia, jonka myötä kiertokoulut muuttuivat kansakoulujen alakouluiksi.

Keväällä 1904 käynnistyi hanke yhteiskoulun perustamiseksi. Perustava kokous kuulutettiin kirkossa. Perustamislupa-annuksen senaatille allekirjoittivat kirkkoherra ja viisi muuta. Lupa myönnettiin, ja Tyrvään Suomalainen Yhteiskoulu aloitti syksyllä 1904 vuokratiloissa. Kannatusyhdistyksen johtokuntaan valittiin yksi papeista, kouluneuvostoon ruustinna ja opettajistoon Heikelin miniä sekä poika V.A. Heikel, joka toimi alkuajoina myös rehtorina. Opettajat hoitivat työtään alussa miltei palkatta, usein varsinaisten toimiensa ohessa. Myös kirkkoherra toimi sijaisena. Omiakin lapsia kouluun vielä riitti. Uusi koulutalo vihittiin syksyllä

1908. Sen yhteyteen tuli myös valmistava koulu, koska kauppalan puolella ei ollut vielä kansakoulua.

Seurakuntajakokeskustelu käynnistyi myös Sammaljoella, kun tuomiokapituli pyysi ehdotuksia liian isojen seurakuntien jakamiseksi. Heikel arveli, että 1820-luvulla perustettu saarnahuonekunta voitaisiin laajennettuna kenties erottaa omaksi seurakunnakseen. Vuonna 1910 Sammaljoella ryhdyttiin tuumasta toimeen. Ehdotus uudeksi seurakunnaksi ja kunnaksi – eteläinen Tyrvää ja osa Kiikasta – hyväksyttiin saarnahuonekunnan kirkonkokouksessa, ja se päätettiin lähettää kapituliin ja senaattiin. Tyrvään ja Kiikan kirkonkokouksissa asiaa ei kuitenkaan kannatettu, ei myöskin Tyrvään kuntakokouksessa. Kiikan kunta ei sitä käsitellyt. Niin myös idean isä perääntyi. Senaatti hylkäsi hankkeen vuonna 1916. Suunnitelman rauettua Sammaljoella alettiin kypsyä saarnahuonekunnan lakkauttamiseen. Samalla seurakunta pani vireille oman papin saamisen Sammaljoelle.

Vuosisadan vaihteen yhteiskunnalliset ongelmat johtivat kirkossa diakoniatyön voimistamiseen. Heikelin aktiivisuus tuli näkyviin mm., kun hän ja muutamat talolliset perustivat vuonna 1917 Lastenkotiyhdistys Suojan. Tammikuussa 1918 tehtiin päätös lastenkodin perustamisesta, mutta sitten alkoi kansalaissota.

Pappila kansallisen myllerryksen keskellä

Vuonna 1904 elettiin ensimmäistä sortokautta, jota seurasi suurlakko, yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden saavuttaminen vuonna 1906, ensimmäisen maailmansodan syttyminen vuonna 1914 ja toinen sortokausi.

Venälaistämispoliittikan kuten uuden asevelvollisuuslain suhteen K.A. Heikel kuului myöntövyvyyssuuntaukseen kirkonmiesten enemmistön tavoin. Ajan kulkua kuvastaa, että Heikelien jälkikasvu vuoden 1906 isänmaallisuusinnon myötä suomalaisti nimensä Heikinheimoksi, yksi pojista V.A. Heikinheimo oli puuhaamassa ensimmäisten eduskuntavaalien alla Tyrväälle Suomen kristillisen työväenliiton paikallisosastoa ja toinen pojista Veikko Heikinheimo lähti mukaan jääkäriiliikkeeseen ja vuonna 1916 Saksaan.

Maailmansodan sytyttyä venäläisiä sotavoimia vahvistettiin. Tyrväällä sotaväki otti käyttöönsä pappilan rakennuksia. Vuoden 1917 tilanne Venäjällä levisi lakkoina ja levottomuuksina myös Suomeen. Muodostuivat suojeluskunnat ja työväenkaartit. Seurasi 6.12.1917 itsenäisyysjulistus ja maan ajautuminen kansalaissotaan, joka alkoi 27.1.1918 vallankumouksena Helsingissä ja vapausotana Pohjanmaalla.

Kansanvaltuuskunnan hallintaan siirtyneen Etelä-Suomen ja senaatin hallintaan jääneen pohjoisen välinen rintamalinja muodostui Pori-Tampere radan pohjoispuolelle. Jääkärien pääjoukko saapui helmikuussa Vaasaan. Jääkärien ennakoiman vapaustais-telun sijasta edessä oli pikemminkin sisällissota. Valkoisten hyökkäys kohti etelää alkoi.

Maaliskuun alussa Heikelin oli siirryttävä asumaan yhteiskoululle, jonka toiminta oli keskeytynyt. Opettajainhuone järjestettiin kirkkoherran kansliaksi. Jumalanpalveluksia ei kyetty enää pitämään. Vain pääsiäisjumalanpalvelus pidettiin Vammalan rukoushuoneella. Tyrvään kirkosta tuli kasarmi ja sen tornista konekivääripesäke. Pappilasta tuli Punaisten Satakunnan joukkojen esikunnan komentopaikka.

Valkoiset valtasivat Tampereen 6.4., sitten Porin, ja rintama eteni kohti radanvarren Vammalaa. Heikel sai määräyksen muuttaa koululta, jonne sijoitettiin nyt punaisten sairaala.

Sitten alkoi punaisten joukkojen vetäytyminen Tyrväältä. Komentopaikka, pappila, sytytettiin tuleen 18.4. vastaisena yönä. Aamuyöllä valkoiset saapuivat Tyrvään aseman seudulle, myös jääkäriiluutnantti Veikko Heikinheimo kotipappilansa raunioille saaden samassa luodista naarmun. Vartioidun sillan takana sy-

Hyvän tuulen sähkötalo
Telilän Sähkötyö

Toivottaa asiakkailleen ja yhteistyökumppaneilleen

Rauhallista Joulua ja Menestyksellistä Uutta Vuotta 2013!

Pukintie 242, Sastamala Puh. (03) 512 8111
www.telila.fi

tytettiin tuleen seuraavana yönä koko kauppa. Suurpalolta, jonka kerrotaan näkyneen lkaalisissa asti, säilyi vain kirkko ja Rautaveden puoleisia rakennuksia, kuten rukoushuone ja yhteiskoulu. Kirkonarkiston Heikel oli saanut pelastaa turvaan. Punaisten vetäytyessä sytytettiin tuleen myös Sammaljoen kylä saarnahuoneineen. Samalla valtava pakolaisvirta kuormastoineen jatkoi kohti itää.

Yhteiskoulusta tuli rintamaoikeuden istuntopaikka. Kirkkoherran asunnoksi vuokrattiin vanhan pappilan päärakennus ja toisesta paikasta virkahuone.

Taistelujen päätyttyä 21.4. oli ensi kertaa jumalanpalvelus päättydessä kirkossa. Kirkko oli täynnä vastakin, sekin sodan seurausta. Järkyttäviä olivat sodan uhrin hautausmaailaisuudet. Sota päättyi 16.5., mutta edessä oli vielä veljessodan raskas jälkinäytös.

Edessä oli myös jälleenrakennustyö. Kesäkuussa vietettiin vaurioita kärsineen kirkon puhdistamisjuhla. Vasta perustetulle lastenkotiyhdistykselle avautui odottamattoman laaja työkenttä. Heinäkuussa 1918 avattiin kaksi lastenkotia, Kaltsilassa ja Evonkylässä. Lisäksi avustettiin lapsiperheitä.

Vapaus-veljes-kansalaissota oli jakanut vasta itsenäistyneen kansan traagisesti kahtia. Sodan raunioilla käynnistyi kuitenkin voimakas yhteiskunnallinen uudistus-työ alkaen vuoden 1918 torpparivapautuksesta. Samana vuonna pidettiin myös ensimmäiset yleiseen äänioikeuteen perustuvat kunnallisvaalit, ja yleinen äänioikeus tuli voimaan myös kirkollisvaaleissa.

Vuosi sodan jälkeen 21.4.1919 Vammala hiljentyi sodan päättymisen muiston äärellä pidetyssä juhlassa. Tilaisuus oli viimeisiä vanhenevan Heikelin esiintymisiä.

Myös uuden pappilan rakennushanke käynnistettiin. Heikel ei kuitenkaan rakentamista ehtinyt enää nähdä.

Aika täyttyy

Tuntiessaan voimiansa jo vähenevän K.A. Heikel jätti lähimmilleen toiveen siunaustilaisuutensa virsiksi ja saarnatekstiksi: "Me tiedämme, että vaikka tämä meidän maallinen telttamajamme puretaan, Jumalalla on taivaassa meitä varten ikuisen asunto..." (2. Kor. 5:1-10). Hän kuoli 72-vuotiaana 27.8.1919 Tyrvään vanhassa pappilassa.

Hautajaiset olivat viikon päästä keskiviikkona. Hautajaiset alkoivat saattoseurueen kulkiessa ruumisvaunun jäljessä pappilasta Tyrvään kirkkoon. Ruumissaarnan piti oma poika V.A. Heikinheimo ja siunauksen toimitti Karkun kirkkoherra K.E. Bergroth. Suuri oli saattajien määrä. Arkku laskettiin kirkko-

Vammalan kauppa palo kansalaissodassa vuonna 1918. Suurpalolta säilyi vain kirkko ja Rautaveden puoleisia rakennuksia, kuten rukoushuone ja yhteiskoulu.

maahan ja hauta luotiin umpeen.

V.A. Heikinheimo saarnasi myös sunnuntain jumalanpalveluksessa. Tyrvään Sanomien muistokirjoituksessa kerrottiin Heikelin pitkästä elämäntyöstä todeten mm., ettei "tarvinnut olla pitkää aikaa rovasti Heikelin seurassa, ennen kuin huomasi, että hän parhaan aikansa oli elänyt kaukaisessa Lapissa", mistä hän innostuneesti kertoi. Ja edelleen: "Hän toimi syvästä vakaumuksesta sielunpaimenen kalliissa tehtävässä. Mitä Pyhä Henki oli hänelle totuutta Jumalan sanasta kirkastanut, sitä hän rohkeasti julisti. Toisin ajattelevankin täytyi antaa hänelle tunnustus ja arvo siinä kohden, että hän oli luja vakaumuksen mies." Muistokiveen kirjoitettiin viittaus samaan Raamatun jakeeseen, joka oli edeltäjensäkin hautakivessä (Dan. 12:3).

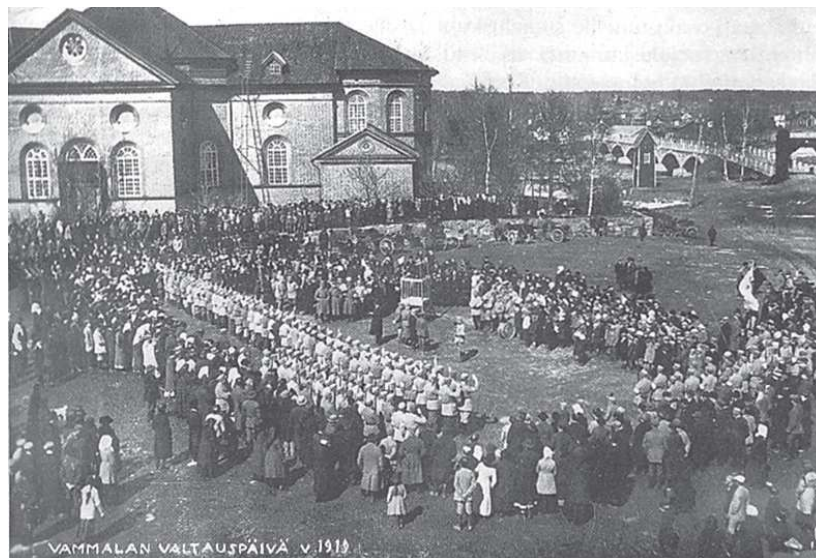
Heikel oli viimeinen Venäjän vallan ajan ja ensimmäinen itsenäisyyden ajan Tyrvään kirkkoherra. Heikelin aika Tyrväällä oli jakautumisen aikaa. Hänen tullessaan seurakunta oli kirkollisesti jakautunut. Näihin aikoi-

hin alkoi myös poliittinen jakautuminen, joka hänen virkakautensa päättyessä oli johtanut siihen, että seurakunta oli sodan jälkeisten asenteiden syvästi kahtia jakama.

Perheen lapsista yksi lähti isänsä uralle. Kolmesta tuli lääkäri. Yhdestä tuli sairaanhoitaja ja yhdestä jääkäri ja ammatitupseeri. Kolmesta tuli filosofian maisteri luonnontieteiden ja matematiikan aloilla. Leski Augusta Heikel kuoli 79-vuotiaana vuonna 1930 Pohjois-Pirkkalassa, ja hänet haudattiin Tyrväälle.

Lähteet:

O.I. Colliander Suomen kirkon paimenmuisto. Helsinki 1910.
Antti Heikkilä Vammaskosken tuntumassa. Luettua – kuultua – nähtyä – elettyä. 2001.
Timo Kökkö Kirkko tuli Hätiinemen ja mitä sitten. – Marja-Liisa Rönkö. Tyrvään kirkko 150 vuotta. Vammala 2005.
Esko Lammilä Isänmaan parhaaksi. Suojeluskunta- ja lottatyötä Sastamalan seudulla 1917-1944. Jyväskylä 2004.
Ad. Neovius Suomen evankelis-lutherilaisen kirkon matrikkeli. Kuopio 1898.
Eino Nurmi Tyrvääläisen kertomaa. Toim. Jari Nurmi. Turku 1998.
Juhani Piilonen Kunnallishallintoa kuttupitäjässä. Tyrvään kunta 1869-1968. Vammala 1969.
Juhani Piilonen Sastamalan historia 3 1860-1920. Vammala 1997.
Toivo Saarilahti Lähetystyön läpimurto. Suomen Lähetysseuran toiminta kotimaassa 1895-1913. Pieksämäki 1989.
Tyrvään Sanomat 1919.
Tyrvään yhteiskoulu – Vammalan lukio 1904-1979. Vammala 1979.

Vuosi sodan jälkeen 21.4.1919 vietettiin Vammalan vapautumisen vuosipäivää. Juhlan yhteydessä Heikel vihki kirkossa Tyrvään lottien suojeluskunnalle lahjoittaman lipun.

*Joulun aikaa
rauhaisaa,
vuotta hyvää
alkavaa!*

INSINÖÖRITOIMISTO
Aimo Lehtimäki Oy
Puistokatu 3-5, PL 40, 38201 Sastamala
puh. 03-512 0000, fax 03-512 0023

Parhaiden
pakkausten taitaja

 EPSIRA OY

P.O. Box 72, 38201 Sastamala, Finland
tel. +358 10 2899 800, fax +358 10 2899 819
info@epsira.com, www.epsira.com

*Rauhallista Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta!*

Toivoo

SHELL SASTAMALA

Pesurinkatu 3, 38200 Sastamala
puh. 03-511 2190

K-supermarket Superin
kauppiat Outi ja Petri Vesanen
henkilökuntineen toivottavat

**Rauhallista Joulua
ja Hyvää Uutta Vuotta**
asiakkailleen ja
yhteistyökumppaneille!

K SUPERMARKET SUPERI

Sorvankatu 5, 38200 Sastamala, puh. 010 470 1820

ISOVANHEMMUUS – uusi mahdollisuus

■ Sami Mahkonen

Isovanhemmuus muodostaa tunteiden risteyskohdan, jossa menneisyys, olevaisuus ja tulevaisuus kohtaavat toisensa mitään erilaisimmilla tavoin. Joidenkin kohdalla isovanhemmuus voi merkitä odotusten täyttymistä, toisten osalta elämättä jäänyttä elämää. Yhteen muottiin elämän kirjoja ei voi paketoita. Silti on paikallaan pysähtyä miettimään sitä, mitä isovanhemmuus voi tarjota.

Isovanhemmuus saattaa tarjota paljon omalle lapselle. Hän on kukaties 30-kymppinen aikuinen, joka tarvitsee vanhemmuutensa ohella omaa tilaa. Toiselle tilan antaminen on usein helppoa silloin, kun itse on isoäiti- tai isoisä-ikäinen. Lapsen lapsi taas saa mummiltaan tai vaariltaan jotain mitä lapsi jatkuvasti kaipaava ihailua ja pyyteetöntä rakkautta.

Englanninkielinen "bringing up" – ilmaisu on osuva ilmaisu sille, mitä kasvattaminen merkitsee. Se merkitsee pienen lapsen viemistä uuteen vaiheeseen, se merkitsee myös teini-ikäisen viemistä kohti nuoruutta ja nuoren aikuisen saattamista sille elämän pinnalle, josta hän voi itsenäisesti jatkaa omaa tietään. Asetelma on käänteisesti jokseenkin samanlainen. Vauva kasvattaa isovanhempaa, siinä missä esikoululainen ja aikuisuuden kynnyksellä oleva lapsen lapsi mummia ja vaaria.

Odottavan aika on kyllä pitkä, mutta aika kuluu vikkelaan kun lapsen lapsi kasvattaa isovanhempansa. Tällöin ei mielessä ole se, minne minä itse pyrin, vaan minne lapsen lapsemme meidät vetää. Lapsi vetää meitä vanhempia ihmisiä näkemään sellaisia asioita, jotka koko ajan ovat ympärillämme, mutta joita emme omatoimisesti kykene näkemään. Kerron tästä tapahtuman, jossa olin mukana:

Äiti ja ja suunnilleen 3-vuotias lapsi istuivat kauniina päivänä bussissa. Lapsi ihaili kaikkea, myös kaunista päivää ja auringonpaistetta. Hän lateli kysymyksiä toisensa perään, ja hän kuunteli tarkoin äidin antamia vastauksia. Äiti, onko Suomella vain yksi aurinko? "On." No näykkö se muihin maihin? "Voi ei, tottakai se näkyy!"

Ilmeisesti loputtomiin kysymyksiin turtunut äiti ei nähnyt lapsensa arvoa samaan tapaan kuin vieressä istuneena koin paitsi yksittäisen lapsen arvon myös lapsuuden arvon sinänsä. Mieleeni

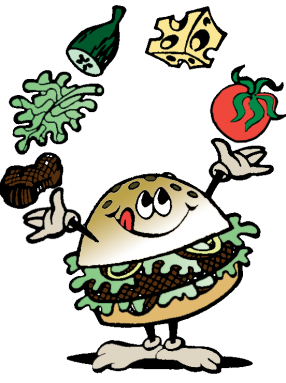
ei koskaan ollut edes juolahtanut, että Suomi olisi niin hyvä maa, että sen oma aurinko näkyy muihin valtioihin.

Hymähdykseni hälvettyä ymmärsin, että jokaisen on syytä kunnioittaa kaikkea sitä, mikä on hänelle lähintä. Ei tarvitse lähteä merta edemmäs kalaan, jos kerran meri on vieressä. Mikä on kaikkein persoonallisinta, se on myös kaikkein universaaleinta: monet pienet asiat tuntuvat ehkä vähäisiltä, mutta vain pienet asiat yhdistävät meitä kaikkia. Lapsi tuo eteemme nuo pienet asiat, mutta ymmärryksemme on usein avoin ja samalla vastaanottavainen vasta silloin, kun lapsen ja meidän välillä on kahden sukupolven välinen ero.

Lapsen vanhemmat katsovat lapsiaan arkisesta näkökulmasta käsin. Omaan lapseen hermostuu silloin tällöin; se on perin inhimillistä. Isovanhemmuuden osalta perusasetelma on toinen, koska yleensä tapaa lapsen lastaan tietyin aikaväleihin. Silloin näkee lapsen lapsen fyysisen ja psyykkisen kasvun. Tämä johtaa elämän rajallisuuden kohtaamiseen ja ennen kaikkea sen näkemiseen, miten elämä jatkuu. Silloin ei hermostu; sekoin on inhimillistä.

"Päivääkään en vaihtaisi pois", tapana on sanoa. Itse en uskalta tätä todeta, koska vaihtaisin pois niin monta sellaista päivää, jolloin monen muun miehen tapaan mietin omaa uraani, omaa menestystäni ja omaa itseäni. En ollut läsnä omien lasteni elämässä siinä määrin kuin nyt isoisä-ikäisenä asiaa jälkiviisastelen. Katumusharjoitukset ovat kuitenkin turhia, sillä isovanhemmuus on tarjonnut uuden mahdollisuuden. Saan uudestaan mennä puistoon ja nähdä sen ilon, mitä lapiot, ämpärit hiekkakakut ja keinut lapsille tarjoavat. Puistossa ei tule katsottua kännykän näyttöruutua, vaan sitä mitä pienokaiset touhuilevat yhdessä muiden lasten kanssa. Nyt tulee itsekkin laskettua leikkimäkeä.

Isovanhemmuus merkitsee sivusta seuraamista. Sivusta seurajalle jokapäiväisyys on vierasta ja lapsenlapsen kanssa olemisen juhlaa. Juhlan viettoon kuuluu paitsi iloa myös herkistymistä. Me herkistymme katsomaan lapsenlastamme sen sijaan, että katsoisimme itse itseämme. "Lapsi tuo ilon elämään.", arkkiaatri Arvo Ylppö painotti. Tätä lausumaa voidaan täydentää sanomalla, että lapsenlapsi tuo ilon ohella ymmärryksen elämään.

**MAMIN
GRILLI**

Puistokatu 3,
Sastamala
puh. 511 3976

**SASTAMALAN
LVI**

Stormintie 116, 38220 Sastamala
Puh. 010 320 5740

Vammalan Lentopallo - lentopallon Suomen Mestari 2012

■ Mauri Esko

Me näemme lentopalloilijat hienossa ottelutapahtumassa, salamavalojen loisteessa, joskus jopa tv-kamerat ovat paikalla. Sali on valmisteltu näyttäväksi areenaksi, kuuluttaja tekee parhaansa tunnelman kohottamiseksi. Kaikkeen tuohon tarvitaan mittava määrä työtä. Talkooväki, kannattajat, yhteistyökumppanit, juniorivalmentajat ja seuran organisaatio ovat tehneet tuon mahdolliseksi. VaLePa sai kauden päätteeksi loistavan palkinnon tehdystä työstä. Joukkue voitti Suomen Mestaruuden Salossa 28.4.2012 tuhansien sastamalalaisten riemuksi. Pelaajat ja valmentajat olivat tämän esityksen pääosissa. Me saamme nähdä pelaajien juhlan, pelin, mutta millainen on heidän arkensa.

Kaikki alkoi kesällä

Hopeamitalikauden jälkeen joukkue aloitti valmistautumisen kultakauteensa kesäkuun alussa. Aluksi ohjelmassa oli paljon kuntoa parantavia ja voimaa lisääviä fysiikkaharjoituksia. Näiden harjoitusten kesto oli 2 – 2 ½ tuntia. Lajinomaisia harjoituksia tehtiin beach volley kentillä, mutta sisällä salissa ei käyty.

Heinäkuussa joukkueella oli kolmen viikon tauko joukkueharjoituksista. Lomaa harjoittelusta ei kuitenkaan ollut. Pelaajat ovat oppineet tuntemaan Ugis Krastinsin harjoittelumetodit. Jokainen osasi ajatella omaa mukavuuttaan ja pitää itsensä kunnossa myös tauon aikana. Laiskottelu kostautuisi ankarina lihaskipuina harjoitusten alettua.

Elokuusta lähtien yhteisharjoituksia oli kuusi kertaa viikossa ja kahdesti päivässä kolme kertaa viikossa, niille, joilla ei ollut työesteitä. Pelikauden aikana normaali viikkona sunnuntai oli vapaa. Maanantaina oli aamulla lajiharjoitus salissa ja iltaharjoituksessa fysiikkaharjoitus, tiistaina harjoiteltiin salissa lajiharjoitus, keskiviikkona aamulaji ja

iltafysiikka, torstaina illalla lajiharjoitus, perjantaina illalla lajiharjoitus ja lauantaina aamuharjoitus salissa ja illalla peli. Työssäkäyvät eivät päässeet aamuharjoituksiin, mutta he joutuivat sovittamaan yhteen lentopallon ja työn. Kauden aikana joukkue pelasi viitisenkymmentä ottelua, joista puolet vieraskentillä. Pelimatkat saattoivat viedä koko viikonlopun. Urheileminen huipulla vaatii kovaa työtä ja paljon uhruksia niin pelaajilta, valmentajilta kuin heidän perheiltään.

Huippuvalmennus valmistaa pelaajat

Ugis Krastinsin saaminen VaLePan valmentajaksi oli onnenpotku seuralle ja pelaajille. Ugis on valmentaja, jolla on palava halu kehittää itseään. Hän on käynyt seuraamassa valmennusta Italiassa ja ollut lähes ainoana liigavalmentajana imemässä oppia Berruton ja Castellanin maajoukkuevalmennuksesta. Lisäksi omalta uraltaan hänellä on kokemusta Venäjältä, Latviasta, Ranskasta ja Kroatiasta. Hän tekee valtavasti töitä ennen pelejä vastustajan pelien analysoimiseksi. Harri Lehtimäki on hänelle loistava aisapari sekä joukkueen hengen luoja.

VaLePan joukkue muodostuu hienoista pelaajista, jotka tinkimättä, hyvällä yhteishengellä tekevät töitä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Kilpailu pelipaikoista on kova ja sillä tavalla pelaajat haluavat aina harjoituksissa tehdä parhaansa pelaikansa eteen. Harjoituksissa nähtiin usein korkeatasoisempia kuusikkoharjoituksia kuin keskimäärin liigapeleissä.

Nälkäisenä Vexve Areenalle

Syksyllä VaLePalla on ollut onni päästä upouudelle Vexve Areenalle. Kannattaa tulla kokemaan hienoja lentopalloelämyksiä hyvässä seurassa!

VaLePa ja me fanit

■ Marja Savola

Kun sain pyynnön kirjoittaa VaLePasta tähän lehteen, huomasin heti, että harvoin on sellaista aihetta kuin meidän oma lentopalloseuramme, joka on joka suhteessa positiivinen. Lehdistöllä ei ole ollut riepotelevaa, kuten monien urheiluseurojen kohdalla viime vuosina on tapahtunut. Edellinen Suomen maajoukkueen valmentaja Mauro Berruto kävi pariin otteeseen Vammalassa pelissä toteamassa sen tunnelman, joka Sylvällä vallitsi. Hienoa on myös se, että pelaajat eivät syyttele toisiaan pelissä, jota sitäkin näkee, vaan jokainen manailee omaa epäonnistumistaan.

Taustajoukot, ne jotka vastaavat taloudesta, pelaajien valinnoista, käytännön toimista, talkoolaiset ym. ovat asiallisia, kivoja ihmisiä. Onhan silloin selvää, että henki peleissä ja pelien ulkopuolellakin on niin hyvä, että yhä suureneva joukko meitä fanejakin haluaa olla mukana ja saa myös tuntea kuuluvansa porukkaan. Fanit ovat aina ehdottomasti oman joukkueen puolella, vaikka peli ei sujuisikaan toiveiden mukaan. Ei aina voi voittaa, on tilastotappioitakin. Tottakai huumoria heitetään arvosteltaessa, mutta jokainen tajuaa, että se on ymmärtävää sekä. Fanimatkoja tehdään kaaskin; Rovaniemelle junalla, muualle bussilla. Pelistä palattaessa pysähdytään huoltoasemalle, jonne pelaajatkin tulevat syömään, eikä silloin jää keneltäkään kuulematta, mistä on kyse.

VaLePan fanit toivotetaan vierashalleissa tervetulleeksi ja me saamme hengen päälle. Kannatuksessa voitamme useimmiten kotihallin fanit. Fanit eivät huutele nolosti vastapelaajille, kuten jossakin joskus kuulee, jopa kuuluttajalta.

Vanhana opettajana olen koko 18 vuotta, jotka olen VaLePan peleissä käynyt, ihailut pelaajien käytöstä. Kotonahan se tietysti on opittu, mutta seura varmaan odottaakin imagonkin takia. Taitaa olla niin, että sponsoreitakin on helpompi saada, jos tuote on kaikinpuolin edustava. Poikien tapa kiittää pelien jälkeen katsomoa on niin aito, ettei kukaan voi pitää sitä vain hetkeen kuuluvana tapana. Meitä oli kaksi joukkueen ulkopuolista Pieksämäellä ja joukkue tuli eteen kiittämään. Tuntui mahtavalta huomiolta.

Katsomossa on mukava seurata, kuinka pelaajien perheet elävät mukana koko ajan. Ihailin viime kaudella Kunnarin Ollin alle kouluikäisiä lapsia, jotka takanani huusivat VaLePaa ja nautin heidän puolestaan, kun he saavat iloita iskän näkemisestä kentällä. Lapsille se on tärkeää. Urheilu on monille lapsille ja perheille yhteinen asia. Kuinka helppoa onkaan viedä lapset VaLePan junnuihin, kun tietää, että seura on luotettava ja hoitaa jokaisen joukkueen harjoitukset, pelit ja turnaukset asiallisesti. Ei ole ihme, että VaLePassa on pitkälti kolmattasataa lasta ja nuorta.

Sastamalan pienelle kaupungille mestarijoukkue on arvokkaampi asia, kuin mitä äkkiä uskoisi. Tiedetään täältä tosin usein kolme muutakin asiaa. Harvasta tämän kokoisesta paikkakunnasta me tiedämme niin paljon.

VaLePalla on Suomen paras ja osaavin pelikuuluttaja, Nykäsen Ilkka, jonka tapa esitellä vieraileva joukkue ja jopa sen kotipaikkakunta on ainutlaatuinen. Ja tapa kannustaa myös vastapeluria on aitoa urheiluhenkä. Hän saa kaikki huutamaan, taputtamaan ja elämään mukana.

Viime kausi huipentui Suomen mestaruuteen, Ollin valintaan kauden parhaaksi lentopallonpelaajaksi, Sastamalan parhaaksi urheilijaksi ja vielä Sastamalan Avain-henkilöksi. Ja me fanitkin saimme lentopalloteko-tunnustuksen yhdessä Loimaan Hurrikaanin fanien kanssa. Useampi VaLePan pelaaja valittiin kauden aikana kuukauden pelaajaksi, ainakin Eduard Venski, Olli Kunnari ja Antti Esko. Mainittakoon, että Venski pelaa nyt kahdettatoista kautta VaLePassa ja valittiin 2011 Sastamalan parhaaksi urheilijaksi. Elvis Krastins pelasi nuorten maajoukkueessa.

Kuluvana kautena on selvä, että muut joukkueet ainakin yrittävät pelata elämänsä pelin, pitäähän Suomen mestarit voittaa. Kun saimme pitää Kunnarin Ollin ja vuoden valmentajaksi kaksi kertaa peräkkäin valitun Ugis Krastinsin sekä lähes kokonaan koossa pysyneen mestarijoukkueen, josta heikkoa lenkkiä ei löydy ja yksi huippuosaaaja lisää eli Ansis Medenis tuli takaisin, saamme kokea hauskoja ja jännittäviä pelejä. Joukkueeseen on taas nostettu yksi oma juniorikin, Sakari Mäkinen, mikä innostaa muita nuoria pyrkimään samaan.

VaLePan paidat ja muut oheistuotteet tulevat taas meidän fanien mukana tutuiksi ympäri Suomea.

Rovasti Herman Oskar Mäkelä.

■ Armi Hohko

Herman Oskar Mäkelä syntyi 16.12.1869 Hakahuhdanmaan Mäkelän torpassa, Herman ja Hilma Karoliina Mäkelän os. Lähdekorpi, vanhimpana poikana. Oskarin jälkeen syntyi perheeseen vielä kaksi poikaa ja kolme tytärtä. Mäkelän torppa sijaitsi etäällä Tyrvään kirkonkylästä. Suurin reitti kirkolta oli kahdeksan kilometrin jalkapolku Laukulasta, joka vei perille metsien, soitten ja vuorten reunoja myöden. Torpan lähellä sijaitsi erikoinen korkea kivi, joka oli haljennut ylhäältä alas, muodostaen katoksen tapaisen. Kiveä sanottiin Tallikiveksi, koska laiturilla oleskelevat hevoset hakeutuivat mielellään kiven suojiin.

Mäkelää lähin asutus oli Kaltsilassa. Kylän erotti vuorijono Kirkkovuori, Luhtintrapunvuori ja Kotovuori, joiden välistä painanteiden kautta kulki jalkapolku Kaltsilaan n. 3 kilometrin matkan. Oskarin syntymän aikoihin torpasta oli tehty vuokrasopimus viideksikymmeneksi vuodeksi. Peltoa oli kuokittu niin paljon, että voitiin pitää kolme lehmää. Ainoa rahallinen tulonlähde oli kotivoin valmistus. Läheisiä luonnonniittyjä ja kuivattujen järvien palstoja vuokrattiin heinämaaksi, joten ei siellä leikin leipää syötä.

Mäkelän lapset joutuivat varhain osallistumaan töihin kykyjensä mukaan niityraivauksissa, risunkeruussa, heinä- ja elopellolla. Pitkinä talvipuhteina nuoret kädet karstasivat ahkerasti villoja tai kehräsivät tappuroita.

Mäkelän lapset oppivat lukemaan 5-6 vuotiaana. Siihen aikaan kinkereillä vaadittiin ulkoa Lutherin Vähäkatkismus, huoneentaulu ja Athanasiuksen tunnustus. Kinkerimatkat Evon, Soukon ja Humalojan taloihin olivat pitkiä.

Oskarin lapsuudessa oli yksi kansakoulu kirkonkylässä, jonne vain varakkaammat laittoivat lapsensa. Samaan aikaan aloitti kiertokoulu Kaltsilan Sallin talossa, sinne Oskari pääsi viideksi viikoksi. Opettajana

Herman Oskar Mäkelä Hakahuhdanmaasta

toimi harras uskovainen Loviisa Blom. Jo ennen rippikoulua Oskari haaveili pääsevänsä opin tielle, mutta välimatkat olivat pitkiä ja rahasta oli tiukkaa. Asia kaiheri nuorukaista ja hän poikkesi kirkkomatkoilla kansakoulun lainakirjastossa tiedustelemassa O. Söderholmilta ja Lydyia Hackstedilta luettavista oppikirjoista. Saatuaan kirjat, hän lueskeli ja laskeskele kotona lomahetkinensä.

Rippikouluaikana Oskari kortteerasi Hopun talossa ja joskus pappilan tuvasa. Pientä tienestää heltisi kotoa ja enolta, sekä syksyllä marjojen keruusta. Lopulta Oskari pääsi Hopun kansakouluun 1887, josta sai keväällä päästötodistuksen.

Samoihin aikoihin tyrvääläiset Juho Äijälä, Frans Topi ja Heikki Ojansuu olivat hankkiutuneet Porin ja Hämeenlinnan opiskelukaupunkeihin. Oskari tapasi vuonna 1888 Ojansuun, joka kehotti opiskelemaan Porissa.

-Luet nyt kesällä vähän ruotsia, niin pääset toiselle luokalle. Juho Äijälä lainasi kirjat ja antoi ohjeita ääntämisessä.

Mäkelä ja Ojansuu asuivat matami Heleniuksen pienessä 3x4 m2 kamarissa, jonka kattoon ylettyi käsin. Eteisen loidessa sai keitettyä kotoa tuotuja perunoita, joiden lisänä oli leipää ja särvintä.

Isä Mäkelä oli ollut oppikouluun menoa vastaan, peläten pojan oppivan kaupungissa renttuilemaan, lopulta hän antoi pojalle hiehosta saadun hinnan. Oskari tienasi hieman kotiopettajana, sai muutaman lantin hartaustilaisuuksien kolehdeista ja kerran Sammaljoen kirkon kolehtirahan, 4 markkaa.

1894 Mäkelä pääsi ylioppilaaksi, tutkinto suoritettiin silloin Helsingissä. Stipendi helpotti matkakuuluja, mutta edessä oli vielä tuskallinen lainan ja takuiden hankkiminen, joka varmisti tien teologiseen tiedekuntaan.

Samoihin aikoihin Mäkelä pistäytyi Tyrvään Nuorisoseuran perustavassa kokouksessa Juho Äijälän ja Heikki Ojansuun kanssa. Ystävykset olivat lujasti sivistystä ja kansan valistusta ajavan aatteen takana ja avittivat seuran vetävästi alkuun.

Herman Oskari Mäkelä vihittiin papiksi Turussa 17.6.1898 ja kesäkuun 28. Päivänä vietettiin Kaltsilan Vanhassakylässä Oskarin ja Sanni Vanhakylän tunnelmallisia häitä. Mäkelä toimi silloin Tyrvällä vt. kappalaisena kirkkoherra E. Törnvallin ja

Johannes Bäckin virkavapauden ajat.

Saman vuoden syyskuussa Mäkelä sai vt. kappalaisen viran Pöytyällä, jossa esimiehenä oli rovasti G.M. Boijer. Boijerilla oli hyviä muistoja Tyrvään ajoilta toimittuaan seurakunnassa liki kaksikymmentä vuotta. Seuraavaksi Mäkelä haki Inkoon kappalaisen virkaa ja tuli valituksi, kunnes hänet määrättiin vt. kirkkoherraksi Ahvenanmaalle Brändön seurakuntaan. Lapsia oli perheeseen syntynyt Antti Oskari Ensio 5.4.1899, Hilma Sofia Kyllikki 14.6.1901, kaksoistytöt Eeva Kaarina Taina ja Hilda Maria Saara 19.2.1903. Mäkelä valittiin Hinnerjoen kirkkoherraksi 1907. Seuraavana vuonna perhettä kohtasi raskas suru, Sanni-äidin kuolema.

Oskari Mäkelä avioitui 1908 pastorin lesken Anni Pispalan kanssa, jolla oli jo neljä poikaa. Perhe lisääntyi vielä yhdellä, kun Hannes Herman Oskar syntyi 1910. Mäkelän ruokakunta muutti Siikajokilaaksoon Kestilään vappuna 1913, siellä viihdyttiin toistakymmentä vuotta. Kaipaus ahdisti Etelä-Suomeen ja 1925 Oskari Mäkelä sai valtakinran Asikkalan kirkkoherran virkaan. Vappuna perhe asettui uuteen kotiin. Puoliso menehtyi äkillisesti saman vuoden elokuun alussa.

Mäkelä jäi jo toisen kerran yksin, mutta hänen kohdalleen tulivat vielä kolmannet häät Astrid Maria Clayhillsin kanssa kesäkuun alussa 1926. Asikkalan kirkkoherrana Mäkelä toimi 26 vuotta. Kauniissa vesien halkomassa seurakunnassa hän oli pidetty kirkonmies.

Oskari Mäkelä liittyi aikanaan myös Tyrvään Lastuihin, joiden Lysteissä tapailtiin kotiseudun nuoruuden aikaisia tuttuja. 1937 Vanhalla kirkolla pidetyn kirkkojuhlan jälkeen Mäkelä kiitti Tyrvään Lastu -ajatukseen heräämisestä ja toivoi sen nimissä aloitetulle toiminnalle siunausta ja menestystä.

Rovasti Mäkelän elämän lanka katkesi Asikkalan Vääkssä 26.10.1954. Viimeinen leposija on perhehaudassa Roismalan kappelihautausmaalla, liki vanhaa kappelia suurten kuusten katveessa. Syntymäkodin rakennuksista on jäljellä vielä pari aittaa, mutta torpan päärakennus on jo kauan sitten purettu. Tilan nimi on muuttunut Peltomäkeläksi.

Oskari Mäkelän poika Ensio oli vuosina 1935-1953 Tyrvään seurakunnan kappalaisena. Hänen aikanaan perustettiin mm. Lopenkulman evankelisen nuorisoliiton kuoro. Mäkelät, Aira Fredrika os. Jokisalo ja Antti Oskar Ensio, asuivat Ketolan pappilassa.

Thermosoft®

Kaikki lämpö on kotona

Turvallinen ja taloudellinen Thermosoft on erinomainen lämmitin kodin kaikkiin tiloihin. Tuoteperheeseen kuuluvat kasvi-öljytäytteiset sähkölämmittimet, valugraniittiset sähkölämmittimet ja pyyhekuivaimet sekä öljytäytteiset pyyhekuivaimet.

LVI
the hot alliance

Pyyhekuivaimet

Valugraniittiset lämmittimet ja pyyhekuivaimet

Tukkumyynti:
Elektroskandia

Jälleenmyyjä:
SÄHKÖLIIKE Matti Rantala Oy

ELEKTRIA

A SÄHKÖURAKOITSIJA

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. (03) 514 1311, 0500 631 380
www.sahkoliikerantala.fi

SASTAMALAN
Konepalvelu Oy

- Rakennuspalvelut
- Viherrakentaminen
- Maanrakennus
- Kiinteistöhoito

0400 581 768

sastamalan.konepalvelu@luukku.com

Joulun Taikaa...

Joulun taika valtaa vanhan ja nuoren mielen. Piparintuoksu leijailee keittiössä ja kuusi valaisee pimeitä iltoja, kun odottava tunnelma laskeutuu. Toivotamme riemukasta joulua ja mantelirikasta puuroa jokaiselle!

esp
esp.fi

Aatelissukujen solmuja

Sastamalan alueella vaikuttaneiden aatelissukujen eurooppalaisista yhteyksistä

■ Tuomas Rantala

Sastamalan seudulla ei ole koskaan ollut kovin lukuisasti kartanoita, joten aatelistoakaan ei ole alueelle suuria määriä asettunut. Aivan tyystin paitsi aatelisista yhteyksistä Sastamalan seutu ei ole jäänyt, vaan seudulla on vaikuttanut hyvinkin merkittävien sukujen edustajia. Tässä kirjoituksessa tarkastellaan muutamaa seudulla vaikuttanutta sukua ja niiden yhteyksiä muualla Euroopassa.

Ogilvien suvun tartaani.

Skottilaisia ja kuninkaallisia yhteyksiä

Hyvin mielenkiintoiset yhteydet muualle Eurooppaan löytyvät Mouhijärven Selkeen kartanon läänitysten haltijoilta. Vuonna 1613 Kustaa II Aadolfin holhoojahallitus läänitti eversti William Ogilvien leskelle, Barbara Kinnairdille, ja hänen alaikäisille lapsilleen Selkeen neljänneksen ja Karkun neljänneksen. Käytännössä tiluksia hoiteli William Kinnaird, joka oli Barbara Kinnairdin veli. Kovin kauaa Ogilvien suku ei Selkeettä hallinnut, vaan siitä luovuttiin vuonna 1628.

Selkeettä hallinnoinutta Ogilvien sukua kannattaa kuitenkin tarkastella hie-man tarkemmin. Suku on lähtöisin Skot-

lannista ja on yksi alueen vanhimmista, se tunnetaan ainakin 1200-luvun alusta. Skotlannissa suvun nimi kirjoitetaan muodossa Ogilvy, myös muotoa Ogilvie käytetään. Ogilvyn klaani on jakaantunut useaan eri haaraan. Merkittävin haaroista on Airlien haara. Airlien haaran päämies on arvoltaan Airlien jaarli. Tämänhetkinen jaarli on David Ogilvy, Airlien 13 jaarli, joka toimi muun muassa kuningatar Elisabet II:n hovimarsalkkana vuosina 1984–1997. Jaarlin nuorempi veli, sir Angus Ogilvy, puolestaan oli naimisissa kuningattaren serkun Kentin prinsessa Alexandran kanssa. Winston Churchillin puoliso Clementine oli taasen Airlien 10:n jaarlin tyttärentytär. William Ogilvien vaimon, Barbara Kinnairdin, suvussa ei ole noustu aivan yhtä huomattaviin asemiin, mutta merkittäviä skottivaikuttajia sieltäkin löytyy. Esimerkiksi Englannin jalkapalloliiton neljäntenä puheenjohtajana toimi Arthur Kinnaird, 11:sta lordi Kinnaird.

Marsalkkoja, kenraaleita, amiraaleja

Mielenkiintoisia sukyhteyksiä löytyy myös Suoniemen Kuljun kartanolta. Kartanoa alettiin muodostaa Helmut Wrangelin läänityksistä ja aktiivisena asiassa oli Helmut Wrangelin sukulainen Herman Wrangel. Wrangelit eivät koskaan kuitenkaan asuneet itse Kuljussa, vaan asioita hoidettiin Selkeestä käsin. Ja vuonna 1677 Kulju myytiinkin Bernhard Mellinille. Wrangelien suvun hallussa oli 1600-luvulla myös kiikkalainen Raukon kartano. Tosin Wrangel-suvun edustajat tuskin asuivat Raukossakaan.

Wrangelin suku, aivan kuten Ogilvien suku, on hyvin laaja ja omaa mielenkiintoisia yhteyksiä usealle taholle. Wrangelin suku on taustaltaan baltiansaksalainen ja se on jakautunut moniin eri haarioihin joiden jäsenet ovat nousseet korkeisiin asemiin useissa eri maissa. Ruotsissa suvun edustajista nousi muuten muassa kolme sotamarsalkkaa: Herman Wrangel, Carl Gustaf Wrangel ja Carl Henrik Wrangel. Marsalkkoja Wrangelin suvusta tuli muissakin maissa, Pyhän saksalais-roomalaisen keisarikunnan marsalkaksi ylennettiin vuonna 1726

Fabian von Wrangel ja Preussissa suvun jäsen Friedrich von Wrangel sai kenraalisotamarsalkan arvon 1850-luvulla. Paroni Ferdinand von Wrangel taasen oli Venäjän keisarillisen laivaston amiraali, joka muistetaan tutkimusmatkailijana. Wrangelin suureen sukuun kuului myös Venäjän sisällissodassa operoineen valkoisen Etelä-Venäjän armeijan ylipäällikkö kenraalimajuri Pjotr Wrangel.

Kustaa Vaasa.

Vaasan suku ja Karkku

Kun kirjoitetaan aatelisista yhteyksistä Sastamalan alueeseen, ei voi unohtaa Kustaa Vaasan sukua. Yhteys Sastamalan alueeseen syntyi kun Kustaa Vaasan poika Juhana lahjoitti aivottomalle tyttärelleen Lukretia Gyllenhielmille talon Karkusta. Lukretia tuskin kävi ikinä Karkussa ja hänen kuoltuaan omaisuus päätyi hänen sisarensa Sofia Gyllenhielmin perillisille. Sofian kautta tilukset päätyivät Kruusin ja de la Gardien suvulle. Ranskalaisperäiseen de la Gardien sukuun kuului muun muassa legendaarinen marsalkka Jakob de la Gardie – Laiska-Jaakonakin tunnettu.

Jos eivät de la Gardiet tai Gyllenhielmit asuneet Sastamalan seudun tiluksillaan, niin ainakin eräät Kustaa Vaasan jälkeläiset ovat seudulla asuneet. Kustaa Vaasan ja hänen toisen puolisonsa Margareta Leijonhufvudin pojan Itä-Götanmaan herttuan Magnuksen jälkeläisiin kuului

laamanni Erik Gustaf Stålhandske, joka hallinnoi Toijalan tilaa Karkussa. Stålhandsken tyttärenpoika Bror Johan Juselius puolestaan omisti Ryömän tilan, ja Ryömän Jussina hänet seudulla tunnettiin. Bror Johan Juselius oli Kustaa Vaasan jälkeläinen yhdeksännessä polvessa.

Suomen marsalkka ja Wareliuksen vaimo

Eräs mielenkiintoisimmista suvuista, jonka edustajia on vaikuttanut Sastamalan seudulla, on von Schantzin suku. Von Schantzin suvun oletetaan olevan kotoisin Saksasta ja Ruotsiin suku saapui 1600-luvulla. Sastamalan seudulla suvun jäseniä vaikutti useita. Hämeen rykmentin everstiluutnantti Anton Wilhelm von Schantz avioitui Selkeen kartanossa vuonna 1772 Katarina Elisabet de Carnalin kanssa. Heidän pojistaan kuusi osallistui Suomen sotaan. Mainittakoon tässä isänsä kaima Anton Wilhelm von Schantz, joka haavoittui ja jäi venäläisten vangiksi. Hän isännöi sittemmin Vehmaan tilaa Tyrväässä. Kapteeni Anton Wilhelm von

Schantzin tytär Fredrika Lovisa Natalia von Schantz vihittiin Antero Wareliuksen kanssa vuonna 1848.

Mielenkiintoista on, että kapteeni Anton Wilhelm von Schantzin vanhempi veli everstiluutnantti Carl Constantin von Schantzin tytär, Eva Vilhelmina von Schantz, meni naimisiin Carl Gustaf Mannerheimin kanssa. Heidän pojanpojastaan tuli Suomen Marsalkka Mannerheim. Suomen Marsalkan isoäidin isä oli siis syntynyt Mouhijärvellä ja Antero Wareliuksen puoliso oli marsalkkamme isoäidin serkku.

Samaan von Schantzin sukuun kuuluu myös yksi menestyksekkäimmistä suomalaisista amiraaleista kautta aikojen. Everstiluutnantti Anton Wilhelm von Schantzin pojanpoika Johan Eberhard von Schantz lähti merille jo 12-vuotiaana ja kuului ensimmäisiin suomalaisiin maailmanympäripurjehtijoihin. Maailmanympärimatkinsa aikana von Schantz löysi Tyyneltämereltä saariryhmän, joka nimettiin Schantzin saariksi. Hän toimi Venäjän merivoimien päällikön, ruhtinas Alexander Sergejevitch Menschikoffin adjutant-

tina. Von Schantzista tuli höyrylaivojen rakennuksen asiantuntija Venäjän keisarikunnassa laivastossa ja hän suunnittelikin useita aluksia. Myöhemmin hän komensi Venäjän laivaston Itämeren eskaaderia ja oli jäsenenä amiraliteettineuvostossa. Täydeksi amiraaliksi von Schantz ylennettiin vuonna 1866.

Osa eurooppalaista kokonaisuutta

Yllä on tarkasteltu muutamien aatelissukujen yhteyksiä Sastamalan alueeseen. Näinkin suppean tarkastelun avulla voi osoittaa, että seudun historiassa on vaikuttanut tavalla tai toisella merkittäviä sukuja, joilla on ollut moninaisia yhteyksiä eri puolille Eurooppaa ja monesti hyvinkin korkeille tahoille. Hirveästi pysyviä jälkiä Sastamalan alueelle näistä suvuista ei kuitenkaan ole jäänyt, koska osa suvuita vain omisti seudulla tiluksia, mutta ei asunut niillä. Näiden sukujen yhteydet Sastamalan alueelle liittävät sen omalta osaltaan osaksi laajempaa eurooppalaista kokonaisuutta.

Hyvää Joulua

KONECRANES®
Lifting Businesses™

TEKNISET

Tuominen

Sastamala: Puistokatu 14 • Avoinna ark. 10–18, la 9–14 • Puh. (03) 511 4000

Välillä neuvotellaan kuka tekee mitään. Etualalla vas. Hannes Uotila, Miska Virri, Kalle Hanhijärvi, takana Jouni Katajisto, Eetu Kuusela ja Marketta Katajisto.

Onnellisten ihmisten kylä

Leena Virri-Hanhijärvi

Olen saanut syntyä kylään, jossa on hyvä elää lapsena, nuorena ja vielä vanhanakin. Lantulan koulussa kävin kansakoulun ensimmäiset neljä luokkaa. Sitten pyrin yhteiskouluun Vammalan keskustaasta, jossa olivat luokat 1-8. Kahdeksannelta luokalta päästiin ylioppilaaksi ja koko maailma oli avoinna edessä. Mikä minusta tulee isona, ei ollut ollenkaan itselle selvää silloin, kuten ei ole monelle nykynuorellekaan. Lähdin pois Vammalasta.

Nyt puhutaan taas paluumuuttajista kotiseudulle. Televisiosta tuli syksyllä sarja, missä kerrottiin, miten muuttoliike nykyään suuntautuu suurista asutuskeskuksista maaseudulle. Tavallaan olen itsekin paluumuuttaja, kun 10 vuotta isommissa kaupungeissa asuttuani palasin kotikylääni Lantulaan.

Nyt saan asua kylässä, jonka yksi vierailija nimesi onnellisten ihmisten kyläksi. Olen onnellinen tässä kylässä ja niin on moni muukin. Toki on meillä suruja, murheita, sairauksia, mutta voimme yhdessä kokoontua säännöllisesti hyvän asian ympärillä. Tavoitteemme on lisätä hyvinvointia ihmisten arjessa kaikenikäisille. Olemme kaiketi onnistuneetkin, kun saimme nimityksen Pirkanmaan vuoden 2012 kyläksi.

Lantula nimenä

Lantula ei itse asiassa ole vanha kylän nimi. Se on tullut yleisempään käyttöön 1900-luvun alkupuolella, kun oli perustettu Lantulan saha. Nimi yleistyi myös Säästöpankin Lantulan konttorin ja Lantulan postin nimissä ja 1950-luvun lopussa

Isojärven koulusta tulikin Lantulan koulu.

Ekojärven ja Kaltsilan koulujen lakkautuksen jälkeen oli varsin ymmärrettävää, että Lantulan koulun ympärillä olevaa koulupiiriä alettiin myöhemmin kutsua Lantulan seuduksi, ja kun kyläyhdistys perustettiin 1983 sen nimeksi tuli luonnollisesti Lantulan seudun kyläyhdistys.

Lantulan seudun asukasmäärä

Lantulan seudulla on asukkaita noin 350 ja kyläyhdistyksessä on jäseniä noin 400. Tämä selittyy sillä, että jäseneksi pääsee jokainen, joilla on jokin yhteys Lantulaan tai jos on muuten vain kiinnostunut seudustamme.

Seudulla eli ns. entisellä Lantulan koulupiirin alueella on väestö lisääntynyt 10 viimeisen vuoden aikana. Yhdistyksen ensimmäinen pj. Tuure Tuomisto piti kirjaa 1989-1997 Lantulan, Ekojärven ja Kivijärven ja Kivijärven asukasmääristä ja asunnoista. Väkimäärä oli alhaisimmillaan vuonna 2002. Kymmenessä vuodessa määrää on lisääntynyt 40 henkilöllä, joista puolet on alle 20 vuotiaita. Tilastoissa ei ole Kaltsilan kehitys-

tä, mutta laskujemme mukaan myös siellä varsinkin lapsiperheet ovat lisääntyneet.

Taulukoista näkyy, että Lantulan seudun asukkaiden ikäjakauma on melko hyvä. Alle 20-vuotiaita on lähes sama määrä kuin eläkeikäisiä ja työikäisiä on yhtä paljon kuin lapsia ja eläkeikäisiä. Tilastot ovat epävirallisia, mutta kertovat hyvin seutumme kehityssuunnan. Uusia taloja on rakennettu ja vanhoja jo kesäasunnoiksi jääneitä taloja remontoitu talviasuttaviksi enemmän kuin viimeisen 50 vuoden aikana yhteensä.

Mikä Lantulasta tekee onnellisten ihmisten kylän?

Tähän kysymykseen ei ole vain yhtä vastausta. Kyseessä on tietenkin yhteinen päämäärä, tavoite. Yhteishenkeä on ollut kylillä aina, mutta lähinnä eri kyläkunnissa

Lantulan ja Ekojärven koulupiirin asukkaiden määrä ja ikärakenne (Kaltsila ei ole mukana)

	1989	1997	2002	2006	2012
alle 20-v.	92	69	39	37	58
työikäiset	125	112	92	187	128
eläkeläiset	86	82	83		68
yhteensä	303	263	214	224	254

Tiedot kerännyt Tuure Tuomisto, Sirkka-Liisa Saari ja Leena Virri-Hanhijärvi

Lantulan seudun asukkaiden määrä ja ikärakenne vuonna 2012

	Lantula	Ekojärvi	Kaltsila	Yhteensä
alle 20-v.	31	27	31	89
työikäiset	66	62	42	170
eläkeläiset	20	48	35	103
yhteensä	117	137	108	362

Tiedot kerännyt Sirkka-Liisa Saari, Tuula-Maija Pajunen ja Leena Virri-Hanhijärvi

Keittiövastaava Pirkko Laaksonen kuvassa vakituisen talkooväen kanssa: Kerttu Malinen, Leena Hoilijoki ja Liisa Puusa. Kuvasta puuttuu myöhemmin mukaan tullut Mirja Pajunen. Kuvasta näkee kuinka hauskaa on talkootyö, jopa tiskaaminen.

ja eri-ikäisillä keskenään. Niin kauan kuin Lantulan koulu oli toiminnassa, keskittyi vanhempien ja koululaisten yhteistoiminta kouluun ja muiden yhteistoiminta siellä toimivien kerhojen yhteyteen. Kaikkii yhteistä ei juuri ollut.

Kun koulu sitten 2005 loppui tuli yhteinen päämäärä, tavoite. Ostimme koulun. Olimme nähneet mitä tapahtui naapurikylille koulujen lopetuksen jälkeen. Me emme halunneet, että seudulla jokainen olisi vain omilla oloissaan, eikä juuri naapuriaan tuntisi, saati sitten auttaisi tarvittaessa. Toki meillä saa olla aivan rauhasa, jos ilmaisee tahtonsa niin olevan.

Koulurakennus vaati paljon remonttia, talkootyötä ja rahaa. Koko ajan meillä oli mielessä, että vain toiminnalla me pystymme pitämään talon pystyssä. Toiminta tarkoitti seudun ihmisille tarpeellisia toimintoja: vanhuksat kaipaavat yhteisiä tilaisuuksia, kuljetuksia niihin, ruokaa ja seuraa. Nuoret toivoivat kokoontumistiloja ja harrastusmahdollisuuksia omalle kylälle. Työkäiset ja juuri eläköityneet saivat sitten mielenkiintoista talkootyötä, kun toiminnot käynnistyivät. Näihin tarvitsimme yhteistyökumppaneita ja niitä ovat olleet Sastamalan seurakunta, kaupunki ja opisto sekä Joutsenten reitti, Maaseudun sivistysliitto, Työvoimatoimisto, Työteekki jne.

Palvelutoiminnan käynnistyminen 2006

Vakituinen keittiöväen löytyminen oli lottovoitto. Alkuun yritimme eri keittiöryhmiä. Sitten 2006 kesällä tuli Pirkko Laaksonen Vammalan Kukkurista töihin ja myöhemmin keittiöstä vastaavaksi palvelupäälliköksi. Perjantaituulahdukset lounaiseen ovat jatkuneet hänen johdolla jo lähes seitsemän vuotta.

Kylän naisista löytyy muutenkin paljon voimavaroja. Löytyy tarkka rahastonhoitaja, sihteeri, jäsenrekisterin hoitaja, Lantulan aika lehden kokoaja, suursiivoojia, kahvi- ja ruokatilausten hoitajia jne. Toki

Pyörätuoli ei ole este, talolla on invavarustus. Kuvassa Olavi Toivo auttaa Aaro Piukkua taksiiin.

Nuoret myös mukana Joutsenten reitin järjestämässä kylän kehittämisisällissä.

Lantula-talon kevät 2013

Perjantaituulahdus:

Lounas klo 12-13.30, ohjelmaa, kahvit 14.30

Yhteislauuilat:

13.1., 28.2., 21.3., 25.4., kahvit klo 18.30, laulut klo 19

Tiedustelut Pirkko 0500-232016

Sunnuntailounaat klo 12-13.30

3.2. Kynttiläpäivälounas

24.2. Talvitapahtuma ja hernekeittolounas

17.3. Marianpäivälounas

5.5. Kevätlounas

miehetkin pärjäävät näissä töissä, viimeksi he hoitivat kahvitarjoilun sammuttimien tarkastustilaisuudessa Junntilan tilalla.

Meillä kylällä on ollut onni saada joukkoon mukaan eri alojen ammattilaisia ja isäntiä. Heillä on koneita joka lähtöön ja niitä sitten surutta käytetään koko yhteisön hyväksi. Pannos on saanut olla pieni taikka iso, kaikki on yhtä arvokasta. Talkootunteja ei lasketa, paitisi hankkeissa, joissa se on pakollista. Talkoisiin tulee joka kerta 6-7 miestä koneineen. Suurimmista metsäkoneista ja traktoreista alkaen pienempiin moottorisahoihin ja peltileikkureihin löytyy omalta kylältä.

Isompiin talkoisiin kuten Rompetorille tulee talkoolaisia myös laajemmalla alueelta. Osa varaa jo talkootyön seuraavan vuoden Rompetorille tai Lantula-talon tapahtumiin. Seudulle muuttaneista ja heidän lapsistaan olemme saaneet myös hyviä talkoolaisia ja kesäasukkaatkin löytävät jo tiensä talolle.

Nuoriso on tärkeä voimavaramme. Lantulan koulu viimeksi käyneet lapset ovat nyt jo kylämme nuoria. Useimmat heistä tulevat edelleen talolle joko "Aarnen" kerhoon perjantaisin tai myös talkoisiin. Talon maalaus viime kesänä oli menestys. Monet ehtivät useimpina iltoina talolle Aarnen kanssa. Tällä hetkellä on menossa luontopolun ja ladun korjaus. Nuorille myös annetaan vastinetta ja vastuuta. Vuosittain järjestetään perheitten ja nuorten retkiä huvipuistoihin tms. Juuri valmistui lentopallokenttä ja loppuvuodesta pystytetään parempi jääkiekkokaukalo.

Yksi mottomme on: "Kaikenlaista, kaikenlaisille, kaikenikäisille" ja sitä olemme yrittäneet toteuttaa tekemällä erilaisia kyselyitä eri-ikäisille. Kyläsuunnitelmaa tehtäessä nuorten kanssa yksi kylälle juuri muuttanut

nuori sanoi Lantula-talon huonoksi puoleksi sen, että sinne ei pääse joka päivä.

Ilman palvelujemme tarpeessa olevia ihmisiä, niin nuoria kuin vanhoja, emme kuitenkaan olisi tässä. Me vastaanamme ihmisten tarpeisiin mahdollisuuksiemme mukaan. Samalla saamme sisältöä elämäämme ja onnen hetkiä yhdessä erilaisten ihmisten kanssa yhdessä ollen. Tärkeintä on, että ihmiset tulevat mielellään Lantula-talolle, niin asiakkaisiksi kuin talkoolaisiksi.

Näin joulun lähestyessä odotamme jouluaterioita, joulumyyjäisiä, joulukirkkoa ja kauneimpia joululauluja. Lantula-talon joulukirkko on lähes 30 vuotta koonnut perheet yhteen hiljentymään joulun viettoon. Niin taas tänäkin vuonna lapset puukeutuvat enkeleiksi ja paimeniksi, kuten jo heidän vanhempansa aikoinaan.

Tervetuloa jouluaterioille ja joulumyyjäisiin 14. ja 16.12. sekä joulukirkkoon 23.12. ja kauneimpiin joululauluihin 27.12.

Siunattua joulua jokaiselle!

Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa järjestetyt konsertit myydään yleensä loppuun.

Festivaali syntyy sulosävelistä

Sastamala Gregoriana haluaa tarjota vanhan musiikin aarteita nykypäivän ihmisille

1990-luvulla Suomeen rantautui vanhan musiikin buumi, joka synnytti festivaalin myös Sastamalaan. Toimiessaan Karkun evankelisen opiston kurssisihteerinä Mai-

Onnistuneen festivaalin tunnelmissa Maiju Vuorenoja (oik.) ja Evelyn Tubb.

ju Vuorenoja halusi olla ajassa mukana ja järjesti opistolle vanhan musiikin kurssin. Tästä kurssista versoi Sastamala Gregoriana, jonka ensimmäinen konserttisarja kuultiin Pyhän Marian kirkossa vuonna 1996.

Vuorenoja oli jo aiemmin tiedostanut Sastamalan Pyhän Marian kirkon mahdollisuudet ainutlaatuisena konsertti-paikkana. 1980-luvulla siellä järjestetty kamariyhtye Vox Artisin konsertti keräsi yllättävän ison yleisön ja esiintyjät kehuivat vuolaasti kirkon akustiikkaa. Tuolloin Vuorenoja jäi miettimään miten kirkon akustiikka saataisiin arvoiseensa käyttöön.

Vastaus löytyi, kun ensimmäiset Vammalan vanhan musiikin päivät oli pidetty. Pyhän Marian kirkossa esiintyivät mm. lauluyhtye Lumen Valo ja amerikkalainen laulaja Paul Hillier säestäjineen. He saivat sekä kuulijat että järjestäjät vakuuttuneiksi siitä, että oikealla tiellä ollaan. Kesällä 2012 festivaalilla esitettiin seitsemän konserttia, joista kaksi oli loppuunmyytyjä.

Kamppailua rahoituksesta

Festivaalin toteuttaminen pienellä budjetilla on vaatinut paitsi Vuorenojan kekse-

liäisyyttä myös paljon talkootyötä.

”Talkoolaisten merkitys festivaalille on valtava”, Vuorenoja summaa.

Vuosittain 30–50 henkeä toimii mm. lipunmyyjinä, kuljettajina ja konserttitekstien kääntäjinä.

Rahoituksen kerääminen festivaalille on jokavuotinen urakka. Budjetti koostuu lipputulosten lisäksi eri säätiöiden myöntämistä apurahoista, kaupungin avustuksesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tuesta. Säätiöiden apurahat vaihtelevat vuosittain ja ne pitää hakea joka kerta erikseen, mihin uppoaa paljon työtunteja. Vuorenoja onkin hyvin tyytyväinen, että tapahtuman vetovastuu on nyt siirtynyt uudelle toiminnanjohtajalle Helena Salmelle, joka aloitti työssään tänä vuonna.

Muitakin muutoksia on saatu aikaan. Tämän vuoden alusta Sastamala Gregoriana tuli Finland Festivalsin jäsen. Se merkitsee tapahtumalle lisää näkyvyyttä myös kansainvälisessä markkinoinnissa.

”Me olemme jäsenluettelossa ainoa vanhan musiikin festivaali, mikä kertoo tietystä arvostuksesta”, Vuorenoja kertoo.

Kriittistä palautetta Gregoriana saa oikeastaan vain kahdesta asiasta: konsertti-paikoille ei pääse julkisilla kulkuneuvoilla ja Pyhän Marian kirkon penkkejä moititaan epämuikaviksi.

ja taistelutarmosta

Kummallekaan asialle ei toistaiseksi voida mitään, koska esim. bussikuljetusten järjestäminen Tampereelta on sen verran iso taloudellinen riski, ettei festivaali voi sitä ottaa.

Tunnustuksista voimaa jatkokoon

Maiju Vuorenoja miettii pitkään kun kysyn miten hän on jaksanut järjestää Sastamala Gregorianaa vuodesta toiseen.

"Tämä on oikeastaan elämäntapa. Sen on mahdollistanut se, että perhe on mukana täysillä."

Pirkanmaan kulttuurirahaston myöntämää kulttuuripalkintoa vuodelta 2005 hän muistelee erittäin lämpimästi.

"Tunnustus kertoi, että olen tehnyt oikeaa asiaa."

Vuorenoja kuvaa itseään käytännön ihmiseksi, organisaattoriksi, jonka muutokset tarvitsevat, jotta festivaali toimisi.

Kansainvälisiä kontakteja yhteille

Festivaalin kehitykselle tärkeitä ihmisiä ovat olleet erityisesti Michael Fields ja Evelyn Tubb. Luottutaitelija Fields on opettanut lähes alusta asti festivaaliin kuuluvalla mestarikurssilla ja on toiminut tapahtuman taiteellisena johtajana vuodesta 2006 lähtien.

desta 2006 lähtien.

Sopraano Evelyn Tubb ihastuttaa konserteissa laulullaan ja hänen ansiostaan mestarikurssille saapuu paljon kansainvälisiä oppilaita. Kurssilaisista noin kolmasosa tulee ulkomailta ja opetusaineina ovat laulu, luuttu, viola da gamba, nokkahuilu ja cembalo. Kansainvälisyys tuo tullessaan mahdollisuuksia uusiin kontakteihin. Joillekin suomalaisyhtyeille se on poikunut esiintymismatkoja ulkomaille.

Esiintyjät ja opettajat palaavat joka vuosi Karkkuun, koska ovat ihastuneet paitsi Pyhän Marian kirkkoon esiintymispaikkana myös ympäröiviin maisemiin. Heille Sastamala on "kesärakkaus", josta ammennetaan inspiraatiota myös tuleviin esiintymisiin.

Lapsille omaa ohjelmaa

Viime kesänä kokeiltiin ensimmäistä kertaa lasten omaa ilmaistapahtumaa, jossa luettiin Mauri Kunnaksen Robin Hoodia ja kuultiin sadun tapahtuma-aikaan sävellettyä musiikkia. Pukstaavin pihassa pidetty tapahtuma veti hyvin yleisöä, joten ensi vuodelle suunnitellaan jotakin vastaavaa.

Ensi kesän teema on Musiikin mesenaatit – Paavit, Prinssit ja Patruunat. Festivaali järjestetään 20.–27.7. ja konsertteja on luvassa seitsemän, joista kuusi on Sastamalan Pyhän Marian kirkossa ja yksi Tyrvään Pyhän Olavin kirkossa. Konsertteja on entisestä poiketen kahtena viikonloppuna, minkä toivotaan tuovat lisää kuuntelijoita. Konserttiohjelma julistetaan vuoden 2013 alussa ja mukana on musiikkia keskiajalta barokkiin.

Leena Rantala

Kuvat: Urpo Vuorenoja

Festivaalin taiteellinen johtaja Michael Fields theorbonsa kanssa.

Wienerberger
Tiili. Luotu ihmiselle.

Vain parane
vuosien saatossa

Puhtaaksimuurattu Terca-tiilijulkisivu on ajaton, arvostettu ja pitkäikäinen. Wienerberger on maailman johtava tiilenvalmistaja, jonka Terca-tiiliä valmistetaan Suomessa Lappilan- ja Korian-tehtailla.

Wienerberger Oy
Aluemyyntipäällikkö
Keijo Laine
GSM 0400 235 268
www.wienerberger.fi
www.koramic.fi

Tiili. Luotu ihmiselle.

TERCA

*Hyvää Joulua
ja Onnea
Vuodelle 2013!*

RAUTANET
RautaRasti Oy

Harrastajan ja Ammattirakentajan
yhteistyökumppani

Trakinkatu 7-9, 38200 SASTAMALA
Puh. 03-511 5575

TEKNIKUM
Teknikum Oy

Hyvää joulua!

www.teknikum.com

PL 13, 38211 Sastamala • Puh. (03) 51911

jps-mainos.fi

*Hyvää Joulua
ja Menestyksestä
Uutta Vuotta!*

Isännöintipalvelu
Kari Kaaja

Puistokatu 4 B 3, 38200 Sastamala, puh. (03) 514 1496

Saluunassa
syöt hyvin.

Tervetuloa!

Vammalan

SALUUNA

Puistokatu 16 38200 Sastamala
Puh. 03-511 2954

Kun asestentti tuli taloon

Karjantarkkailua tavoitteena maidontuotannon taloudellisuus

■ **Paula Syrjälä**

FM, lehtori emerita

Muistelen kotitilallani olleen pientä jännitystä joka kuukausi 1950-luvulla: kamariin oli pedattu vuode vierasta varten, kotia siivottu ja valmistettu parempaa arki-ruokaakin. Iltapäivällä pihaan ilmestyi naapurin isäntä hevosineen rattailla isohko, puinen arkku. Hetken kuluttua pihaan pyöräili asestentti ehtiäkseen iltalypsymille.

Maassamme heräsi kiinnostus karjantarkkailuun noin sata vuotta sitten. Länsi-Suomessa karjantarkkailutoiminta alkoi vuonna 1904. Tyrvään ensimmäinen karjantarkastusyhdistys perustettiin 1906 ja toinen, Tyrvään ja Kiiikan yhteinen, 1911. Tarkastusyhdistys sai alkunsa usein seutukunnalle otollisen ajan koittaessa. Esimerkiksi Kiiikan-Ilлон tarkastusyhdistys perustettiin tiekokouksessa vuonna 1923, koska karjanjalostus oli ollut seutukunnalla olematonta.

Karjantarkkailutyön kehittämisen ja valvonta siirtyivät 1930-luvulla kokonaan maanviljelysseuroille, joita puolestaan valvoi maataloushallitus. Meijerit tukivat karjantarkkailutoimintaa, koska niiden tavoitteena oli saada enemmän, rasvaisempaa ja parempilaatuista maitoa. Meijeri saattoi luovuttaa tarkastuskarjalle vapaan tai edullisesti vuokrattavan asunnon sekä antaa rasvakokeiden teossa tarvittavia kemikaleja yhdistyksille.

Karjantarkkailun keskeinen henkilö oli tarkastuskarjako. Nimike muuttui tarkkailukarjaksi 1960-luvulla. Mutta halki vuosikymmenien on puhuttu assistentista, Tyrväällä asestentista. Tarkastuskarjakojen koulutus alkoi karjanhoitokouluissa vuonna 1910 siten, että karjakoille alettiin järjestää jatko- ja tarkastuskursseja. Tarve oli suuri, sillä uusia yhdistyksiä syntyi 1910-luvulta alkaen useita kymmeniä vuosittain. Esimerkiksi Satakunnassa oli 60 yhdistystä ja 135 piiriä vuonna 1959. Seuraavalla vuosikymmenellä yhdistysten sekä tarkkailussa mukana olleiden lehmien määrä olivatkin suurimmillaan.

Liisa Ryömä kiertää Illossa

Liisa Ryömä o.s. Salmesvuori (s. 1919 Teiskossa) aloitti Ilлон tarkastusyhdistyksen tarkastuskarjakkona heinäkuussa 1953 ja hoiti tehtävää yhdeksän vuotta.

Kymmenlapsisen maanviljelijäperheen tytär Liisa Ryömä opiskeli karjaksi Ruo-

Tarkastuskarjako Liisa Salmesvuori mitta-kannuineen lypsymille menossa. Liisa Ryömän arkisto.

veden Pekkalan käytännöllis-tietopuolissa karjanhoitokoulussa. Hän kertoo ensimmäisen vuoden olleen kovaa työtä ja toisen lukemista monine kokeineen. Koulussa oli siipikarjaa, sikoja, 80 lehmää ja paljon nuortakarjaa. Koulun jälkeen Liisa työskenteli runsaat kymmenen vuotta karjakkona, ensin Juupajoella, sitten Karkun evankelisella opistolla. Karjakkovuosien jälkeen oli vuorossa tarkkai-

lukarjakkokurssi Tyrvään tietopuolisessa karjanhoitokoulussa. Liisa muistelee kurssin kestäneen kolme kuukautta. Ehkäpä kurssin lyhyden vuoksi hänestä tuntui, ettei osannut tarkkailukarjakon työtä heti valmistuttuaan. Vuosittain järjestetyille tarkastuskarjakkopäiville Liisa kertoo osallistuneensa innokkaasti.

Kun Liisa Ryömä aloitti, Ilлон tarkkailuyhdistykseen kuului 35 karjaa; enimmillään niitä oli 44. Koska jokaisella tilalla oli käytävä joka kuukausi, joinakin päivinä oli yhdistettävä kaksi karjaa. Asestentin vuorokausi oli seuraava: Ensimmäinen työ oli iltalypsy, jossa asestentti oli mukana navetassa tai kesällä laitumella ja mittasi joka lehmän maitomäärän. Hän yöpyi kotitilalla. Aamulla taas lypsy em. toimineen. Lypsyn jälkeen asestentti tutki lehmien rasvaprosentit ja kirjasi tarvittavat asiat Tarkastustuloksien kirjaan. Kirjan täyttö vaati runsaasti laskemista ja oli tarkkaa. Apuna ei ollut tuolloin laskimia. Iltalypsymille asestentti taas pyöräili seuraavalle tilalle. Tilan velvollisuus oli viedä asestentin kampeet seuraavaan taloon, ja talvisin Liisa Ryömä kulkikin samalla kyydillä.

Sentrifugi pyörii

Isännän hevosen kyydissä kulki n. 50 kg painanut matka-arkku, jossa oli sentrifugi eli keskipakoiskone, mittarit, kemikalit, sonnirenkastusrauta ja sorkkasakset.

Lypsykone tuli ensimmäiseksi Kestilään ja Hongistolle. Annikki ja Tauno Hongisto lypsymillä. Liisa Ryömän arkisto.

Kun asistentti pääsi aamulypsyltä, hän ryhtyi määrittämään kunkin lehmän tuotaman maidon rasvaprosentin, mikä oli siksi tärkeää, että meijerin maksaman maidon hintaan vaikutti maidon rasvaprosentti: mitä korkeampi, sitä parempi hinta.

Rasvapitoisuus määritettiin Gerberin menetelmällä. Tähän tarkoitukseen valmistetussa mittalasiassa sekoitettiin maito, rikkihappo ja amyylialkoholi. Sitten oli vuorossa näiden lasien pyörytys sentrifugissa tietyssä lämpötilassa. Suunnilleen kymmenen minuutin pyörytyksen jälkeen rasva erottui muista maidon ainesosista ja asistentti saattoi lasin kaulaosasta lukea maidon rasvaprosentin. Näin saadut rasvaprosentit kirjattiin tarkasti. Perheen lapsista pyörytysvaihe oli kiintoisa, ja Liisa kertookin pyytäneensä lapset 'lentokoneen kyytiin'.

Tarkastustuloksien kirjan kertomaa

Jokaisella tilalla oli oma Tarkastustuloksien kirja, johon asistentti kirjasi nautakarjan ruokinnan ja tuotoksen eläinkohtaisesti. Kirjassa on myös Illon tarkastusyhdistyksen kuuluneiden karjojen keskimääräiset tulokset kuluneelta vuodelta. Mahtoivat olla kirjan kiintoisimmat sivut! Kun kirjoja selailee, voi vain ihastella musteella tehtyä siistää ja tarkkaa työtä. Jopa 70 vuoden ikäinen kirja on yhä selkeää luettavaa.

Illon tarkastusyhdistyksen kuuluneen Hatanpään karjan vanhin seläilemani kirja on tarkastusvuodelta 1940 – 1941 ja nuorin 1959 – 1960. Kirjat kertovat, että tiloilla on ollut yleensä alle kymmenen lehmää näinä vuosina. Se tärkeä rasvaprosentti on noussut samana aikana 4.0:sta 4,6:een. Myös maidon keskituotos lehmää kohti on noussut yli tuhat kiloa, joten ainakin tässä yhdistyksessä asistentin työ on myötävaikuttanut tuotannon suotuisaan kehitykseen.

Entä miten lehmien ruokinta oli muuttunut 20 vuodessa? Joulukuussa 1940 naudat söivät lanttua, rukiin- ja kauranolkia, ruumina, heiniä ja kauraa; samana aikana 1959 karjan ravintona oli soijarouhetta, kaurajauhoja, heiniä, olkia sekä rehusokerijuurikkaita. Kevättalvella juurikkaiden asemesta tarjottiin AIV-rehua. Näistä kaikista asistentti laski kilot jokaiselle naudalle päiväksi ja kuukaudeksi. Tehtävänä oli suunnitella myös vuosittainen rehunkulutus.

Oma kiintoisa juttunsa ovat lehmien nimet, jotka ovat Kaveri, Kämmäkkä, Nuppu, Omena, Pippuri, Seija, Sauhuke, Tuija, Touhu, Tulla ja Vakka 1940-luvun alussa. Kymmenen vuotta myöhemmin Hatanpään navetassa lypsävät Luviisa, Mansike, Nöppö, Paula, Riika, Söppö, Tokka, Manda ja Ella. Monella nimellä lienee tarina, jokin yhteys vasikan syntymään. Ehkä lehmienkin nimet ovat olleet muotiasia? Montako vasikkaa asistentti on ristinyt?

Aseentti, sopeutuvainen monitoimimainen

Liisa Ryömä muistelee tehneensä karjan hyväksi muutakin kuin varsinaista maidon- ja ruokinnan tarkkailua ja neuvontaa. Hän mm. leikkasi lehmien sorkkia. Eräskin isäntä epäili, ettei hento nainen voisi hoitaa jaksaa, mutta niin vain Liisa leikkasi. Liisa kertoo, että hänen aikanaan oli paljon hätää ja köyhiä koteja, joten hän auttoi mm. poikimisessa ja muissa eläinlääkärille kuuluvissa töissä. Illoon oli pitkä matka, ja vielä Liisan aikaan eläinlääkäri Saaristo kulki hevoskyydillä. Yksi työ oli porsaitten kuohitseminen. Kaksi sonniakin Liisa rennasti. Joskus hän joutui

puuttumaan myös eläinsuojeluun liittyviin kysymyksiin mutta kertoo näiden korjautuneen, kun asioista keskusteltiin. Toimenkuvaan kuului myös yksi työpäivä meijerillä.

Kun talossa viivytettiin vuorokausi, jäi hieman vapaatakin aikaa, jolloin asistentti auttoi emäntää keittiötöissä.

Kiertävä työ vaati myös sopeutuvaista luonnetta, koska työhön liittyi tilalla yöpyminen. Oma aikaa ei ollut tavallaan ollenkaan. Usein asistentti sai asuttavakseen muulloin kylmillään olleen huoneen. Kylmyyttä vastaan Ryömä keksi ratkaisuksi pitkän villatakin, jota hän käytti allaan viileän lakanan päällä. Luontaisena oli asunto meijerillä sekä litra kermaa joka kuukausi.

Aseenttin työ oli urakkatyötä, koska yhdistyksen kuuluvat talot oli kierrettävä joka kuukausi ja kussakin talossa oli pyrittävä käymään samaan aikaan joka kuukausi. Vapaapäiviä jäi kolmesta neljään kuukausittain, yksi kuukausi oli lomakuukausi.

Taitavia emäntiä

Ei sovi unohtaa sitäkään, että moni isäntä sai tarkastuskarjakosta koulutetun emännän tilansa karjaa hoitamaan.

*Nuoren tentin ottajia
kylässä ois monia,
pojat siellä kyttää
tyttösiä somia.
Osaavia emäntiä
karjan kanssa tarvitaan,
mutta ken nyt tämän nappaa,
raitilla jo arvaillaan.*

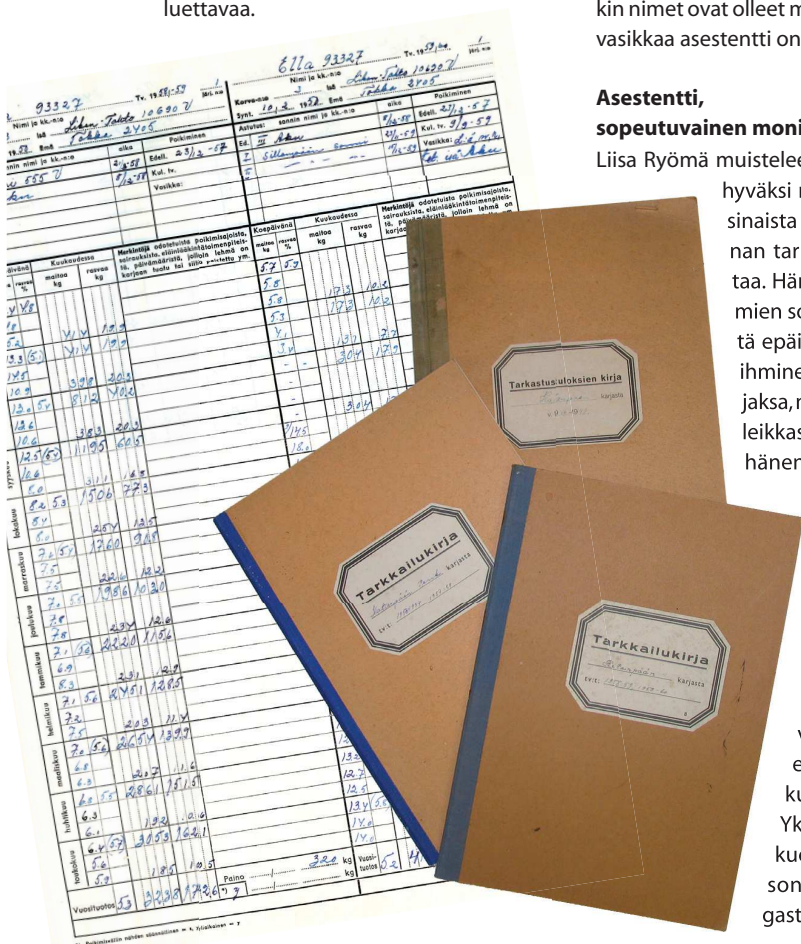
(Mikko Siitonen)

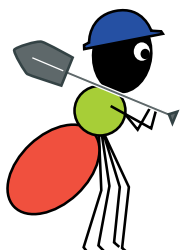
Myös Liisa Ryömästä tuli oman karjan hoitaja.

Kun ostat maitoa marketin kylmähyllystä, voit suoda ajatuksen myös näille sitkeille, osaaville naisille, jotka ovat vaikuttaneet vuosikymmeniä siihen, että saamme ravinnoksemme laadukkaita maitotaloustuotteita.

LÄHTEET

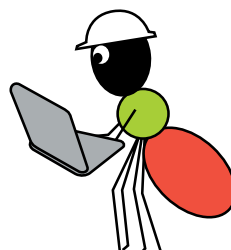
Liisa Ryömän haastattelu 2012.
Hatanpään tilan Tarkastustuloksien kirjoja vuosilta 1940 – 1960.
Kaukamäen, L.I., Satakunnan Maanviljelyseura 1861 – 1961.
Nurmi, Jari, Muistoja Tyrvään karjanhoitokoulusta. Sastamalan Joulu 2009.
Reku, Juhani, Tyrvään maamiesseura 100 vuotta. Vammala 2001.
Sata vuotta karjantarkkailua 1898 – 1998. Maaseutukeskusten liitto. Vammala 1998.

RA-SK

www.ra-sk.fi

www.volkswagen.fi

Kun kokonaisuus ratkaisee. Uusi Passat 1,6 TDI DSG -automaatti.

Passat Variant 1,6 TDI DSG svh alk.:
autoveroton hinta 27.290 €,
arvioitu autovero* 6.545,17 €,
kokonaishinta 34.435,17 €

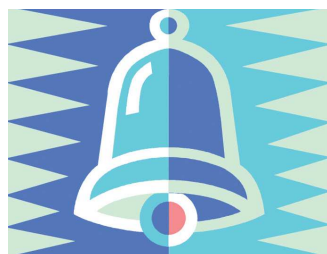
*CO₂-päästöllä 122 g/km.
Yhdistelmäkulutus 4,6–4,7 l/100 km.
CO₂-päästöt 120–122 g/km.
Kokonaishinta sisältää toimituskulut.
Kuvan auto erikoisvarustein.

**Hyvää Joulua ja
Autoilurikasta vuotta 2013**

Huittisten Laatuauto Oy

Korkeakoskentie 75, Huittinen, vaihde 02-560 1670
Automyynti puh. 02-5601 680: ma-pe 9-18, la 10-14
www.huittistenlaatuauto.fi

**RAUHALLISTA JOULUA
JA
HYVÄÄ UUTTA VUOTTA!**

PAIKALLINEN ISÄNNÖINTITOIMISTO
**VAMMALAN
ISÄNNÖINTIPALVELU Oy**

Torikatu 1, 38200 SASTAMALA
03-512 7000 www.vipoy.fi

Yrittäjäksi ajava hulluus

■ Heidi Pesonen

Mitä yhteistä on styroxilla, kielenkäännöksillä ja kuntosalilla? Jos yrittäjäperhe Tihveräiseltä kysytään, niin paljonkin.

Aivan alussa oli perhe ja paisutettu polystyreeni eli styrox, jonka mahdollisuudet Paavo Tihveräinen tajusi vuonna 1962. Muotoonvalettuja rakennuseristeitä, pyöräilykypäriä, kalalaatikoita, pakkauksia ja muita styrox-tuotteita valmistavan Epsira Oy:n omistavat nyt Tihveräisen pojat Jorma, Pertti ja Raimo.

Sastamalalaisessa yrityksessä työskentelevät myös Pertin poika Petri Tihveräinen tuotantopäällikkönä ja Jorman poika Tuomo Tihveräinen markkinointipäällikkönä. Lisäksi uusia Tihveräisiä on kasvamassa yrityksen työntekijöiksi. Tai sitten he yrittävät itse.

– Tämä hulluus on periytyvää, Mikko Tihveräinen naurahtaa.

Yrittäjät vakuuttavat, että kyse on ehdottomasti positiivisesta hulluudesta.

Velvollisuus

Hulluuden lisäksi periytyy tehdas.

– Kun on 50 vuotta syönyt styroxia, yrityksessä työskentely on itsestään selvää. Kun tulin Saksasta opiskelemasta, ei kysely, haluanko tai pääsenkö yritykseen, Jorma Tihveräinen kuvailee.

Samoin kävi hänen pojalleen Tuomolle. Entä jos hän olisi halunnut tehdä jotain muuta?

– En ymmärrä kysymystä, Tuomo Tihveräinen nauraa.

Sitten hän jatkaa vakavammin. On perheyrittäjyyden huono ja hyvä puoli, että tulevaisuus on selvä vaippaikaisesta asti. Sitä ei tarvitse miettiä, eikä kannata. Vanhempi sukupolvi tekee kaikkensa, jotta yritys jää hyvässä kunnossa perinnöksi, ja seuraavien on oltava valmiina ottamaan se vastaan.

Luottamus

Jatkumo ei tee yhteistyöstä helppoa. On turha luulla, ettei kukaan koskaan paisko

ovia. Jorma Tihveräinen tosin vakuuttaa, että perheyrittäjäperheessä asiat paukkuvat, eivät henkilökohtaisuudet.

Sukulaisten kanssa riitelemisessä on muitakin hyviä puolia.

– Vaikka olisi lähtenyt ovet paukkuen, tulee aina takaisin, Tuomo Tihveräinen toteaa.

On valtava etu yrittäjälle, kun voi luottaa siihen, että työntekijät pysyvät talossa, tekevät työnsä hyvin, eivätkä katso kelloa silloin, kun työt on saatava tehtyä.

– Isäni muistutti, että työntekijät ovat yrityksen tärkein voimavara. Heistä on pidettävä hyvä huoli, Jorma Tihveräinen sanoo.

Tämä kaikki kietoutui vielä styroxin ympärille. Entä kielenkääntäminen ja raudan vääntäminen?

Tihveräisten yrityksissä työntekijät ovat usein toisia Tihveräisiä. Silti ovia paiskotaan ja asiat paukkuvat.

Työstä harrastus

Yrittämisestä voi tehdä itselleen myös harrastuksen. Ruotsalaisen Puls & Träning -ketjun kuntosalin toukokuussa Tampereen Tampellaan avaavat Tuomo ja Caroline Tihveräinen aikovat kumpikin jatkaa edelleen aiemissa töissään: Tuomo Epsiralla ja Caroline Nokia Oyj:ssä. Ruotsista kotoisin oleva Caroline on itsekin yrittäjäsuvun vesa. Hänen isällään oli autokauppa ja isänisällä kirjakauppa.

– Meillä on ystäviä, joiden sali Ruotsissa onnistui hyvin. Lisäksi harrastamme itse paljon liikuntaa, ja ala on kasvava, Caroline Tihveräinen perustelee. Yrittäjäksi aikovia pelotellaan usein sillä, ettei yrittäjällä ole lainkaan vapaa-aikaa.

– Yrittäjän työaika on vuorokausi, mutta työtä tehdään silloin, kun sitä on. Se tuo vapautta, ettei tarvitse olla työpaikalla aina tiettyä aikana, Raimo Tihveräinen vakuuttaa. Tuomo Tihveräisen mielestä yrittäjän on syytä katsoa peiliin, jos ei ehdi koskaan pitää vapaata. Silloin työmäärästä todennäköisesti riittäisi toisellekin. Esimerkiksi sukulaiselle.

Tuomo ja Caroline Tihveräinen ovat paitsi aviopari, myös yhtiökumppanit. He ovat molemmat yrittäjäsuvusta ja alkavat nyt itse harrastaa yrittämistä perustamalla kuntosalin.

periytyy

Vuonna 1962 Paavo Tihveräinen perusti Vammalaan Isora Oy:n. Yritys myytiin vuonna 1985, mutta muotoonvalettujen tuotteiden osasto ostettiin suvulle takaisin. Silloin syntyneen Epsira Oy:n omistavat nyt Jorma (vas.) ja Raimo Tihveräinen sekä kuvasta puuttuva Pertti Tihveräinen. Kuva Raine Lehtoranta.

Itsenäinen yrittäjä

Mikko Tihveräinen ei työskentele Epsirassa, vaan halusi yrittää itse. Idea verkossa toimivasta Lingosaur-käännös-toimistosta syntyi Tihveräisen palattua opiskelijavaihdosta Brasiliasta ja tavattua nykyisen yhtiökumppaninsa Antti Kivimäen.

Viime vuonna tamperelaisyrittäjien toiminta saatiin täysillä käyntiin. Nyt pal-kitussa verkkopalvelussa on mukana nelinumeroinen määrä kääntäjiä yli 60 maasta. Yrityksessä työskentelee myös kansainvälistä liiketaloutta opiskeleva Joakim Tihveräinen, joka joutui armo-tomaan työhaastatteluun ennen kuin Kivimäki kelpuutti yhtiökumppaninsa veljenpojan palvelukseen.

Tihveräiset tietävät, että yrittäminen sisältää aina epäonnistumisen riskin, mutta mörköä siitä ei saa tehdä. Raimo Tihveräinen muistuttaa, että kokemus

on aina arvokasta, myös kokemus epä-onnistumisesta.

– Jos tämä yritys ei olisi ottanut tuulta alleen, olisin yrittänyt jotain muuta. Seuraavaan yritykseen olisin ollut jo paljon valmistautuneempi, Mikko Tihveräinen pohtii.

Joakim Tihveräinen (vas.) pääsi töihin Mikko Tihveräisen ja hänen yhtiökumppaninsa kielenkääntöyritykseen. Sukulaisuus ei työpaikkaa ratkaissut, vaan tiukka työhaastattelu.

Savenvalaja Oskari Salmivaara perheineen ja kisälleineen. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

Savituotantoa Tyrväässä

■ Esko Pietilä

Savea on aina ja kaikkialla käytetty materiaalina rakentamisessa ja käyttötavaroiden valmistuksessa. Vain tietynlaatuinen savi kelpasi tarkoitukseen ja näyttää siltä, että sellaisen saatavuus on usein ohjailut valmistajien sijoittumista paikkakunnittain. Tiilien laajamittaisempaa valmistusta on tarvittu jo myö-

Kaakeliuuni Vegeliuksen talossa. Kuva: M. Mäkinen.

hemmällä keskiajalla Tyrvään vanhan kirkon rakentamisessa ja erittäin paljon, useita kymmeniätuhansia, tarvittiin Tyrvään uuden kirkon rakentamisessa, jota varten kirkon luokse oli perustettu oma tiilitehdas ja johon savi saatiin Vanhan Pappilan lahdesta. 1913 on nimimerkki K. S. lähettänyt Tyrvään Sanomien toimitukselle kirjeen, jossa pyytää liitteenä olevan saviaiheisen kirjoituksensa julkaisemista. Hän kirjoittaa: Koska yleisesti tiedetään siellä Tyrvään ja Vammalan seudulla löytyvän suuret määrät kelvollista savea. Sawiteollisuuden ammatin harjoittajista ei myöskään kuulu olevan puutetta.

Tiilitehtaita

Alahärmän Tiilitehdas. Vanhin, vai oliko. Teollinen yritys oli liikemies Johannes Jokisen perustama Alahärmän Tiilitehdas, nykyisen Urheilukadun varrella, paikalle, jossa oli runsaasti hyvänlaatuista savea. Epävarma tieto on, että paikalla olisi kyllä jo aikaisemmin ollut K. Lindroosin Lousaan Tiilitehdas 1911. Jokisen tehdas toimi muutamia vuosia, joutui 20-luvun puolivälissä lopettamaan, kun poltossa huonolaatuisiksi jääneet tiilet eivät menneet kaupaksi. Syynä lienee ollut polttopuun puute ja laatu, vaikka sitä tehtaalle ajettiin omilla viidellä oriilla ostometsästä Pääjärven Kärmekalliolta.

Nuupalan Tiilitehdas. Seuraava ja kooltaankin vähän isompi oli Nuupalan tiilitehdas, Kiiikkaan menevä tien ja Putajan tien risteyksessä Varerin tienhaarassa. Sen johtajana toimi Heikki Äijälä vanhempi ja työnjohtajana jatkosodassa kaatunut Pentti Lintula. Yhtiön osakkaina muistetaan olleen ainakin Artturi Liuksialan ja Eino Lintulan, molemmat paikkakunnan muurareita. Tehdas toimi ainakin vielä 1940 kesällä. Tiilet löytiin käsityönä, mutta kraana toimi sähkövoimalla ja savi kuljetettiin kapearaiteisella kuuppavaunulla.

Tyrvään Savi Oy. Niihin aikoihin kun Nuupalan tiilitehtaan toiminta oli loppumassa, perustettiin vähän matkan päähän Tyrvään Savi Oy:n tiilitehdas, jonka toimitusjohtajana toimi Vilho Jokisalo. Se sijaitsi nykyisen Vammalan Konepajan paikalla. Tuotanto oli koneistettu ja siinä oli keskuspoltojärjestelmä, jota varten tarvittiin korkea savupiippu. Se oli paikkakunnalla ensimmäinen laatuaan ja herätti silloin paljon huomiota. Tehdas tuotti myöskin reikätiiltä, ohutta tiiltä ja sahanpurulla kevennettyä tiiltä. Jatkosodan aikana tehtaalla oli sotavankien siirtoleiri. Tehtaan toiminta loppui 1980-luvulle tultaessa ja savupiippu purettiin.

Savikaakeliä valmistajia

Rakennusten uuni tehtiin yleensä kokonaan tiilestä, mutta kun Marttilan kylästä tuli kirkon rakentamisen myötä oikea kirkonkylä, tänne alkoi tulla kauppiaita ja ylemmän luokan väkeä, jotka rakensivat uusia taloja. Niihin haluttiin kaakeliuunit. Syntyi tarvetta kaakeliä valmistukseen paikkakunnalla ja tänne muutti useampikin savikaakeliä tekijä.

Herman Pahlman. Ensimmäisenä tänne tuli Herman Pahlman. Pahlman muutti Turusta 1864 ja rakensi Hopun rustholliilta Koskenhakasta vuokraamalleen tontille huoneensa: saunan ja verstaarivin. Alue käsitti nykyiset Marttilankatu 3 ja 4 tontit. 1880-luvulla hän rakensi uuden asuin- ja verstaarakennuksen Marttilankatu 4, joka purettiin vasta 1990-luvun loppupuolella. Pahlman itse joutui luopumaan ammatista sairastelun takia 1880-lopulla ja sen jälkeen pojat Ferdinand ja Johannes pitivät verstaasta jonkin aikaa. Pahlman joutui taloudellisesti ahtaalle velkojensa vuoksi. Pahlman on kirkonkirjassa mainittu kakelungsmakaren. Hän kuoli 1930.

K. Arell. Kaarle Josef Arell oli syntynyt Kaarinassa, tuli Tyrvääseen 1893 ja vuokrasi Pahlmanin verstaan. Pian hän perusti oman verstaan Härmän vuokraamalle, sillan pohjoispuolelle. Hän etsi ja valmisti uusia kaakelimalleja vaikka mistä, teki yhden laattakaakelimalin neulomakoneen polkimesta. Usein nämä savikaakeliä tekijät pyrkivät saamaan haltuunsa tehdasvalmisteisia koristekaakeliä, joista valoivat omat kipsimuottinsa. Ammattiyhteisö mestari merkitsi valmistajan nimensä koristekaakeliinsa. Arellin pian muutettua Turkuun 1899, hän myi verstaan kauppias Ismael Lehdolle. Hänen upea koristekaakelinsa, jossa Kristoforos kantaa Jeesus-lapsen yli Jordanin, on Sastamalan seudun Museossa ja toinen on kuvattu 1958 Karkukylän sillanpielessä olleessa Sillanpään Hermannin asumuksesta. Koristekaakelissa näkyi tekijän tunnus K. Arell.

Matti Salmivaara. Matts Oskar Eriksson (vsta 1932 Matti Salmivaara) oli syntynyt Prunkkalasta (Aura). Eriksson oli jo 13-vuotiaana mennyt oppiin Lauri Salmin verstaaseen Kupittaalla ja oli sen jälkeen kierrellensään mm, Hämeenlinnassa ja Loimaalla. Hän oli saanut Yleisen Käsiteollisuus Näyttely Kuopiossa 1906 kunniakirjan, vastaava II palkinto, silloin vielä nimellä Eriksson. Hän tuli tänne Tampereelta 1902 työntekijäksi Ismael Lehdon ostamaan Arellin perustamaan verstaaseen. Hän hankki myöhemmin verstaan omistukseensa ja rakensi 1913 uuden verstaan entisen paikalle. Salmivaara teki pääasiassa kaakeliä, mutta myös saviastioita ja monia muita savituotteita, mm. pieniä eläinkuvia leikkikaluuksi. Ne muovattiin muotin avulla ja maalattiin värillisiksi. Tähän työhön mestari oli käynyt tutustumaan Loimaan Savivalimossa. Tuotteet myytiin torilla ja kulkukaupalla. Myös kiertäviä jälleenmyyjiä oli, mm. Karkun Matiksi ja Punkkalaitumen Matiksi kutsutut, jotka olivat lumpureita tai kulkivat muulla kaupalla. Tuotanto loppui 1940-luvun lopulla. Salmivaara kuoli 1955.

Hannes Viljanen. Herman Johannes (Hannes) Viljanen oli syntynyt Tyrväässä. Hän tuli 12-vuotiaana 1905 Salmivaaran oppilaaksi. 1930 hänkin perusti oman verstaansa rautatien toiselle puolelle. Tuo kohta on nykyisin jäänyt Ratakadun alle ammattikoulun kohdalla. Verstaassa tehtiin kaakeliä ja muita savituotteita. Viimeiset kaakelit tehtiin viimeisenä rauhan vuotena 1939, jolloin myös tehdaskaakeliäntuotanto loppui. Niiden käytön oli jo pitkän aikaa ollut syrjäyttämässä puolta halvemmät punasavikaakelit. Viljanen tuotteita myytiin torilla, käytiin myymässä hevosella ja lopulta autollakin, mutta kaakelit haettiin valmistajalta. Viljanen kuoli 1970.

Muut savitavarat

E. Salmela. Monitoiminen Eetu (Edvard) Emil Salmela (Stenholm), alkoi valmistaa entisessä Pahlmanin verstaassa savikuppeja. Hän oli koko ikänsä asunut kotonaan Pahlmanin naapurissa Kirkkokadun puolella ja varmaankin tunsikin jonkin verran savityötä. Savikuppien teko ei kuitenkaan hänellä pitkän päälle menestynyt. Hän kuoli 1939.

Saventalaja Hannes Viljanen dreijaa astiaa muotoonsa. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

Salmelan lopetettua, verstaan vuokrasi muutamaksi vuodeksi leipuri Henrik Nordqvist, joka piti siinä kisällejä ja oppipoikia työssä.

Vilho Laitinen. Työmies, saventalaja, talonmestari Vilho Laitinen oli syntynyt 1847 Leppävirroilla. Hän muutti tänne Tampereelta ja perusti verstaansa 1888. Laitinen oli ollut Tyrväässä aikaisemminkin vv. 1879-80, jolloin oli avioitunut jahtivouti ja varanimismies Josef Grönroosin tyttären Sofia Antoinetten kanssa. Hänen verstaansa sijaitsi appensa talossa jotenkin vastapäätä Kirkonkylän (Hopun) koulua. Myöhemmin talo purettiin 1970-luvulla. Laitinen lienee ollut opissa Tampereella, mutta oli itse sanonut olevansa liian vanha kunnolla oppimaan taitoa ja hänen hommansa hupeni muutamana vuoden päästä. Laitisella oli työntekijänä Johannes Pahlman.

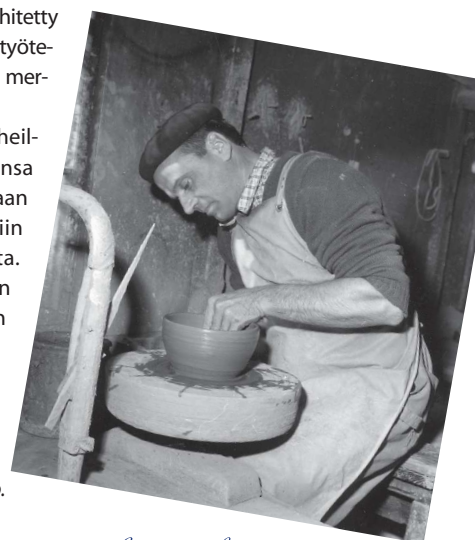
K. Ståhl. Hannes Prusi mainitsee kirjoittaessaan Vammalan yrittöystoiminnasta Ståhlin tehneen mm. nappeja 1910-20 luvulla.

Koneistettu ruukutuotanto

Tyrvään Keramiikka. Rakennusmestari Arvi Karjalainen ja kumpp. Perusti kukkaruukkuja valmistavan yrityksen Nuupalaan 1950 vaiheilla. Valmistus oli kehitetty koneelliseksi ja siinä oli useita työntekijöitä. Ruukkujen pohjassa on merkintä Tyrvään Keramiikka Oy.

Riuttan Ruukku. 1956 vaiheilla Arvo Riutta ryhtyi poikiensa kanssa Kallialassa puristamaan kukkaruukkuja. Savi otettiin läheisestä Pirasen Luhdasta. Toiminta loppui muutamien vuosien jälkeen. Ruukkujen pohjassa on merkintä Riuttan Ruukku.

Saventalaja Jaakko Viljanen verstaassaan. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

Täyteen ladottu uuni muurataan umpeen ennen polttamista. Kuvassa Jaakko Viljanen. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

Käyttötavarasta designiin

Jaakko Viljanen sai oppinsa isältään Hannes Viljaselta kotoversaansa ja jatkoi liikkeenpitoa isänsä jälkeen. Silloin oli kaakelinteko jo loppunut ja saviastiat oli teollinen posliinituote syrjäyttänyt, puhumattakaan silloin niin hienona uutena materiaalina koetun muovin tulosta markkinoille. 1950-luku oli Suomen muotoiluesine-tuotannon kulta-aikaa ja se alkoi näkyä myöskin käsityötuotteiden lisääntyneenä arvostuksena. Vaikka Jaakko Viljanen säilyttikin perinteiset muodot hän kehitti niistä omaperäisellä lasitustekniikalla hyvin haluttuja kauniita esineitä. Hän teki myös tilaustyönä joitakin uniikkitoivia. Ostajat veivät kaikki tuotteet heti, kun hän sai unin tyhjennettyä. Pahasi onneksi verstaasijajainti tulevan Ratakadun tiellä. Muutamia vuosia katu kiersi rakennuksen, joka lopulta kaupungin suorittaman pakkolunastuksen jälkeen purettiin 1980. Vers-

pukkila.com

Lämmintä ja
Tunnelmallista joulua
Tampereen
Pukkila myymälästä

Pukkila Tampere
Viinikankatu 47
33800 Tampere
ma-pe 10-18 la 9-14

Suunnittelupalvelua
ajanvarauksella.

taansa menetyksestä Viljanen ei enää kunnolla toipunut, vaikka yrittikin vielä jatkaa asuntonsa alakerrassa Hakakadulla. Hän toimi opettajana Tampereen ammattikoulukeskuksen ja Äetsän kansalaisopiston kursseilla. Hänelle myönnettiin Valtion taideteollisen toimikunnan apuraha 1950 ja samana vuonna I palkinto savitöistä Tyrvään Kihlakunnan Maatalousnäyttelyssä. Viljanen kuoli 1990. Esineiden pohjassa löytyy joskus kirjaimet JV.

Ousso Oy. Helsingiläinen Kotiteollisuuden Keskusliike ja Satakunnan Kotiteollisuusyhdistys perustivat 22.6.1948 osakeyhtiön, jonka osakkaita olivat Kotiteollisuuden Keskusliike, Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliitto ja Satakunnan Kotiteollisuusyhdistys. Yhtiön hallitukseen tulivat arkkitehti Yrjö Laine ja toimitusjohtaja Siiri Lehtimäki Helsingistä ja opettaja Vihtori Pakula Tyrväästä. Työkirjaa piti täällä konsulentti Väinö Nieminen. Yhtiö vuokrasi Oskari Salmivaaran entisen verstaan ja tarkoituksena oli savituotteiden kuten vaasien, seinälautasten yms. valmistus. Verstaalla työskenteli pari vuotta 1948-49 Siiri Hariola ja keramiikkataiteilijat Vieno Ahonen ja Eeva Kauppinen. Toiminta tuotti kuitenkin tappiota, yhtiö ylivelkaantui ja sen toiminta lakkasi 1950-luvun lopulla. Yhtiötä ei kuitenkaan koskaan virallisesti purettu ja sen asiakirjat jäivät Helsinkiin. Tuotteista ei ole juuri mitään tietoa.

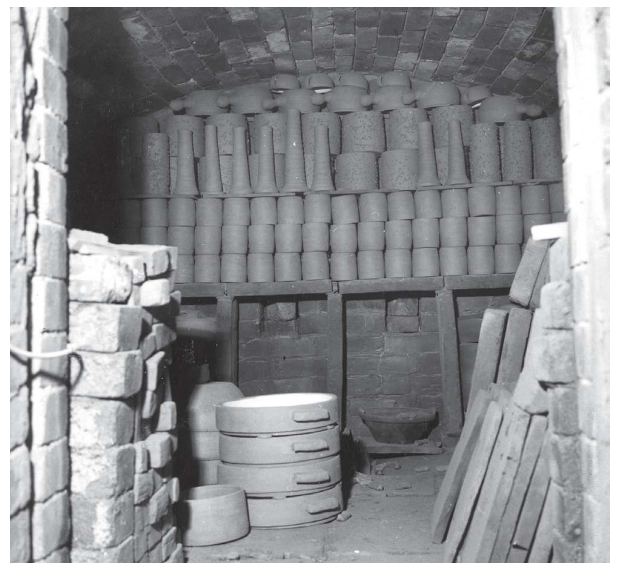
Pentti Joronen oli Kupittaaan Savi Oy:ssä mallisuunnittelijana ja muovaajana. Vammalassa hän valmisti appensa Albert Sylvänteen Suksi- ja polkupyöräverstaan tiloissa vähän aikaa koriste-keramiikkaa. Hän muutti Turkuun tarkastusmestariksi 1991.

Sirkku Korpelainen oli viimeinen savialan toimija. Hän oli ollut Jaakko Viljasen oppilaana Tyrvään Kotiteollisuuskoulussa. Hän teki koriste-keramiikkaa omakotitalonsa tiloissa Sylvässä vuosina 1985-1992, ja toimi Vammalan Opiston keramiikkapiirin opettajana.

Savenvalanta

Vaikka puhutaankin savenvalajista, niin todellisuudessa tarkoitetaan saven muovausta käsin pyörittävässä siivässä tai puristetaan muovausmuotissa alkumuotoonsa, kun taas valetut esineet tehdään kaikki samalla, juuri sitä mallia varten valmistetulla valamuo- tuotilla. Valumassana käytetään siinä valkosavea, mutta polt- lasitetaan kuten muutkin savituotteet.

Kaukiaisien Keramiikka. Ilmari Kaukiainen alkoi Karkussa joskus 1970-luvulla valamuo- tuotannon joka käsitti astioita ja dekoratiivisia maljakoita. Muottisuunnittelijat edustivat hyvää ammattitasoa. Tuotanto siirtyi loppuajakseen Tapiola-Houhajärven tien varrelle. Tuotteista löytyy leimaus Kaukiaisien Keramiikka Vammalla.

Poltouuni täytettynä. Kuva: Sastamalan seudun Museo.

ThermiSol

THE ART OF INSULATION

*Joulun lämpimimmät
terveiset eristämisen elementtien
asiantuntijalta!*

www.thermisol.fi

eloisa

Iloista joulua ja eloisia vuosia!

Haluaisitko vapauttaa aikaasi asumisen rutiineista harrastuksiin, elämän laatuun ja hyvinvointiin? Eloisa-kodit on suunniteltu varttuneen väestön tarpeisiin, toimiviksi ja vaivattomiksi.

As. Oy Sastamalan

Tähtitorni

Melartininkatu, Sastamala

Sastamalan Tähtitorni on monipuolisten palveluiden äärelle ja sairaalan läheisyyteen rakennettava, varttuneelle väestölle suunniteltu Eloisa-talo.

Hintaesimerkkejä:

As.tyypit	m ²	Velaton hinta alkaen
2H+KK+S	45,0 m ²	118 000 €
3H+K+S	64,5 m ²	167 000 €

Lisätiedot:

Vammalan OP-Kiinteistökeskus Oy
Puistokatu 2, 38200 SASTAMALA
Puh. 010 257 5270

opkk.fi

Tähtitornissa on 44 huoneistoa, joissa asuminen on vaivatonta, huoletonna ja turvallista. Eloisa-kodeissa on otettu huomioon ikääntyvien ihmisten tarpeet ja turvallisuus, mm. automaattinen paloilmoinjärjestelmä, turvaliedet ja kyynärkytkimillä aukeavat pääulko-ovet. Talossa on kerhohuone, jonka käytöstä päättävät asukkaat. Tervetuloa tutustumaan eri huoneistovaihtoehtoihin ja varaamaan omaasi tästä 7-kerroksisesta talosta.

POHJOLA
RAKENNUSTOIMISTO

REILU SUOMALAINEN PERHEYHTIÖ Itsenäisyydenkatu 17 A, PL 825 • 33101 Tampere • vaihde 020 775 9600 • www.pohjolarak.fi

Sastamalan Joulu 2012

47

Rahtilaivan kohtalon

■ Jorma Bäckman

Rovasti,
Suomen Merimieskirkon pääsihteeri 1981-90

Kauppamerenkulku on aina ollut maamme kaikinpuolisen hyvinvoinnin selkäranka. Sen palveluksessa olevat merenkulkijat tekevät kaiken aikaa korvaamatonta työtään meidän kaikkien hyväksi. Merellä työskennellään aina luonnon ehdoilla. Niinpä varsinkin rannikkoseuduillamme koetaan miltei luonnonlain tavoin todeksi, että syys- ja talvimyrskyt vaativat vuodesta toiseen ihmishenkien muodossa veronsa.

Eräs maamme merenkulun järkyttävimmistä merionnettomuuksista sattui tammikuun 20. päivän vastaisena yönä 1937, jolloin Suomen Höyrylaivaosakeyhtiön alus "Savonmaa" upposi matkalla Helsingistä Manchesteriin Pohjanmerellä vieden mukanaan aluksen koko miehistön, 26 miestä.

Talvimyrsky oli riehunut koko Pohjanmeren alueella jo viikkoja pakkasineen ja lumisateineen ja aiheuttanut mm. runsasta viikkoa aiemmin toisenkin suomalaisaluksen, neitsytmatkalla olleen Thorden-varustamon moottorialuksen Johan Thordenin uppoamisen Englannin rannikolla, jolloin 30 miestä aluksen henkilö-

kunnasta menehtyi.

Höyrylaiva "Savonmaa", aiemmalta nimeltään "Roland" oli rakennettu 1922 Eriksbergin telakalla Göteborgissa ja Suomen Höyrylaivaosakeyhtiö osti sen Ångfartygs A.B. Tirfingiltä 1936 lähinnä vasta avattua Suomen - Välimeren -linjaa silmällä pitäen. "Savonmaa" asetettiin varustamon toimesta kuitenkin linjalle Suomesta Englantiin, lähinnä Manchesteriin ja Liverpooliin. Laiivan miehistö oli täysin suomalaista ja aluksen päällikkyyden otti vastaan aikaisemmin saman yhtiön "Castor" -nimisen aluksen kapteenina toiminut Ragnar Bäckman. 12. päivä tammikuuta alukseen lastattiin selluloosaa sekä puu- ja kappaletavaraa ensin Viipurissa, sitten Kotkassa. Lisäksi lastina oli Englantiin akkreditoitua Suomen suurlähettilään irtaimistoa sekä uusia vientiartikkeleita, lasten puuhyriä ja muuta leikkikaluesineistöä sekä suuri määrä hautakiviä. Tammikuun 16. päivänä alus suuntasi Helsingistä kohti Manchesteria ja Liverpoolia.

Se ei koskaan päässyt perille. Rajuilma oli Pohjanmerellä ja Tanskan salmissa saavuttanut mittasuhteet, jollaista ei ollut koettu miesmuistiin. Puolen yön jälkeen 20.1. sai norjalainen Flekkeroy radioasema hätäsignaalin ja sanoman, joka kertoi aluksen saaneen pohjakosketuksen ja olevan uppoamassa Norjan eteläkärjen tuntumassa Kneblingen karikon edustalla. Viimeinen hätäsignaali tuli alukselta klo 2.01.

Yksikään miehistön jäsenistä ei selvinnyt hengissä kertoakseen, miten kaikki tapahtui. Voimaperäiset etsintä- ja avustustoimet aloitettiin viipymättä läheisen Mandalin kaupungin ja lähiseutujen rannikkoasukkaiden toimesta. Viiden menehtyneen ruumiit löydettiin pian, myöhemmin kolme lisää. 18 merimiestä oli saanut viimeisen leposijansa Pohjanmeressä. Ainoa haaksirikkoisista, lämmittäjä Tor Nyman, 24, oli onnistunut nousemaan Kneblinge-luodolle, mutta menehtynyt kallioluolaan, josta etsijät löysivät hänen ruumiinsa jäätyneenä parin päivän kuluttua myrskyn laantumisen tehtyä etsintätöns mahdolliseksi.

Kyiseiselle Kneblinge-luodolle, haaksirikkopaikan viereen, on Suomen Höyrylaivaosakeyhtiön ja norjalaisten toimesta pystytetty betonista valettu ylöspäin suippeneva kookas muistomerk-

Merikapteeni Ragnar Bäckman otti aluksestaan valokuvan Helsingin Eteläsatamassa ennen kohtalokkaalle matkalle lähtöä. Vieressä kirjoittaja.

SUUNNITTELUTOIMISTO Insar Oy

Torikeskus 3. krs, 38200 Sastamala

Puhelin 03-512 7200, fax. 03-514 2233

Sähköposti: juhani.puukka@kopteri.net
jarmo.jarventausta@kopteri.net

Kotisivut: www.insar.fi

Kuljetusliike
FINSKA

(03) 514 3531

hetket

Juhlanäyttelyssä aluksen venttiiliin sijoitetut valokuvat turmapaikalta.

ki, jonka päällä on pari metriä korkea risti muistuttamassa "Savonmaan" tragediasta. Muistomerkin paljastustilaisuudesta elokuun 7. päivä 1938 muodostui laajalti radioitu, mieliinpainuvat surujuhla. Tilaisuudessa, jossa puhui mm. merimiespastori Daniel Orädd Suomesta, oli saarella ja aluksilla saaren ympärillä noin 6.000 kuulijaa. Mandalissa asunut Suomen-konsuli Christensen luovutti valmistuneen muistomerkin Suomen Höyrylaivaosakeyhtiön edustajalle, joka puolestaan uskoi sen Mandalin Merimiesyhdistyksen hoitoon.

Tänä vuonna on tullut kuluneeksi 75 vuotta onnettomuudesta. Mandalin Merimiesyhdistyksen toimesta järjestettiin 20. tammi-kuuta 2007 "Savonmaan" haaksirikon 70-vuotismuistojuhla, jossa allekirjoittanut sai olla tuomassa Suomen Merimieskirkon tervehdyksen ja laskemassa muistoseppeleen mereen.

Voin liioittelematta sanoa, että Norjan Mandalissa kokemani käynti on eräs elämäni mieleenpainuneimpia. Juhlan järjestäneen Merimiesyhdistyksen toiminnanjohtaja, Nils Reidar Christensen – patsaan aikanaan luovuttaneen konsulin poika – oli juhla valmistelujen primus motor. Mandalin satamalaiturin kupeessa olevaan entiseen laivaveistämöön oli rakennettu esiintymislava, laivan hylystä löydettyjen esineiden näyttely ja tuolirivit osallistuville. Hämärässä salissa juhlavieraita tervehti lavalla elokuvakankaalla haaksirikosta tehdyn videon ensimmäinen kuva. Laivan päällikkö seisomassa 2 viikkoa ennen onnettomuutta "Savonmaasta" Helsingin Eteläsatamassa ottamansa valokuvan vieressä.

Muistonäyttelyssä oli esillä hylystä pelastettua irtaimistoa; kansiluukun osia, hytin ikkuna, paperirullien jäänteitä, lasten leikkikaluja, keittiökalustoa, kapteenin hytin irtaimistoa sekä tapahtumasta kertovia lehtileikkeitä ja valokuvia.

"Savonmaa"-alusta ja sen muistomerkkiä käsittelevässä esitelmässään Nils Reidar Christensen mainitsi Skagerrakin rannikolla tapahtuvan usein erilaisia merionnettomuuksia, mutta mikään niistä ei ole koskettanut paikkakuntalaisten mieltä yhtä syvästi kuin "Savonmaan" ja sen miehistön tuho. Esitelmää havainnollisti juhlatilaisuutta varten valmistettu video, jonka taustalla soi surumusiikki.

Tilaisuudessa haastateltiin 84-vuotiasta

merenkulkijaa, joka oli

haaksirikkoynä ensimmäiseksi hälytyksen saaneen luotsin silloin 14-vuotias poika. Hän kuvaili mieleensä painunutta tapahtumaa: "Isä lähti hälytyksen saatuaan hirmumyrskyä uhmaten luotsiveneellä Kneblingen karikkoja kohti, jossa "Savonmaan" oli ilmoitettu olevan merihädässä. Lähelle ei kuitenkaan ollut pääsyä merenkäynnin takia, joten luotsin oli palattava takaisin vain nähtyään etäältä vajoavan laivan peräosan ja takamaston.

Runsaasti musiikkia sisältänyt tilaisuus päättyi seppeleen laskuun, jonka sain suorittaa Meripelastusseuran alukselta, joka irtosi laiturista ja kääntyi siten, että 250-henkinen juhlavierasjoukko sai osallistua tilaisuuteen rannalta. Luontokin oli mukana omalla tavallaan. Avomereltä tullut tuulenpuuska tempaisi aallonharjalle lasketun seppeleen mukaansa kohti avomerta ja syviä vesiä.

Muistojuhlissa korostui paikkakuntalaisten yhteishenki voimakkaana rannikon asukkaiden yhteisrintamana meren ylivaltaa vastaan. Norjalainen Mandalin kaupunki haluaa vaalia suomalaisen "Savonmaa"-aluksen muistoa vuosikymmenestä toiseen. Henkilökohtaisesti tilaisuudesta teki itselleni koskettavan se, että aluksen päällikkö oli isäni pikkuserkku.

VEHMAAN TILA

Tampereentie 212, Sastamala

puh. (03) 511 2775

www.vehmaantila.fi

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!*

 suunnittelutoimisto
HAKALA

PL 60 (JAATSINKATU 1) 38201 SASTAMALA PUH +358 (0)3 514 2111

Viiden maakuntalaulun Satakunta

■ Matti Valteri Lehtinen

Kuas missä katse kantaa...

Sata vuotta sitten, juhannuksena 1912, kajautettiin ensi kertaa ilmoille Satakunnan laulu. Paikkana oli Länsi-Suomen opiston sali Huittisissa. Laulun sanoittaja oli opiston johtajatar Aino Voipio. Säveltäjäksi oli saatu lehtori Aksel Törnudd Rauman seminaarista. Sanoista voi melkein kuulla, että ne on runoiltu Huittisissa. Kansa kyntää tyynnä laajaa peltoaukeata. Ja Kokemäen vuo kuohuu koskina ja välillä tulvienkin.

Sastamalan seudulla Satakunnan laulua on vuosikymmenten ajan laulettu täysin rinnoin. Ja lauletaan yhä, aina kun joku tälläinen yhdistys viettää juhliiaan. Sen sijaan Sastamalan kaupungin virallisissa tilaisuuksissa ei karhun kämmen enää lyö. Nyt kuuluu kiivetä oksalle ylimmälle, ihailemaan Kesäpäivää Kangasalla. Tilanne näyttää aika ovelalta: Kaupunki on pirkanmaalainen, mutta sen asukkaat ovat satakuntalaisia! Välillä tulee jopa ristiriitainen olo: Olisiko esimerkiksi Lantulan nimittämistä Pirkanmaan vuoden kyläksi pitänyt juhlia Satakunnan laulun sijaan Pirkanmaan virallisella maakuntalaululla? Kysymys ei ole tietenkään pelkästä laulusta, vaan identiteetistä: Sanommeko itseämme satakuntalaisiksi vai pirkanmaalaisiksi? Vai sekä että?

Mä oksalla ylimmällä...

Sastamalassa voimme lohdutautua sillä, että suuntautumisen ja identiteetin kiusa on rassannut meidän lisäksi monia muitakin paikkakuntia. Itse asiassa melkein koko Pirkanmaa on vanhaa Satakuntaa. Hallinnollisen Satakunnan rajaa on hilattu jo yli kahdensadan vuoden ajan ja yli kahdensadan kilometrin verran idästä kohti Poria. Tasaisen vauhdin taulukolla mitattuna kilometrillä per vuosi. Lisäksi historiallisesta emämaakunnasta on piisannut melkoisia kappaleita muihinkin nykymaakuntiin: Varsinais-Suomeen, Keski-Suomeen ja Etelä-Pohjanmaahan.

Maakunta-aate heräsi aikanaan 1800-luvulla kansallisaatteen ja kansallisromantiikan mukana. Rakkautta omaan maahan ja kotiseutuun luotiin kirjojen, kuvataiteen ja musiikin voimalla. Monelle sukupolvelle isänmaa ja sen kansa tuli tutuksi Z. Topeliuksen

Maamme-kirjasta. Siinä Satakunta vastaa vanhaa ja laajaa Ruotsin vallan aikaista hallintomaakuntaa. Maakunnan hienoimpina helminä Topelius esittelee Pyynikin, Tammerkosken ja Kyrökosken. Suurin sankari on karhunkaataja Martti Kitunen – talonpoika Virroilta, Keuruun ja Ähtärin rajoilta. On hyvä hoksata, että hienossa laulussaan Kesäpäivä Kangasalla Topelius ylistää nimenomaan satakuntalaista uljasta maisemaa.

Miss' laaja aukee Pohjanmaa...

Kansallisrunoilija J. L. Runeberg löysi Vänerin Stålin tarinoihin todelliset 'porilaisensa' Ruoveden emäpitäjistä. Ruotsin vallan aikana Satakunta oli samalla sotilaallinen organisaatio: Sen alueelta koottiin Porin rykmentti. Satakunnan sotilaallinen napa oli Mouhijärvi, keskellä maakuntaa. Rykmentin komentajan virkatolona oli Selkeen kartano ja esikunta sijaitsi Mustianojan kylässä, Uotsolan ja Häijään välissä. Siellä toimi myös rykmentin soittokunta. Soittokunnan laatua todistaa se, että juuri sille hankittiin Suomen ensimmäiset klarinetit 1771. Varmaan Mouhijärvellä kuultiin noihin aikoihin myös sitä Napoleonin kunniaksi tehtyä marssia, johon Runeberg sitten runoili rykmentin urhokkaita poikia ylistävät sanat. Nykyään se tunnetaan Porilaisten marssina ja Suomen puolustusvoimien kunniamarssina. Porin kaupungin kanssa ei rykmentillä tai marssilla ole juurikaan tekemistä. Rehellisempi nimi olisikin vaikka Mouhijärven marssi.

Elias Lönnrotin perustamassa Kansanrunousarkistossa noudatetaan alkuperäistä maakuntajakoa tänäkin päivänä. Itse tykkään siitä, että Rauma, Loimaa, Lempäälä, Kuhmalahdi, Multia, Ähtäri ja Merikarvia ovat yhtä ja samaa maakuntaa. Ja Sastamala näitettiin siinä keskellä. Leuhkia voimme silläkin, että maamme arvokaimman laulukirjan, Kalevalan, synnyinpaikka on Satakunnassa, linnuntietä vain 12 km Sastamalan rajalta. Ellette usko, pankaa tarkistaen kirjan päiväys: Laukossa 17. huhtikuuta 1849. E. L. – Lönnrotin kulttuuritekoa sponsoroiti Laukon kartano. Luovuuden dopingina oli kartanon rouvan ylellinen ulkomaanhuume: kuppi kahvia jokaisesta säkeestä!

Männikkömetsät ja rantojen raidat...

Ruotsin vallan lopulla 1775 herrat Tukholmassa päättivät siirtää lääninrajat 'luonnollisiin' paikkoihin. Myös Turun ja Porin läänin raja tuotiin Oriveden takaa Tammerkoskeen. Äkkinäiset kuvittelivat sen tarkoittavan myös maakuntarajan siirtoa. Heidän mielestään vasta perustettu Tampere jäi siis Satakuntaan, mutta heti Hämeensillan toisesta päästä alkoi Häme! Näsijärven yläpäässä Ruoveden pitäjä jakaantui peräti kolmeen eri läänin: Kirkko jäi Turun ja Porin läänin, mutta suuri osa seurakuntalaisista souti sinne järven takaa, toiset Hämeen ja toiset Vaasan läänistä. Mahdoivatko he silti itse kokea olevansa sen hämäläisempiä tai pohjalaisempia kuin kirkonkylän väki? – Venäjän vallan aikana sama peli jatkui, kun lääninraja siirrettiin 1870 Tammerkoskesta Siuronkoskeen. Monen varttuneen nykyihmisen mielestä Satakunnan ja Hämeen raja onkin sitten juuri siinä.

Nyt ei enää ole läänejä ajatteluamme sekoittamassa. Sen sijaan identiteetit menevät sotkuun uusista, koko ajan elävistä ja rajojaan muuttlevista hallinto- ja talousmaakunnista. Tässä

VESIKATTO- JA VEDENERISTYSTYÖT
kotimaisilla
Katepal SBS-kumibitumikermeillä

KATEPAL

 30 vuotta katolla
KATEHUOLTO

Vehnämyllynkatu 33 Kavallinpelto 13 Puh. (03) 3635 233
33560 TAMPERE 02710 ESPOO Faksi (03) 3635 212
office@katehuolto.fi • www.katehuolto.fi

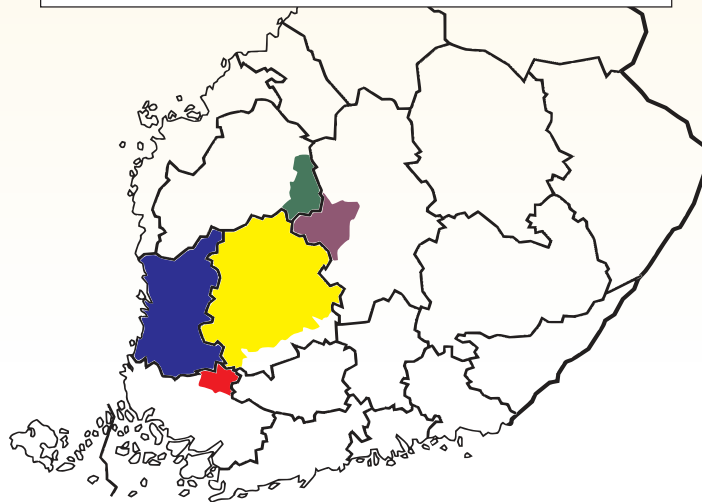
onkin kysymyksen ydin: Saammeko ja osaammeko olla yhtä aikaa sekä historiallisen kotimaakuntamme Satakunnan ihmisiä – että nykyaikaisen talous- ja hallintomaakunnan Pirkanmaan asukkaita! Tietyt hallintorajat on entrattu uuteen malliin – mutta ihmiset ja kotokulmat ovat pysyneet entisellään. Sikäli maailma on kyllä tainnut muuttua, että romanttisella maakuntahengellä ei enää ole niin suurta roolia. Nuoret eivät maakuntalauluja edes osaa. Vanheneville ikäluokille ne ovat sitäkin tärkeämpää yhteisöllistä sielunhoitoa.

Helky laulu Auran rantain...

Sastamalan vinkkelistä Nyky-Satakunnan ja Pirkanmaan yhdistävä historiallinen ehjä Satakunta olisi tänäänkin ihanteellinen hallintomaakunta. Se olisi kooltaan ja asukasluvultaan vankka. Ja siinä Sastamala olisi jälleen maakuntansa sydämessä. Valtion päässä taidetaan kuitenkin laskeskella, että Pori ja Rauma tarvitaan pönkittämään Turkuja ja Varsinais-Suomea. Koillis-Satakunnassa Ähtäri taitaa jatkossakin laulaa Vaasan marssia, samoin Keuruun kulmakunta Keski-Suomen kotiseutulaulua. Loimaan seutu varmaan helkyttää edelleen ylistystä Auran rannoille – vaikka oikeasti heidän Loimijokensa laskee savisen vetensä tyynnä kyntävän kansan Huittisiin.

Kurkataanpas tulevaisuuteen vielä yhden naapurin näkövinkkelistä: Lavia on vanhastaan osa historiallista Sastamalaa, Karkkua ja Mouhijärveä 1860-luvulle asti. Nyt näyttää mahdolliselta, että Lavia tulee vahingossa liitetyksi Poriin. Entäs jos seuraavassa maakuntauudistuksessa valtioneuvosto puolestaan liittää Porin osaksi Varsinais-Suomea. Tämän jälkeen sitten lavialaisetkin laulavat juhliksaan ylistystä Auran rannoille! Niin kai byrokraatit sen näkevät?

- Etelä-Pohjanmaa: Vaasan marssi
sävel Karl Collan, sanat Zacharias Topelius, suomennos Alpo Noponen, 1864
- Keski-Suomi: Keski-Suomen kotiseutulaulu
sävel Ivar Widéen, sanat Martti Korpilahti, 1920
- Pirkanmaa: Kesäpäivä Kangasalla
sävel Gabriel Linsén, sanat Zacharias Topelius, suomennos P.J. Hannikainen 1864
- Satakunta: Satakunnan laulu
sävel Aksel Törnudd, sanat Aino Voipio, 1912
- Varsinais-Suomi: Varsinaissuomalaisten laulu
sävel Toivo Louko, sanat Väinö Kulo, 1915

Mitä maakuntalaulua itse mieluiten laulat?
Mitä antaisit neuvoksi muille?

Näät kuinka rannat viljavat...

Suomessa on kaikkiaan 15 virallista maakuntalaulua. Yksi niistä on kotiseutumme oman pojan tekoa. Keski-Pohjanmaan maakuntalaulun on nimittäin säveltänyt ja sanoittanut Kiikan Prihtin talon poika Oskari Metsola (1874-1951). Metsola oli monitoiminen osaaja, osallistuja ja organisaattori. Hän toimi kanttorina mm. Kauvatsalla ja sitten pitkään Keski-Pohjanmaalla Kalajoella.

Virkojensa ohessa Metsola keräsi suuren määrän kansanmusiikkia. Muun muassa hän tallensi Kiikoisten purpurin nuotit Tervahaudan kylässä eläneeltä pelimanni ja kraatari Hermannin Toivoselta. Kiikoislaiset ovatkin kiitollisia Leikkuun kylän pojalle. Ilman häntä ei olisi syntynyt purpurijuhlia – eikä juhlien nostattamaa kotiseutuhenkä.

Vammalan Väriaitta

VÄRISILMÄ

38200 SASTAMALA Puhelin 511 2895
ITSENÄISYYDENTIE 10 FAX 03-511 5100

VARIAITTA@KOPTERI.NET

Luo joulutunnelmaa Uula-maaleilla

INTO-sisustusmaalilla luot helposti uutta ilmettä ja tunnelmaa kotiisi. Päästä luovuutesi valloilleen ja anna maalin värien loistaa.

www.uula.fi

UULA – PERINTEISIÄ LUONNONMAALEJA

*Rauhallista
Joulua
ja Vauhdikasta
vuotta 2013*

SVY-775
SUURKUVA.fi
LÄHIVAKUUS

Toivottaa Matti Nieminen

jps-mainos.fi

**VARAOSAT JA TARVIKKEET
KAIKKIIN MERKKEIHIN**

**TYÖKALUJEN MAMMUTTI-
MYYMÄLÄ**

**AUTO- JA MAATALOUS-
KONEHUOLTO**

**TYÖVAATTEET JA
SUOJAIMET**

PAIKALLISESTI PALVELLEN

KIVINIITTY
www.kiviniitty.net

SASTAMALA 0207 431 060 - HUITTINEN 0207 431 065
puhelun hinta lankapuhelimesta 8,21 snt/puhelu + 6,90 snt/min, matkapuhelimesta 8,21 snt/puhelu + 16,90 snt/min

*Kun päästykse lintu puu-
 yöllä lentää Tyrvädy onneen ikkuni-
 laan
 tällä ru-
 iskaan.
 puolesta
 lentää
 ystävä
 inna sentti
 & Tuoma*

*Pun
 ja
 Nii
 Tyrvädy
 Luota
 Waikke
 Polkku
 Tursi kurssitoverisi
 Roylio
 Jamm*

*laan
 tällä ru-
 iskaan.
 puolesta
 lentää
 ystävä
 inna sentti
 & Tuoma*

Sammaljoelta evästyistä ja muistoja elämän tarpeiksi

■ Matti Juti

Serkukset Alma Juti ja Olga Ristimäki Tyrvään Illostä osallistuivat vuoden 1902 kesällä Sammaljoella pidetyille kurssille. Alman kurssitodistuksen mukaan kyseessä oli Tyrvään Sammaljoen seminaareihin ja kauppakouluihin valmistavan koulun järjestämä kurssi. Alma oli seminaariosaston oppilas. Sammaljoen koulun johtajana oli tuolloin Kaarle Vesala ja opettajina Vaara ja M. Latva.

Tiedossani ei ole, järjestettiin Sammaljoella muitakin vastaavanlaisia kursseja. Asiaa pitäisi ehkä selvittää.

Alma Jutista ei tullut opettajaa, vaikkakin kiinnostusta ja selvästi myös taipumuksia alalle näyttää olleen. Sen sijaan serkusta Olga Ristimäestä (myöh. Tillo) tuli kansakoulunopettaja.

Ajan tavan mukaisesti myös Almalla oli pieni muistovihko, johon kurssitoverit kirjoittivat erilaisia muistovärsyjiään.

Värsyjen kirjoittajat näyttävät olleen kotoisin eri puolilta Suomea, pääasiassa kuitenkin Satakunnan ja Hämeen alueelta. Tyrvääläisten lisäksi kurssilaisia näyttää olleen ainakin Hauholta, Huittisista, Hämeenkyröstä, Kaavilta, Kokemäen Risteeltä, Kumpulahdelta, Köyliöstä, Lammilta, Laviasta, Mietoisista, Mouhijärveltä, Noormarkusta, Pirkkalasta, Porista, Raumalta, Saarijärveltä, Suodenniemeltä, Tampereelta, Uskelasta, Uudetakirkolta, Valkeakoskelta, Virroilta ja Ylöjärveltä. Ajankuvaan kuului niin ikään se, että värsyit olivat uskonnollis-isänmaallissävyytteisiä, elettiinhan tuolloin ensimmäistä sortokautta ja suomalaisuus-
 aate oli koko ajan voimistumassa.

Olen koonnut Alman vihosta joitakin värssyjä tässä julkaistavaksi. Kaikkiin muistoja on kirjoitettu vihkoon kuutisen kymmentä.

Ei ole mikään työ niin vähäarvoista, ettei se Jumalalle kelpaisi tai isänmaata hyödyttäisi, mutta se työ on tehtävä rakkautella ja uskollisuudella. (Z.T.) Sammaljoki 29. VII. 1902, M. Latva.

"Pidä, mitä sinulla on, ettei kenkään sinun kruunuasi ottaisi!" Sammaljoella 27/7 1902, K. Wesala.

Rukoile ja Tee Työtä! Kun onni ompi aina myötä. Svante Jylli, Sammaljoella VII 30 p. 1902 (Suodenniemi)

Puhdas tunto, Sydämen rauha ovat onnen avaimet. Säilyttääs niitä aina. Ne ovat kalliit aarteet. Sammaljoki 29/VII 1902, Sulo Pouru.

Onnen tähti osallesi aarteheksa kantakoon, Luoja töillesi puhtoisille siunauksens antakoon. Sammaljoella 1902, Fanny Lindberg.

Kun ensin hartahasti sä mietit asiaa, niin sitten vakahasti voit työsi toimittaa. Sammaljoki, Sanni Kollin.

Onnea ja menestystä pyrinneillesi. Sammaljoki 29/7 1902,

Tyyne Kahnu, Mouhijärvi.

"Muruja on elon onni, suurin osa – suruja". 24/7 02, Väinö Kamppi, Lavia.

Uhraa intos isänmaalle. Uhraa intos viimeinen. Anna sydämmes Jumalalle, nuori puhdas lämpöinen. N. Kouhi, Huittinen.

Ain´ ilonkentät Sulle vihannoikoot ja hedelmiä kantakoot! Myös iltakello suloiesti soikoon, kun päätät vihdoin pitkän päivätyös. S:joki 26/VII 1902, Aino Prihti.

Tyydy sun onnesi kohtaloon, vaikka se raskas onkin. Käy rohkeasti elämän taisteluun. Sull´ aina auttaja ompi. Sammaljoki 28/VII 02, E. Heikkilä, H:kyrö.

Kun pääsky lintu pienoinen sun pääsi päällä lentää ja vaikka sull´ on ystävä, niin muista minua sentään. Sammaljoki, W.E. Tuuna.

Tyydy onnees ihmislapsi. Luota Jumalaan waikk´ ei täällä ruusuin päällä polkus kulkiskaan. Piirsi kurssitoverisi Alma Uusimaa, Köyliö.

Niin kuitenkin me kerran toisemme tavaataan, kun taivaan torvet soivat ja kokoon kutsutaan. Sammaljoella 19 1/8 02. Toivoo Antti Räsänen, Kaavi.

"Puhtain mielin rientäkäämme eri teitä kierrellen. Wiimein yhteen yhtykäämme

essä valon istuimen!" S:joki 31/VII 1902, Elma Peltola, Kuhmalahdi.

Elämä on taistelo! Siis taistele, valvo ja rukoile! Tavoittele jaloja ja puhtaita ihanteita. Siten saavutat onnen, ja elämäsi tähti loistaa kirkaana. Sammaljoki 24/VII 02, Sanni Toppari.

Suomeasi lemmi kuoloon asti. Lempes palkitsee sen runsahasti. Sammaljoki 21/7 02, Antti Intti, Ylöjärvi.

Ollos jalo nainen, se mielen korottaa, ja aina suomalainen, sen vaati isänmaa. Piirteli Elsa Saarinen, Rauma.

Kun nuoruuden ikä on ruusuinen ja riemuinen joka puoli, ota tiestäsi vaari ja toimistasi. Elä kaikista ruusuista huoli. Sammaljoki 25/7 02, Aino Hilde'n.

Sa ihmislaps´ myös ollos näin harrasmielinen, ja johda eksyneitä kautt´ elon myrskyjen, ja valvo, lemmi, lohdutella koita! Sammaljoki 1/VIII 02, V. Helkiö.

Waikk´ onnetar sun lennättäis pois meidän Suomesta, niin pidä aina muistossa, minä ja myös isänmaa. Sammaljoki 28/7 02, Emmi Nikkilä, Hämeenkyrö.

Edespäin, edespäin Alma tyttö riennä, toivosi lujasti Herrahan kierrä. Sanasta etsi rientosi tie, sitten ei matkasi harhaan vie. S:joki 19 25/VII 02, Vieno Pylkäs, Virrat.

Keitä oikeastaan olivat serkukset Alma Juti ja Olga Ristimäki?

Olga Ristimäki (myöh. Tillo)

Alma Vilhelmiina Juti syntyi 13.11.1882 Tyrvään Illossa Jutin yksinäistalossa talollinen Juha Kustaa (1843 – 1917) ja Amanda Johanna Jutin (o.s. Mattila, 1854 – 1934) kaikkiaan kuusilapsisen perheen kolmantena lapsena.

Alma ei koskaan avioitunut. Hän asui koko elämänsä syntymäkodissaan Jutilla, missä hän kuoli vuonna 1953. Alma hoiti sisarensa lidan kanssa taloutta veljensä Kallen toimiessa talon isäntänä. Alma kävi kansakoulun 1890 –luvulla Punkalaitumen Sarkkilassa ja opiskeli 1910 –luvun puolivälissä talouskoulussa Ulvilan Leineperissä.

Olga (Oili) Lydia Ristimäki (myöh. Tillo) syntyi 1.2.1881 Tyrvään Illossa Koivulan kylän Ristimäessä torppari Heikki Heikinpoika (1834 – 1909) ja Kaisa Karoliina Ristimäen (o.s. Juti, 1838 – 1919) perheen kuopuksena ja samalla 8. lapsena. Kaksi lapsista tosin oli kuollut pienenä. Olga – joka myöhemmin käytti nimeä Oili – avioitui vuonna 1909 Taavetti Vihtori Tillon kanssa (s. 1878 Karkku). Puoliso toimi kartoittajana Turun tie- ja vesirakennuspiirissä ja Olga oli ammatiltaan kansakoulunopettaja.

Alma Vilhelmiina Juti (1882-1953)

Olga oli käynyt 1890 –luvulla kansakoulun Tyrvään Sammaljoella. Hän asui puolisonsa kanssa Tyrvään lisäksi mm. Turussa ja ilmeisesti myös Tampereella, missä Olga kuoli vuonna 1957 ja puoliso vuonna 1966.

MATKA-JOKELA OY

Aittalahdenkatu 6, 2. krs.
38200 Sastamala
03-511 9010
www.matka-jokela.fi

Hypäää Joulua

K SUPERMARKET

TORIKESKUS

Torikatu 1, puh. 010 259 9750
ark. 7-21, la 7-18, su 12-18

Tavallista parempi Ruokakauppa

**Vammalan
Betoni OY**

p. 03-5155 371, 0500 237 469

Vammalan Seudun Osuuspankki
ja Pohjola vakuutus
toivottavat

*Turvallista Joulua
ja menestyksestä
Uutta Vuotta 2013!*

Vammalan
SIIVOUSSHUOLTO

**Siivousaineiden ja
välineiden erikoismyymälä**

Ammattilaisten käyttämät
aineet ja välineet kotiin.
Poikkea siivouskauppaan
katsomaan löytyykö sinulle
sieltä siivousapua.

Vammalan Siivoushuolto
Onkiniemenkatu 9, 38200 Sastamala
Avoimena: ma-pe 10-17
Puh. 03 511 2316, fax 03 511 4770
tiina.varinen@siivoushuolto.net

OP-Pohjola

Heinon Leipomo Oy

Sastamalankatu 70, 38210 SASTAMALA. Puh. 03-5112640
www.heinonleipomo.com

Sarkian

Marja Koukku

Runoilija Kaarlo Sarkian syntymästä tuli tänä vuonna 110 vuotta. Sarkia-Seura, Sastamalan Opisto, RTT ja Sastamalan kaupungin kulttuuritoimi ovat järjestäneet erilaisia tilaisuuksia, joissa on tuotu esille Sarkian elämää, tuotantoa ja myös nykypäivän runoutta. Näin joulun läheisyydessä on mielenkiintoista tutkia Kaarlo Sarkian jouluja ja jouluhin liittyviä tuntemuksia. Lähteinä olen käyttänyt mm. Björkenheimin ja Hiiskun kirjoittamia Sarkian elämäkertoja.

Kalle Sulinin (myöh. runoilija Kaarlo Sarkia) lapsuus ja nuoruus olivat vakaata ja rauhallista aikaa Kiikassa ja Vammalassa. Ylioppilaaksi päästyään ja aloitettuaan opiskelun hän muutti asuinpaikkaansa alinomaa. Esimerkiksi yliopistovuotensa 1925 - 1930 hän asui Helsingissä ja Turussa joka lukukausi eri asunnossa. Levoton elämä jatkui asuinpaikan vaihtuessa niin, että pysyvästi runoilija Kaarlo Sarkia ei asettunut asumaan samaan paikkaan vuotta kauempaa.

Kaarlo Sarkian äiti Sandra heli ja hoivasi ainokais-taan ja erityisellä lämmöllä runoilija muistelee lapsuuden joulujaan. Hän oli 14-vuotias äitinsä kuollessa ja sai tämän jälkeen kodin kummiensa Hilda ja Tilda Runnin luona. Jouluna 1928 Kiikassa hän kirjoitti ystävänsä Mikko Mäkelälle lapsuutensa joulun tunnelmista: "Talven suuri valo, joulu, on tulossa taas. Kummallista, eikö se ole päivä, samanlainen kuin vuoden kolmesataakuusikymmentäviisi tai neljä päivää? Kuitenkin, miten loistavan kirkkaanaja ihanana se välkkyi muistoissamme. Se on erikoinen, suuri juhlapäivä, joka selvemmin kuin mikään muu jakaa vuotemme kahteen osaan. Se on suuri rajapyykki, se on tulipatsas pitkän talvemme keskellä. ----Lakan ja mantelin tuoksua, sanotaan. Mutta minä sanoisin: kuusen ja steariinin tuoksua. Tällä viimeksimainitulla on voimakas teho mielikuvitukseeni, lakka ja manteli sitävastoin ovat jokseenkin mitäänsanomattomia. Ne kuuluvat kai "herrasjouluun", ja minun joulumuistoni ovat talonpoikaisia. Ne liittyvät pirttiin, jonka ikkunoilla jouluaamuna paloivat kynttilät messinkijaloissaan. ---Olen koettanut saada juhlatuntua pieneen huoneeseeni. Muodostin kirstusta alttarin: levitin sille äitivainajani kauniin silkkiliinan (jonka otan esiin aina juhlassa) ja sytytin kaksi kynttilää vanhoihin messinkijalkoihin; vielä on pöydällä raamattu, jota aion lukea ennen nukkumaan menoa - ei mitään muuta. ----"

Seuraavan vuoden joulu olikin Sarkian runoilijaelämän alku. Ensimmäinen runokokoelma Kahlittu ilmestyi viikkoa ennen joulua 1929, vähän liian myöhään ehtiäkseen varsinaisille joulumarkkinoille ja johtavat kriitikot arvostelivat sen vasta uudenvuoden aikoihin. Sarkia vietti joulun Kiikassa ja kirjoitti ystävänsä Mik-

jouluja

ko Mäkelälle: "Niin, -kokoelmani on nyt tässä pöydällä edessäni. (minä olen siis kirjailija – hm!)----"

Kesän 1931 runoilija vietti Kiikassa ja tällöin syntyivät mm. runot Lapsuusmaja ja Vanha sauna. Seuraava runokokoelma Velka elämälle ilmestyi vähän ennen joulua ja tämän joulun hän vietti ystäviensä luona Turussa. Jouluaaton 1933 Sarkia vietti Hiiskun neitien luona Turussa ja tällöin hän kirjoitti vieraskirjaan runon Älä elämää pelkää sen muotoisena kuin se sitten ilmestyi runokokoelmassa Unen kaivo vuonna 1936. Seuraava joulu oli erikoinen Sarkian elämässä. Hän oli saanut WSOY:ltä stipendin hoitaakseen keuhkotautiaan etelässä ja joulun 1937 hän vietti Ischian saarella Napolin edustalla ja otti uutta vuotta vastaan Roomassa.

Saadakseen lisäansioita runoilijat kirjoittivat runoja erilaisiin aikakauslehtiin ja niin myös Kaarlo Sarkia. Erityisen koskettavia ovat runot Joululaulu murheen aikaan talvisodan jälkeen ilmestyneessä Yhteishyvässä jouluna 1940 ja Paluu jatkosodan aikana 1942 Joulu-Lotta -lehdessä.

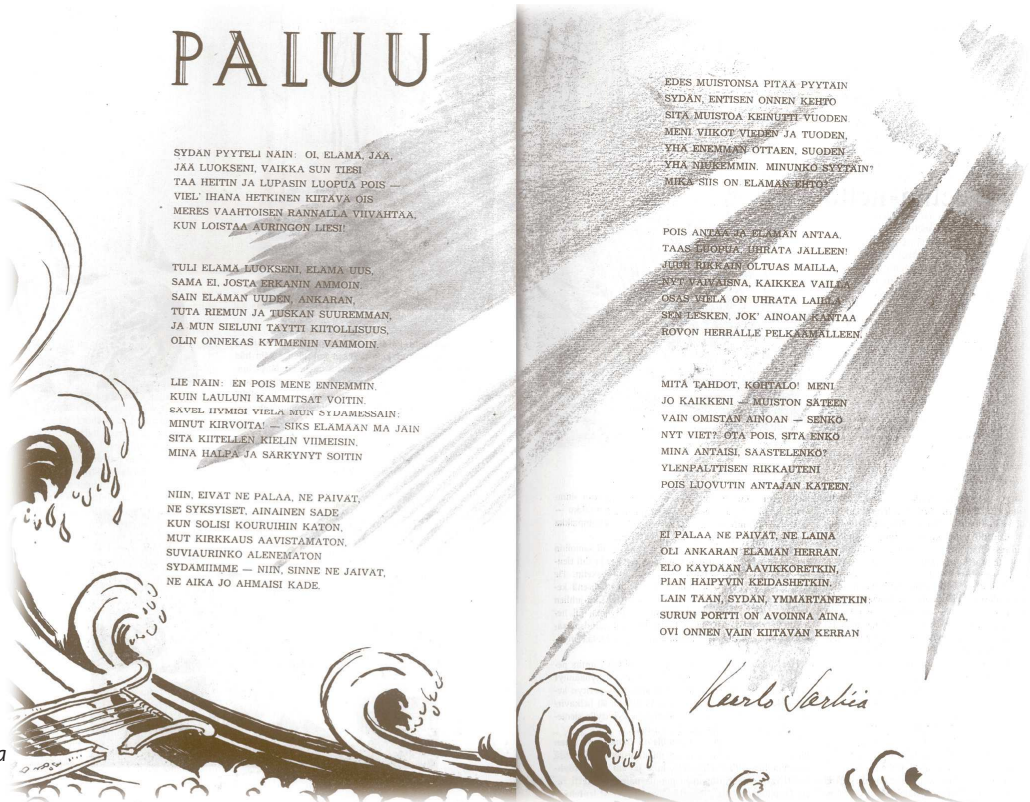
Runokokoelma Kohtalon vaaka ilmestyi joulukuksi 1943 ja seuraavana vuonna Sarkia sai valmiiksi teoksensa Runot, johon koottu aikaisempien runokokoelmien lisäksi käännösrunoja sekä muutama runo kokoelmien ulkopuolelta. Näiden joukossa on kaunis runo Lapsuuden joulu vuodelta 1932.

"Monen puhtaan liekin vuosien tuhka peittää.
Mut jostain takaa aikojen menneitten
yhä silmiini kirkkaus lapsuuden joulujen
sädekimpun lämpimän, himmenemättömän heittää.
Kuva kaikkein kaunein mieleeni heijastuu:
tupa hohtavan puhdas ja koreiltu joulupuu,
takan äärellä äiti valkoista puuroa keittää.

---Oi lapsuuden joulu, sulla ei määrää ajan,
on hetkiisi mahtunut autuas ikuisuus:
valo yössä, enkelilaulun ihanuus,
satu tosi ja riemukas, syntymä Vapahtajan,
ja lahjat ja herkut ja loiste silmien,
hyvä tahto ja havina taivaisten siipien –
miten kaiken ympäri piirtäisin arjen rajan? ---"

Runot ilmestyi vasta seuraavana vuonna ja saman vuoden marraskuussa runoilijan keuhkotaudin uuvuttamat voimat loppuivat ja hän kuoli Sysmässä ystäviensä luona 16.11.1945. Suomen Kuvalehden joulunumerossa 1945 kerrotaan Sarkian viime hetkistä ja lisäksi siinä on runo Lapsen tie.

"Tuolta, missä huomenrusko puuntaa,
illankajoon vie
synnyintanhuvilta lapsen tie
kauas, kauas. Minne vievä lie?
Johtaneeko auringon ja kuun taa?
Kohoa ja laskee, muuttaa suuntaa,
mutta jatkuu, aina jatkuu tie. ---"

Kuvat: Yhteishyvä -lehden kansi 20.12.1940, Suomen Kuvalehden kansi jouluna 1945 ja Paluu-runou Joulu-Lotta -lehdessä 1942.

Vaihto-oppilaana M

■ Eveliina Katajisto

Perheeseen oli juuri ennen meidän tuloa syntynyt ihania koiranpentuja, jotka myöhemmin menevät opaskoiriksi. Rosie oli oma suosikkini.

Vietin kesälomallani elämäni mahtavimmat kuusi viikkoa Amerikassa Michiganin osavaltiossa Lionsien nuorisovaihdossa. Asuin aivan ihanassa perheessä yhdessä suomalaisen Maria Varangin kanssa osavaltion pääkaupungissa Lansigissa. Host-vanhempani Steve ja Eileen Delaney oli hieman iäkkäämpi pariskunta, jolla oli jo neljä pientä lastenlasta. Heillä oli hyvä kokemus vaihto-oppilaista, sillä ennen meitä heidän luonaan oli ollut yhteensä 15 poikaa. Olimme siis heidän ensimmäiset tyttänsä ja sillä tavoin myös heille uusi kokemus.

Sain paljon uusia kokemuksia, tutustuin moniin mahtaviin ihmisiin sekä tein myös useita asioita, joita en ollut ennen tehnyt. Pääsääntöisesti elimme aivan tavallista amerikkalaista elämää ja oli hienoa oppia uusia asioita heidän kulttuuristaan. Teimme kuitenkin pieniä matkoja esimerkiksi perheen mökille, toiseen osavaltioon Indianaan, eri kaupunkeihin ja pohjoiseen Mackinac Islandille.

Mackinac-saari ja -kaupunki ovat tunnettuja paikkoja Michiganissa. Saarella on mahdollista tutustua historiaan erilaisten puotien ja paikkojen avulla, mutta se on myös todella kaunis itsessään ja jo sen vuoksi näkemisen arvoinen. Saarelle pääsee vain lautalla kaupungista ja siellä on mahdollista kulkea vain kävellen, hevoskärryillä tai polkupyörillä, eli mitään moottorikulkuvälineitä siellä ei näe. Maria ja minä vuokrasimme tandempyörän ja kiertelimme sillä saarta noin tunnin ajan. Saaren ympärysmitta on vain noin kymmenen kilometriä, joten

Minä, Maria Varanki ja Mackinac Bridge, joka yhdistää Michiganin ylempää ja alemmää niemimaata.

Michiganissa

Itsenäisyyspäivän piknik paraatin jälkeen kokoontuimme sukulaisten ja ystävien kanssa seuraamaan ilotulitusta.

sen saattoi kiertää kävellenkin ympäri. Michiganin ylempään Peninsulaan ainoa reitti on Mackinac-kaupungista, jos haluaa pysyä saman osavaltion sisällä. Tämä reitti on hieno pitkä silta, jota pitkin mekin ajoimme matkaseurueemme kanssa. Toisella puolella siltaa kävimme syömässä paikalliset herkut, pastyt, joka on eräänlaista suolaista piirakkaa.

Sain kuuden viikon aikana useita unohtumattomia kokemuksia, mutta yksi niistä on jäänyt päällimmäisenä mieleen. Pääsimme Marian kanssa kokeilemaan riippuliittoa ja tämä oli myös yksi hienoimmista kokemuksista koko elämässäni. Muita merkittäviä asioita matkamme aikana oli myös Yhdysvaltojen itsenäisyyspäivä 4.7. Pääsimme Marian kanssa silloin kulkemaan paraatiin,

jossa heittelimme karkkeja ja jaoimme pieniä lippuja tien varsilla olleille ihmisille. Tämän jälkeen kokoontuimme yhdessä sukulaisten kanssa viettämään loppuilltaa piknikin ja ilotulituksen merkeissä alueelle, jolla oli myös paljon muita seurueita.

Ihmiset Michiganissa, ja varmasti myös koko maassa, olivat todella ystävällisiä ja lämminhenkisiä toisilleen, mikä lisäsi aina tunnelmaa entisestään erilaisissa tapahtumissa. Minut ja Maria otettiin todella hyvin vastaan kaikkialla ja pääsimme hyvin mukaan sukuun. Olo ei ollut ulkopuolinen, mutta meistä ei myöskään tehty liian isoa numeroa, eli olimme kuin osa perhettä.

Amerikkalaiset eivät tienneet Suomes-
ta juuri mitään ennestään. Yleisimmät ky-

Hyvin tavallista piknik ruokaa olivat kotitekoiset hampurilaiset, sipsit, marjat ja hedelmät.

symykset liittyivät luonnollisesti sähään ja kertoessamme Suomen kesän olevan hyvin valoisa ja päivän pituuden voivan olla yli 18 tuntia, he vain ihmettelivät kuinka pystymme nukkumaan. Michigan on aikalailla samalla korkeudella kuin Italia, joten siellä aurinko laskee illalla yhdeksän jälkeen ja nousi vasta aamulla. Ilmat suosivat meitä ja lähes aina oli noin 30 astetta lämmintä.

Matka oli kokonaisuudessaan niin ainutlaatuinen, että sitä on vaikeaa edes kuvailla. Tiedän, että minulla on aina toinen perhe toisella puolella maailmaa, jonka jälleennäkemistä odotan jo nyt paljon ja jonka luokse olen tervetullut. Tämän lisäksi Mariasta ehti tulla minulle kuin sisko näiden kuuden viikon aikana ja kotiin paluun jälkeen olikin outoa, kun hän ei ollut läsnä. Haluan kiittää tästä upeasta mahdollisuudesta Lions Club Sastamala/Vammalan toimintaa, sillä se mahdollisti tämän matkani. Olen nyt monen monta kokemusta rikkaampi ja varmasti myös opin monia uusia asioita. Voisin suositella erityisesti tällaiseen lyhyempään vaihtoon lähtemistä ihan jokaiselle, koska siinä ei menetä mitään, vaan päinvastoin saa älyttömästi erilaisia asioita.

Pääsimme katsomaan autokilpailuihin "serkkuni" voittoa omassa sarjassaan ja sen jälkeen onnittelemaan häntä muun suvun kanssa.

VAMMALA

Perustamisvuosi: 1912 (kaupungiksi 1965)

Asukasluku: 16 152 (1.1.1979)

Veroäyri: 16,5 p (ennakkoveroäyri 1980)

Kaupunginvaltuuston kokoonpano: kokoomus 13, sosiaalidemokraatit 10, kansandemokraatit 8, keskustapuolue 7, liberaalinen kansanpuolue 3, kristillinen liitto 2. Ei-sos. 25 – sos. 18.

Elinkeinot: maa- ja metsätalous 17 %, teollisuus 35 %, rakennustoiminta 8 %, kauppa 11 %, liikenne 6 %, palvelut 23 %.

Suurimmat työnantajat: Vammalan kaupunki, Oy Nokia Ab, Puolustuslaitoksen Vammasköksen Tehdas, G.A. Serlachius Oy, Vammalan Kirjapaino Oy, Sastamalan Sairaala, Isora Ky, Asevarikko 3, Mäkisen Kuvastin Oy, Vammalan Aluesairaala, Osuuskauppa Sastamala, Vammalan Liha Oy, Elliuvuori Oy.

Sijainti: Vammala sijaitsee Pirkanmaan länsiosassa Rautaveden ja Liekoveden ympärillä. Hallinnollisesti se kuuluu Turun ja Porin lääniin. Matkaa on Tampereelle 51 km, Poriin 80 km, Turkuun 120 km sekä Helsinkiin 186 km.

Tunnettuja vammalalaisia: taiteilijoita Akseli Gallen-Kallela, Emil Danielsson, Into Linturi, Veikko Eskola, Gunnar Pohjola, Taisto Toivonen, Lauri Ahlgren, Raimo Viitala, Anja Levoranta, kansatieteilijä Erik Lencqvist, rovasti Antti Lizelius, suomen kielen professori Heikki Ojansuu, rovasti Antero Warelius, lääkintöhallituksen ent. pääjohtaja Hannes Ryömä, kirjailija Antti Nummi, lentäjäkuvanveistäjä Adolf Aarno, kansanparantaja Amanda Jokinen (Tyrvään Manta), arkeologian professori Unto Salo, suomen kielen professori Pertti Virtaranta, hallintojohtaja Nestori Kaasalainen, maaherra Risto Tainio, edustusurheilijoiden hieroja Unto Andersson, lentopalloilija Arto Mäkinen.

Vammalan rakenne: Reittimäinen Kuloveden, Rautaveden ja Liekoveden muodostama vesistö jakaa Vammalan luoteiseen ja kaakkoiseen osaan. Luoteessa maasto on tasaisempaa ja alavampaa kuin kaakossa, alueen ollessa rikkonaista ja käsittäen runsaasti pieniä suoalueita ja metsäjärviä. Kaakkoisosassa taas maasto on vaihtelevampaa, moreenipeitteistä kankare- ja mäkimaata. Kokemäenjoen vesistön varrella sijaitseva Vammalan seutu on historialliselta perinteeltään erittäin rikasta aluetta käsittäen runsaasti kulttuurihistoriallisia nähtävyyksiä. Huomattavaa muutosta merkitsi entiselle pikkukaupungille 1.1.1973 tapahtunut Karkun ja Tyrvään kuntien liittäminen Vammalan kaupunkiin. Kuntaliitoksen johdosta asukasluku lisääntyi noin 2,5-kertaiseksi ja pinta-ala 13,6 km²:stä 642 km²:iin eli noin 47-kertaiseksi. Kaupungin asukasluvusta 16 152 asuu keskustaajamassa noin 9500 asukasta.

Työttömyysaste: 2,6 %, työttömien lukumäärä 190.

Oppilaitokset: Vammalan lukio, Vammalan ammattikoulu, Tyrvään kotiteollisuuskoulu, Karkun emäntäkoulu, Karkun evankelinen opisto, Hoikan Opisto. Peruskouluun Vammala siirtyi vuonna 1973; paikkakunnalla on peruskoulun yläaste ja 19 ala-astetta sekä apukoulu. Lisäksi paikkakunnalla toimii Pirkanmaan Musiikkiopisto.

Nähtävyydet: Museo, Vanha Pappila, Elliuvuoren loma-, urheilu- ja kongressikeskus, Sastamalan harmaakivikirkko ja Tyrvään vanha kirkko 1300-luvulta, Tyrvään tiilikirkko v. 1855, Karkun kivikirkko v. 1913, Piruvuori, jonka rinteellä sijaitsee taidemaalari Emil Danielssonin luonnonkivistä vuonna 1905 rakennettu ateljeehuvi.

Kotiseutu- ym. tapahtumat: Vammala-viikko, Tyrvään Päivä (joka viides vuosi), Vammalan Markkinat, Rautaveden Latu, Elliuvuori-juoksu, Vammalan seudun Taideyhdistyksen vuosinäyttely Vanhassa Pappilassa. ○

Ilmakuva kesältä 1978, tilastot vuosilta 1979-80.

Aukeama Seuralehdestä helmikuussa 1980.

Kuva: Kari Santala

 Shakkitarvike
TANNI
www.shakkitarvike.fi

Yhteistyötahoja ja asiakkaita
kuluneesta vuodesta kiittäen

 Hopun
apteekki

Superin liikekeskus

Rauhallista Joulua!

 **Palveleva lasten- ja
nuortenvaatteiden
erikoisliike**

Meiltä asut arkeen ja juhlaan!
Koot 44-170 cm

JR PUKIMO
PUISTOKATU 7 SASTAMALA Puh. (03) 511 2648

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2013!*

Lakeside Golf & Country Club Oy
Puh. 03-512 9500, Sastamalan tie 1901, 38100 SASTAMALA

 *Meiltä lahjat
pukinkonttiin*

Lahjakortti

Aseman Kenkä

Aseman Kenkä

PUISTOKATU 9, 38200 SASTAMALA. Puh. 03-5143160

*Hyvää Joulua
ja Turvallista
Uutta Vuotta*

 LÄHITAPIOLA

Tuutulaulu

Tahdot piirtää ympyröitä,
väritellä kuvia.
Vaan nyt on aika toivottaa
oikein kauniita unia.

Tahdot tehdä pihatöitä,
lapioida lumia.
Vaan nyt on aika toivottaa
oikein kauniita unia.

Sulje silmäsi pikkuinen,
ehdit huomenna tehdä sen.
Alla onnellisten tähtien,
nuku yösi pikkuinen.

Tahdot oltais hirviötä,
kumpikin niin hurjia.
Vaan nyt on aika toivottaa
oikein kauniita unia.

Sulje silmäsi pikkuinen,
ehdit huomenna tehdä sen.
Alla onnellisten tähtien,
nuku yösi pikkuinen.

Tahdon kanssa lapseni,
ihan kaiken kokea.
Nyt nukkumaan käy pikkuinen,
on meillä aikaa myös huomina.

Valvon untasi toivoen,
teemme huomenna kaiken sen,
Alla onnellisten tähtien,
nuku yösi pikkuinen.

Toni Tuominen

mikko.siekkinen.com

Jos ei ole joulunakaan

Luminen maisema, hiljainen talo,
yölampun loisteesta ainoa valo.
Kortit, piparit, tonttujen yö,
sydän rinnassani ikävää lyö.

Odotin sinua ja toivoin niin,
että pääsisin kotiin,
vai onko kotia enää ollenkaan,
jos ei ole joulunakaan.

Odotin sinua joka et tullutkaan,
olet ainoa äitini päällä maan,
nyt olen vieraassa talossa yksinäinen,
vieraiden kanssa ja hiljainen.

Odotin sinua ja toivoin niin,
että pääsisin kotiin,
vai onko kotia enää ollenkaan,
jos ei ole joulunakaan.

Nyt enää muistoissa lapsuuden talo,
jäljellä ikävä ja läheisyyden jano,
olen ihmisten joukossa yksinäinen
suuntaa vailla ja hiljainen.

Odotin sinua ja toivoin niin,
että pääsisin kotiin,
vai onko kotia enää ollenkaan,
jos ei ole joulunakaan.

Mikko Siekkinen

mikko.siekkinen.com

Kuvitus: Ritva Tuominen

Pyymäen Konditoria

Torin laidassa

Pyymäen Leipomo

Nuutilankatu 2, Vammala, p. 03-512 3100

Alan
moni-
puolisin
nettikauppa

Laaja valikoima ompelualan tarvikkeita
ja välineitä yleistä hintatasoa selvästi
edullisemmin!

OMPELIJAN TARVIKETUKKU
ompelijanmaailma.fi

Ompelijanmaailmasta löydät myös
tunnetuimmat ompelukonemerkit

SINGER

Husqvarna **VIKING**

BERNINA

Varastoyrmymälät:

Pispalan valtatie 50, TAMPERE, puh. (03) 344 0022

Asemakatu 21, VAMMALA, puh. (03) 514 2280

Aukioloajat ja lisätieto: www.ompelukonekoivu.fi

Ompelukonekeskus
Koivu Oy

**KIITTÄEN
VUODESTA 2012**

(ensi vuonna jatketaan ;)

MULLAT MURTOOLTA

Tuotamme seulottua
luomumultaa eri
käyttötarkoituksiin.
Meiltä myös pihojen
ja puutarhojen
viimeistelykatteet.

MURKATE
MUR TOON VIIMEISTELY HAKE KATE

T:mi Tapio Murtoo
050 3458918 Sastamala

- AIDAT JA PORTIT
- NOSTO-OVET
- OVIAUTOMATIikka

Puh. 044 373 7002
teppo.tamminen@doorteam.fi
Savipajakatu 5, 28610 Pori

LAADUKKAIDEN KALUSTEIDEN OSTOPAikka

**Huonekaluliike
Pekka Ahonen**

VAMMALA KANKAANPÄÄ HUMPPILA
Itsenäisyudentie 62 Torikatu 7 Valtatie 2
Puh. (03) 514 1840 Puh. (02) 572 2925 Puh. (03) 437 7866
Fax (03) 511 3375 Fax (02) 572 2926 Fax (03) 437 7846

www.hklahonen.fi

Palvelemme Vammalassa: ma-pe 9-18, la 9-14

*Kunnia Jumalalle korkeuksissa,
ja maassa rauha ihmisten kesken,
joita kohtaan hänellä on hyvä tahto!*

**Siunattua
Joulunaikaa!**

SASTAMALAN
SEURAKUNTA

Tyrvään Kirjakauppa Oy

Kirjakauppa vuodesta 1891

**Poikkea ostoksille maankuuluun
KIRJAKELLARIIN
ja täyden palvelun kirjakauppaan!**

Marttilankatu 18, 38200 VAMMALA
Puh. 020 77 38 480
tyrvaan.kirjakauppa@kirjakellari.com,
www.kirjakellari.com

Avoimna ma-pe 9.00-17.30, la 9.00-14.00,
myös sopimuksen mukaan

*Hyvää Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta!*

NESTE

NESTE Vammala

L&T KURKI OY Itsenäisyudentie 66, 38200 Vammala, puh. (03) 511 2780

Ystävällisen palvelun Neste-asema

KOMAS

Y H D E S S Ä E N E M M Ä N

PAANU
Sastamalalaista käsityötä

Kalvosinnapit ja solmioneula yht. 149,-

 Kulta- ja Kelloliike
Merja

Puistokatu 16, 38200 Sastamala
Puh. (03) 511 2911 • www.kultamerja.fi

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
uutta vuotta!*

PUTIIKKI Liivien ja alusasujen
erikoisliike
Naiselle

Puistokatu 18, Sastamala, p. (03) 5142 665

*Joulurauhaa
Ellivuoressa!*

Joulun rauha on ihan oma lukunsa talvisen luonnon keskellä. Ellivuoressa vedät henkeä ja irtaudut arjen kiireistä – joko muutaman päivän tai vain pienen hetken!

**Maukkaat sunnuntailounaat
joka sunnuntai klo 12-15:**
aikuiset 18€ , 4-12 -vuotiaat 9€
Pöytävaraukset puh. 010 835 1900!

**Joulu Ellivuoressa – 3 vuorokautta irti
arjesta alk. vain 269 €/hlö!**

Hinta sisältää majoituksen (23.-26.12.2012) jaetussa 2 hengen huoneessa, täysihoidon, jouluisen ohjelman sekä saunojen, uima-altaan ja kuntosalin vapaan käytön. Lapset lisävuoteella 119€/hlö.

**Tilaisuus oman maun mukaan:
pikkujoulu, synttärät, kokous...**
Pyydä tarjous: räätälöimme tilaisuuden mittojen mukaan, esim. päiväkokoukset alk. vain 26€/hlö!

Tervetuloa viihtymään Ellivuoreen!

Kokous- ja vapaa-ajankeskus
HOTEL **ellivuori**
www.ellivuori.fi

Ellivuorentie 131,
38130 Ellivuori, Sastamala
puh. 010 8351 900
fax (03) 515 4210
hotelli@ellivuori.fi

*Tunnettu
hyvästä
ruoastaan!*

150-paikkainen
lounasravintola
Nuupalan yrityspuistossa.

- Runsaasti kokous-, koulutus ja neuvottelutiloja
- Juhla- ja pitopalvelu niin meillä kuin muuallakin
- Isot saunatilat

Lounaspöytä katettuna
ma-pe 10.30-13.30!

Palvelemme ark. 8-16.
Sopien myös muina aikoina.

Ravintola
PATRUUNA

Vammaksentie 1, 38210 Sastamala
puh. 040 509 4349
asiakaspalvelu@ravintolapatruuna.fi
www.ravintolapatruuna.fi

Mitä oli tarjolla Vammalan torilla vaikkapa 70-80 vuotta sitten?

■ Maria Mustalahti

Omalta osaltani en ole sitä miettinytkään, mutta muistojen polut tuovat usein esiin asioita, joita ajatellessa on mukavaa viivähtää. Tämä torimuistelu liittyy minun lauantaisiin koulumatkoihini.

Ekojärven alakoulua pidettiin aluksi, pienempien lapsien koulumatkojen helpottamiseksi, vuorotellen Ekojärven ja Kivijärven puolella, koska järvien halkomalla haja-asutusalueella tieyhetydet olivat kiertoteitä, polkuja suon yli ja metsissä

Syyskauden alakoulu pidettiin Ekojärven puolella Niinimäen talossa (Kiviranta) ja myöhemmin Särkilahdessa, kevätkauden Kivijärven puolella Harraalla. Siltikin koulumatka oli monelle todella pitkä.

Olin oppinut, kuin tietämättäni, lukemaan veljeni kirjoja tutkien ja niin ollen suoritin alakoulun yhtenä syyskautena, syksystä jouluihin. Matkaa Niinimäkeen oli melkein neljä kilometriä.

Mutta ne lauantait – ja Vammalan tori. Minun toinen pappani, Tuomolan pappi, vei pienen karjatilansa ja kahden tyttärensä karjan tuotoksia, voita ja kutunjuustoja sinne myytäväksi. Kolmas tyttärensä hoiteli pappan kanssa heidän tilaansa.

Pappallani oli sana hallussaan ja hänen olemuksessaan oli vakavuus ja reiluus. Hän oli tuttu torilla. Myös kunnallisissa ja seurakunnallisissa asioissa hän oli mukana.

Pappallani oli myös Vammalan keskustassa ainakin yksi paikka, johon oli jokaviikkoinen sopimus voin ja kutunjuustojen viennistä, Sarasto.

Iloisesti yllätyin kerran, kun kymmenien vuosien jälkeen työnsäni tapasin, jonkun tapahtuman yhteydessä, henkilön, joka otti puheeksi, että oli hyvää tavaraa se, mitä pappasi heille toi. Minä sain puolestani sitten sanoa, että siinä oli myös minun äitini tekemiä – kutunjuustoja ainakin.

Mutta miten tori liittyy minun koulumatkoihini. Melkein joka lauantai kävi niin, etät kun pappani palasi torilta, minä osuin Särkilahden tienhaaraan samaan aikaan ja sain kiivetä pappan viereen rattaille. Lumikelillä tietysti rekeen, vällyn alle. Siitä oli kotiin kolme kilometriä.

Pappaani ajatellessa muistoja on paljon. Vielä vanhanakin pappi halusi myös kalastamaan ja nuorempi veljeni minun kanssani laitettiin mukaan, kaiken varalta.

Mutta pappi teki joulunvietostakin omaleimaisen. Vain parinsadan metrin päässä pappan ja tädin kodista olimme me ja puolen kilometriä oli matkaa kolmannen tyttären kotiin.

Aina Tapaninpäivänä pappi kokosi tyttäriensä perheet Tuomolan suureen pirttiin joulunviettoon. Kuusen läheisyydessä, pirtin lattialla, oli levitettyinä useat vällyt villapuoli ylöspäin ja siinä meillä lapsilla oli hauskaa.

Totta kai myös hiljennyttiin. Pappi luki vakain äänin joulu-evankeliumin ja monta virttä veisattiin. Nauha kuudessa kertoi myös Joulun Sanomaa. Oli niin hyvä olla. Se jouluvirren kaikui soi vieläkin...

Kiitämme kuluneesta
vuodesta ja toivotamme
asiakkaillemme

*Hyvää Joulua ja
Onnellista
Uutta Vuotta!*

HAKASEN SAHA
Harjulantie 10, 38250 SASTAMALA
Puh. 03 5130 182, 040 5443 159

Neon
Sport

Puistokatu 1, 38200 Sastamala, puh. 03-5141 290
Av. ma-pe 9-17.30, la 10-14

**TÄYDEN PALVELUT
KATSASTUSASEMA
NYT MYÖS HUITTISISSA**

Katsastus Sastamala Oy
VAMMALA Harjukatu 3
Puh. (03) 511 9050
ma-pe 9-17 sekä kkn viim. la 9-13

HUITTINEN Teollisuustie 5-7
Puh. (03) 511 9055
ma-pe 9-17

www.katsasta.fi

Kat
sasta.fi

Kotimainen,
paikallinen

Hyvää Joulua!

KYNNÖS

VAMMALAN OP-KIINTEISTÖKESKUS LKV
Puistokatu 2, 38200 Sastamala
www.opkk.fi/vammala

Marko Matoniemi
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5270
Gsm. 0500 939 891
marko.matoniemi@op.fi

Petra Högström
Kiinteistönvälittäjä, LKV, KiAT
Puh. 010 257 5271
Gsm 0500 631 038
petra.hogstrom@op.fi

motivoX.fi

APUVÄLINEET
JA
TUET LIKKUMISEEN

Hoikatie 15, Karkku

Lämpöistä Joulua ja
Onnekasta Uutta Vuotta 2013!

kenkäpuoti

Pumps

Marttilankatu 21
38200 SASTAMALA
Puh. 0400-170538

Tule herkuttelemaan!

- Viihtyisässä KABINETISSAMME vietät yksityistilaisuudet, kokoukset, koulutukset...
- VEIKKAUSPISTE

Jaatsin kahvila
Asemakatu 10, Vammala, puh. 511 2868
Tervetuloa ark. 7-20, la 8-20, su 10-19

Lapsille ja lapsenmielisille:

Korvatunturin uusin kulkupeli eli Pukcar 2012 Amfibiottiflying

■ Tarmo Tuusa

Aikoinaan joulupukki ja tontut liikkuvat poroilla, pukki ensimmäisessä ja tontut seuraavissa ahkioissa. Poro oli se, joka liikutti Korvatunturin väkeä. Mutta ajat ovat muuttuneet. Nyt on niin hektistä, että kulkupelikin pitää Korvatunturilla olla ajan vaatimuksia vastaava. Keksijätontut siis töihin suunnittelemaan uutta nykytehokasta menopeliä jo tulevaksi jouluksi. Työhön oli käytävä heti. Aikaa ei ollut paljon, mutta tontuille riittävästi.

Koska Suomen talvet olivat monesti hyvin erilaisia maan eri osissa joulunkin aikaan, niin kulkuneuvon piti olla sellainen, että sitä voi käyttää niin maan ollessa mustana kuin lumikinosten peittämänäkin ja kovallakin pakkasella. Lisäksi sillä piti pystyä ylittämään myös mahdollisesti sulana olevia järviä ja jokia. Saivat siinä tonttupojat hieroa aivonystyröitään ja piirrellä tietokoneiltaan kulkuneuvosta erilaisia prototyyppisiä ja sovellutusratkaisuja. Mutta eihän työ tietysti tontuille ollut mitenkään mahdollista. Lopullinen ratkaisu löytyi. Kulkuneuvon nimeksi sovittiin Pukcar.

Ryhmä ajatteli, että Pucararin tuli olla mopoauton kaltainen noin ulkopuolelta katsottuna, silloin lapset eivät erottaisi sitä muista mopoautoista. Olihan teytysti Korvatunturin väellä keinoisa jäädä lapsilta huomaamatta muutenkin, mutta mopoautot olivat nyt niin suosittuja, joten sinne vaan toisten joukkoon. Nyt rakennettavan uuden kulkupelin rakenteisiin piilotettaisiin paljon kaikenlaista teknistä ratkaisua, joka voitaisiin tarvittaessa ottaa käyttöön. Lumettoman maan aikana tietysti alla piti olla pyörät. Ne suunniteltiin sellaisiksi, että niitä oli mahdollisuus ajon aikana muuttaa isommiksi tai pienemmiksi kuljettavien teiden ja maaston mukaan. Tarvittaessa Pukcar voi nousta kohisuorasti ilmaan ylittämään vaikeita paikkoja tai suorittamaan tarkkailua. Nappuloita oli autossa runsaasti ja kaikki laitteet toimivat tietokoneen kautta ja useaan toimintaan oli kytketty valmius toimia ajatuksen käskyn avulla. Talvella pyörien alle ilmaantuivat Pucararin kyljistä lumilaudantyyppiset jalakset ja lumikelkkamainen vetolaitteisto, mutta tietysti paljon tehokkaampi ja uusinta uutta tekniikkaa. Ja jos jouduttiin vesille, niin Pucarista tuli salamana amfibioauton kaltainen kulkupeli. Tehokkaat moottorit oli saatu sijoitettua mikrosiruihin ja peli pystyi liikkumaan etanan vauhdista raketin nopeuteen. Kaikissa ratkaisuisissa oli otettu huomioon rakenteiden pienuus, keveys, lujuus sekä toimintavarmuus. Varsinaista polttoainetta ei Pukcar tarvinnut, mutta aurinkokennojen tuottama energia voitiin tarvittaessa ottaa käyttöön. Hyvin merkittävä laite oli lasersilmä. Kun Pukcar nousi riittävän korkealle taivaalla, niin silloin

haluttaessa lasersilmällä voi tarkkailla kaikkia Suomen koteja ja samalla kirjautui pukin tietokoneen kansioihin lasten käyttäyty-miset. Ennenhän tonttujen piti vikkelästi juoksennella ikkunois-ta kurkkimassa, olivatko lapset olleet kilttejä. Nyt tämä laite oli tontuille suuri helpotus. Sisällä Pucarissa oli pukille aivan oma istuin, joka voitiin tarvittaessa pitää piilossa poissa tonttujen tieltä, jos pukki ei ollut mukana. Tonttujenkin istuimet olivat tosi uudenaikaiset, sillä ne muotoutuivat istujan mukaan vielä sopi-vaan asentoonkin. Kaikki oli niin kuin me ihmiset sanoisimme luxusta. Ja sitten oli Pucarissa vielä yksi erittäin tärkeä nappi. Siitä kun painoi kerran, niin kulkupeli muuttui näkymättömäksi ja näin kävi myös mahdollisesti perässä vedettävälle kärrylle tai reelle. Toisen kerran napin painaminen palautti kaiken en-nalleen. Nappi oli oiva keksintö niin pukin kuin tonttujenkin salaista liikkumista ajatellen.

Pukcar valmistui jo kesällä ja testaukset sujuivat erinomaisesti eikä mitään ongelmia esiintynyt. Kyllä tontuilla oli hauskaa, kun he testasivat lasersilmää ja suuntasivat sen pukin taloon. He näki-vät pukin nukkumassa kovaa kuorsaten ja se mikä heitä nauratti, oli pukin huulien pärinä. Tästä kokeilusta ei kuitenkaan pukille kerrottaisi, vaan tiedot pyyhittiin pois tietokoneelta. Keksijätontut olivat testituloksista ja itse Pucarista tosi ylpeitä.

Eräänä päivänä sitten pukki lähti koeajolle muutaman tontun kanssa. Heti alkuun pukki oli ajaa oman talonsa seinään, mutta johtajatontun ajatus pysäytti ajopelin ennen törmäystä. Sitten koeajo sujuikin ongelmitta, mutta paljon saivat tontut pukkia koko ajan neuvua. Vaikka pukki oli ihastunut koko Pucarisiin, niin erityisesti hän oli innoissaan lasersilmästä katsellessaan sillä ko-teja Kilpisjärveltä Hankoon ja Vaasasta Ilomantsiin.

Kyllä tekninen kehitys oli valtavaa. Se vähän pukkia huoles-tuttikin. Nyt kun joku Korvatunturin ulkopuolella keksii koteihin tietokonetta vastaavan lahjalaitteen niin, että lapset voivat tilata aattona lahjat koneelta ja saavat ne siinä silmänräpäyksessä, niin – voi, voi – hän jää työttömäksi. Eikä häntä enää tarvita. Toivotta-vasti lapset eivät kuitenkaan sellaista konetta kotiin halua.

Mutta tämä Pukcar oli loistopeli. Siksi pukki ehdotti Korvatun-turin väen yleiskokouksessa, että Pukcar osallistuisi keksijöiden Finlandia-kilpaan, joka ratkeaa joulun jälkeen ennen vuoden loppua. Ehdotus hyväksyttiin ja samalla päätettiin tulevana jou-luna toimia vielä vanhan tavan mukaan., kilpailuun kun ei voinut käytettyä peliä toimittaa.

Ja hei lapset. Eikös olekin hienoa, kun pukki tulee tänä jouluna vielä kuten ennenkin.

NETLAND.
Marttilankatu 5, 38200 Vammala
Puh. (03) 512 5000 | www.netland.fi

Moottoripyörät • Mopot • Mönkijät

mp **Rehax**
Myynti ja huolto

Trakinkatu 5
38200 Sastamala
www.mprehax.fi

ASFALTTI
Rakennus

Korjausrakentamisen ammattilainen

- Piha-asfaltoinnit, asfalttipaikkaukset ja reunusholkat
- Vesieristys ja halkeamien sekä routavaurioiden kumibitumijuotokset
- Timanttisauhukset, tunnistinsilmukatytöt ja kulunvalvontajärjestelmät
- Reunakiviasennukset ja -korjaukset ja pihakivityöt
- Maanrakennusurakointi

www.asfalttirakennus.fi

SIMSOTEC

KUNNOSSAPIDON AMMATTILAINEN

SIMSOTEC ON vahva teollisuuden osaaja, joka tarjoaa korkeatasoista ammattiosaamista kokonaisvaltaiseen tuotantotilojen ja -laitteiden kunnossapitoon.

SIMSOTEC
puh. 020 486 5900 | www.simsotec.fi

- » Ylläpitopalvelut
- » Huoltosopimukset
- » Nosturihuollot
- » Modernisaatiot
- » Erikoispalvelut

HYDRAULIIKKAHUOLTO K. RÄIHÄ OY
Hallimestarinkatu 26, 20780 KAAKARINA
puh. 02 275 4100 (vaihde), faksi 02 275 4111
raiha@raiha.com www.raiha.com

Hydrauliikka-huollot
Simsotec ja K. Räihä Oy ovat osa Höllming-konsernia.

www.simsotec.fi »

Joulun viettoon

Kysy myös adventti-matkoja!

Joulun tunnelmalliset matkat

- kaupunkilomalle Prahaan, Bratislavaan, Barcelonaan, Berliiniin, Wieniin, Vilnaan, Riikaan tai Istanbuliin
- Baltiaan kylpylä- tai hotellilomalle
- jouluristeilylle Tukholmaan, Tallinnaan, Riikaan, Rostockiin, Lyypekkiin tai Bahamalle

Lisätietoja toimistostamme tai www.matkajojat.fi

MATKAPOJAT
Sastamala, Puistokatu 19, p. 010 2323 990
Myyntipalvelu p. 010 2323 200

Sanapyramideja

■ Laatinut E.V.

Kirjoita ylärivin viivoille kolmikirjaiminen sana, joka on vastine tai täydennys vihjesanalle. Muodosta toiselle riville nelikirjaiminen sana, joka syntyy edellisen rivin kirjaimista ja yhdestä lisäkirjaimesta vihjesanan avulla. Täytä seuraavat rivit samaan tapaan. Ratkaisut löytyvät toisaalta tästä lehdestä.

Esimerkki

<u>t</u> <u>i</u> <u>e</u>	kulkua varten
<u>i</u> <u>t</u> <u>s</u> <u>e</u>	minä
<u>s</u> <u>e</u> <u>i</u> <u>t</u> <u>i</u>	kala
<u>v</u> <u>i</u> <u>e</u> <u>s</u> <u>t</u> <u>i</u>	sanoma
<u>v</u> <u>e</u> <u>s</u> <u>i</u> <u>t</u> <u>i</u> <u>e</u>	jokikin
<u>v</u> <u>i</u> <u>i</u> <u>s</u> <u>t</u> <u>e</u> <u>e</u> <u>t</u>	poistetut särmät

1.	___ Baba	2.	___ luultavasti	3.	___ joko yli ___ ali
___	sää	___	tahra	___	pedon suu
___	pinnan suoja	___	kyssä _____	___	hiirien pyytäjä
___	sahan jätepuun paikka	___	vesikasvi	___	särämä, taho
___	muu taantuma	___	työtä vierovat	___	käsineet
___	nimi, karkki	___	kangassuikale	___	leipomisiin
___	makea mälli	___	kenkämuottiläjä	___	
4.	"leipäläpi"	5.	"nuppi"	6.	___ käärme
___	usva	___	lammas	___	kituva tuli
___	kalalla	___	kelvollinen	___	kuljetus
___	vaihdos	___	lainkohta	___	pestävät
___	pölytys	___	"pankkikortti"	___	-i+ä tylleröt
___	ent. järviä	___	kesälintujen koto	___	pesty
___	ajankohdan vaatteet	___	missä momentit	___	oravan ruokapöntöt
				___	___ syöttimalli

Vammalan Rengaspalvelu Ky

Hopunkatu 12 • 38200 Sastamala • Puh. (03) 514 2660

Hanakat[®]

LVI-TAMMINEN OY

Hopunkatu 6, 38200 Sastamala
Puh. 010 404 7500 Fax. (03) 512 9955

As Oy Vammalan
Leipurinpiha

Uusi upea kerrostalo
Vammalan keskustaan
viehättävälle
Varilankadulle

**RAKENNUSLIIKE
MINKKINEN
& KETOLA**

Aittalahdenkatu 6, Sastamala
Puh. (03) 511 2761, 0400 411 780
m.k@kopteri.net

**M&K
RAKENTAJANA
60v.**

**LAATUTYÖKALUJEN KAUPPA
AMMATTILAISEN ASIALLA
JO VUODESTA 1946**

TAUNO KIVIRANTA OY

Trakinkatu 4, 38200 Sastamala
puh. (03) 517 9000 • fax (03) 517 9019
www.taunokiviranta.fi

Lämmintä Joulumieltä ja Valoisaa Tulevaa Vuotta!

Toivottaa sähköasiantuntijasi

Asemakatu 23,
38200 Sastamala
(03) 511 3055
www.tyrvaansahkotyo.fi

+ TYRVÄÄN SÄHKÖTYÖ -

Hyvää Joulua ja Elämyksellistä Uutta vuotta

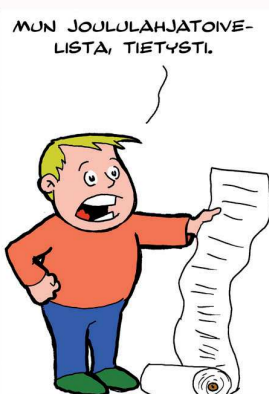

Rentous on referenssimme

www.fiilink.fi

MUUKALAINEN TYRVÄÄLLÄ

■ Jukka Valli

**Hyvää Joulua
ja Huoletonta
Uutta Vuotta**

Sanapyramidien ratkaisut

1. Ali, ilma, maali, rimala, eri lama, Mariella, karamelli
2. kai, lika, kaali, kaisla, laiskat, kaistale, lestikasa
3. tai, kita, katti, kantti, kintaat, taikinat

4. suu, sumu, suomi, muutos, tomutus, mutasuot, muotiasut
5. pää, päkä, käypä, pykälä, läpyskä, pääskylä, pykälässä
6. kyy, kyty, kyyti, pyykit, tyykät, pyykätyt, käpytytyt, täkytyyppi

Tyrvään Sanomat monella kanavalla

Rauhaisaa Joulua ja
Onnea Uudelle Vuodelle.

Etua elämään. OP-Pohjolasta.

*Lämmintä Joulua
ja Hyvää
Uutta Vuotta!*

SASTAMALAKOTI

Tehostettua hoivaa ja
Senioritukiasumista

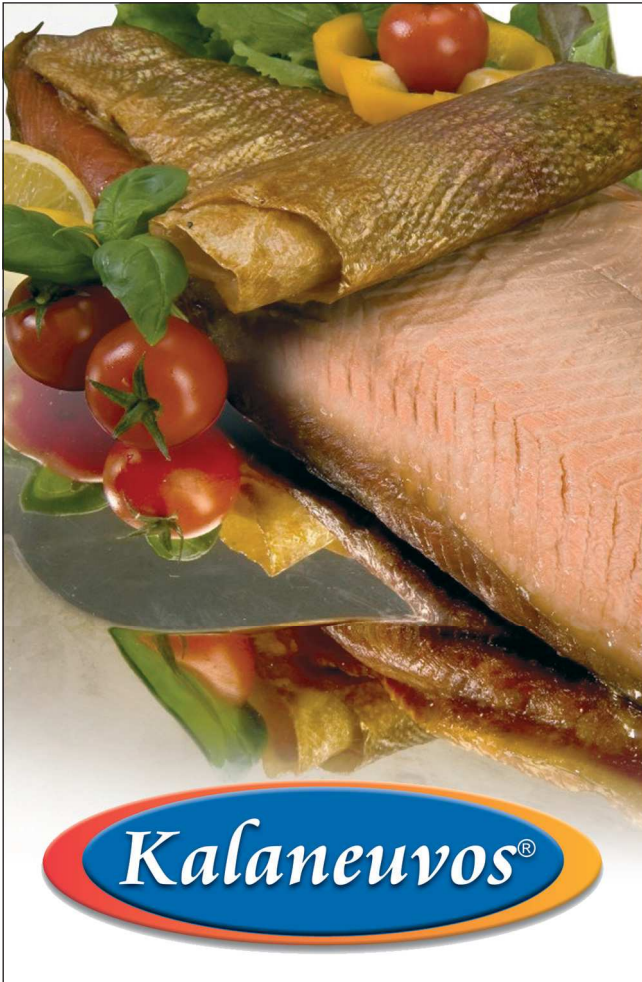
Hossantie 3, 38210 Sastamala

Puh. (03) 511 2721

sastamalakoti@sastamalakoti.fi

www.sastamalakoti.fi

Kalaneuvos®

*Hyvää Joulua
ja Valoisaa
Uutta Vuotta*

SÄHKÖLIKE
Matti Rantala Oy

Hopunkatu 3, 38200 SASTAMALA
p. (03) 514 1311, 0500 631 380
www.sahkoliikerantala.fi

kuva: Korstomde

**Rauhallista
Joulua!**

Sastamalan Silmäsema kiittää
asiakkaitaan kuluneesta vuodesta
ja toivottaa rauhallista joulua!

SASTAMALA
Puistokatu 18, (03) 511 4299
Palvelemme ma-pe 9.30-17.30
www.silmaasema.fi

SILMÄASEMA

*Hyvää Joulua &
Riemukasta uutta vuotta!*

VAMMALAN OPTIIKKA

• Puistokatu 16 • Sastamala • puh. (03) 511 4109

NÄKÖASIAN TUNTIJASI ARKEEN JA JUHLAAN

Hinta: **10 €**

